

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

*Матеріали VI-ої Міжнародної науково-практичної
конференції (07 лютого 2021 р., м. Варшава,
(Польща), дистанційно)*

2021 р.

Central European Education Institute (Братислава, Словаччина)
Національний інститут економічних досліджень (Батумі, Грузія)
Батумський навчальний університет навігації (Батумі, Грузія)
Регіональна Академія Менеджменту (Казахстан)
Громадська організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з
державного управління» (Київ, Україна)
Міжрегіональна академія управління персоналом (Київ, Україна)
Громадська організація «Асоціація науковців України» (Київ, Україна)
у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

*Матеріали VI-ої Міжнародної науково-
практичної конференції
(07 лютого 2021 р., м. Варшава (Польща),
дистанційно)*

2021 р.

Схвалено до друку Президією Громадської організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення № 03/12-2 від 03.02.2021 р.).

Матеріали підготовлені за підтримки Навчально-наукового інституту менеджменту та психології Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти»

Редакційна колегія:

Є.О. Романенко (голова) д-р держ. упр., проф., Заслужений юрист України, О.М. Непомнящий (заступник голови) д-р держ. упр., проф., Заслужений будівельник України, О.І. Дацїй (заступник голови) д-р економ. н., проф., Заслужений працівник освіти України, В.Л. Федоренко (заступник голови) д-р юр. н., проф., Заслужений юрист України, О.М. Макаренко (заступник голови) д-р мед. н., І.В. Жукова (заступник голови) канд. н. держ. упр., доц.

С91 Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, Київ; Варшава, 07 лютого 2021 р. / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ; Варшава: ФОП КАНДИБА Т.П., 2021. 225с.

У матеріалах VI-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки в Україні» висвітлені: проблемні аспекти комунікативної взаємодії громадянського суспільства та публічної влади; питання визначення основних аспектів з якісного поліпшення процесу надання адміністративних послуг у нашій країні; дослідження ефективності проведення семінарського заняття, що залежить від методичної тактики дій викладача; перспективні напрями формування та розвитку міжнародного гуманітарного права; особливості дослідження рівня та структури професійної захворюваності у працівників сучасного гірничо-металургійного комплексу тощо.

Матеріали будуть цікаві науковцям, громадсько-політичним діячам, студентам, а, також, усім, хто цікавиться розвитком української держави і світовим досвідом реалізації інноваційних процесів.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

© автори, 2021

© Громадська організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління», 2021

© Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», 2021

© Громадська організація «Асоціація науковців України», 2021

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. 11

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Нікольчук Ю.М. 11

*ФІНАНСОВИЙ СУПЕРМАРКЕТ ЯК ФОРМА ІНТЕГРАЦІЇ
БАНКІВ І СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ*

СЕКЦІЯ 2. 17

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, САМОВРЯДУВАННЯ І ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Bondar V.T. 17

*MECHANISMS OF COMMUNICATION IN FORMATION
AND IMPLEMENTATION OF PUBLIC POLICY. THE LUBLIN
TRIANGLE*

Андрієнко М.В. 22

*ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИМ
ЗАХИСТОМ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАДАХ*

Артеменко А. І. 28

*ТЕНДЕНЦІЇ ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ*

Безбородова О.Л. 31

*САНКЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ ГЕНДЕРНОГО КВОТУВАННЯ
ЯК СКЛАДОВА ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ
ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ*

Ведмідь П.В.	
<i>КЛЮЧОВІ ЗМІНИ В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ ПІД ВПЛИВОМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ</i>	36
Гасвая О.В.	41
<i>ЩОДО ЕВОЛЮЦІЇ ПОГЛЯДІВ НА ФЕНОМЕН СТАРОСТІ ВІД СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ДО СЬОГОДЕННЯ</i>	
Глагович М.В.	45
<i>ПОВНОВАЖЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ, ФУНКЦІЇ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</i>	
Гнатенко В.С.	49
<i>ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА СИСТЕМА ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ</i>	
Каламан О.Б., Мандрикін Д.В.	54
<i>ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ РОЗУМОВИХ ЯКОСТЕЙ ЛІДЕРА В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ</i>	
Кошова С.П.	59
<i>ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АЕРОКОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ</i>	
Кушніренко Р.В.	63
<i>ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСУ УТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПІТАЛЬНИХ ОКРУГІВ</i>	
Лактіонова О.О.	67
<i>РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	
Макаренко О.М.	71
<i>СУТЬ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</i>	

Махінчук Н.В.	75
<i>ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕФІНІЦІЇ “ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ” В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ</i>	
Набхан О.В.	80
<i>ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</i>	
	84
Оріховська Н.В.	
<i>ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СУДОВІЙ СФЕРІ</i>	
Попович О.М.	89
<i>ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ У МЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ</i>	
Пророчук М.В.	93
<i>ЗНАЧЕННЯ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ</i>	
Романенко Є.О., Мотренко Т.В.	97
<i>УПАКОВКУ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ ПРИВЕДУТЬ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ</i>	
Романенко Є.О., Мотренко Т.В., Жукова І.В.	104
<i>В УКРАЇНІ МОЖЕ НАРЕШТІ З'ЯВИТИСЯ ТЕРИТОРІАЛЬНА ОБОРОНА</i>	
Самофалов Д.О.	115
<i>РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ</i>	

Стельмах А.В.

*ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ЛОБІЗМУ ЯК ОСНОВИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ* 120

СЕКЦІЯ 3.

123

**ЕКОНОМІКА Й УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ**

Агафонова М.В.

123

*МОДЕРНІЗАЦІЯ НАУКИ – ШЛЯХ ДО
ЕНДОГЕННОГО ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ
УКРАЇНИ*

129

Згадова Н.С., Андрущенко Е.Г.

*ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ*

134

Лизак М.П.

*РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМТВАХ*

Неустроєв Ю.Г., Кравченко Ю.І.

138

*РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ЗОВНІШНЬОМУ І
ВНУТРІШНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПІДПРИЄМСТВА*

Работін Ю.А., Павленко Г.М.

143

*СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ
ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА*

Ясинская Д.В.

148

*УПРАВЛЕНИЕ РИСКАМИ В АНТИКРИЗИСНОМ
МЕНЕДЖМЕНТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ*

СЕКЦІЯ 4. 151

КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

Міщенко Л.В. 151

*ВПЛИВ Т.Г. ШЕВЧЕНКА НА РОЗВИТОК ПРОСВІТИ
НА ОХТИРЩИНІ*

Ринденко О. В. 155

*МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО У СУЧАСНОМУ
КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ: ОСВІТНІ ТРАДИЦІЇ ТА
УМОВИ Й ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ*

СЕКЦІЯ 5. 160

МЕДИЦИНА

Байбаріна А.М. 160

*ВАЖЛИВІСТЬ ДИХАЛЬНИХ ВПРАВ ТА РУХОВОЇ
АКТИВНОСТІ У ПЕРІОД ОДУЖАННЯ ПІСЛЯ
ПЕРЕНЕСЕНОЇ ІНФЕКЦІЇ COVID-19*

Коломоєць А.В., Гбур З.В. 164

*ЛОГІСТИКА УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я*

СЕКЦІЯ 6. 168

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Набок І.І. 168

*СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НА РИНКУ ЗЛИТТЯ І
ПОГЛИНАННЯ В УКРАЇНІ ЯК ОСНОВНИЙ
ІНДИКАТОР ІНВЕСТИЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ*

СЕКЦІЯ 7.

173

ПРАВО

Вовк В.М., Олійник У.М.

173

*ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ*

Джолос О.В.

180

*ВПРОВАДЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ПУБЛІЧНИХ
АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МЕДІА В УКРАЇНІ*

Крालюк М.О., Омельченко Н.В.

184

*БЕЗПЕКА ТОВАРОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
ІЗОЛЮЮЧИХ САМОРИЯТІВНИКІВНА ХІМІЧНО
ЗВ'ЯЗАНОМУ КИСНІ*

Одарюк М.В.

188

*ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВИХ
ТРАНСПОРТНО-ТОВАРОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ*

СЕКЦІЯ 8.

192

ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА, ОСВІТА, ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОЛОГІЯ

Вергун А.Р., Ягело С.П.

192

*ПРОТИДІЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ: АНАЛІЗ
ПРОБЛЕМИ ТА ДОСВІД ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ З
ПОЗИЦІЙ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ*

Олексієнко Л.А.

197

*ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ
АВСТРІЇ)*

Сухобокова О.О.

*ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В
УКРАЇНОМОВНОМУ СЕГМЕНТІ СОЦМЕРЕЖ (НА
ПРИКЛАДІ ФЕЙСБУКУ)* 201

Тертична Н.А.

*ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ЯК БАЗОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
МЕДИЧНОГО ПСИХОЛОГА* 206

Шешукова О.В., Поліщук Т.В., Мосієнко А.С.

*ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ НОВІТНІХ
ТЕХНОЛОГІЙ В МЕДИЧНУ ПІСЛЯДИПЛОМНУ
ОСВІТУ* 211

СЕКЦІЯ 9.

215

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пустовойт О.В.

*ДИНАМІКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
УКРАЇНСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ* 215

СЕКЦІЯ 10.

220

ТУРИЗМ

Шепелева О.В., Ліганенко М.Г.

*АПІТУРИЗМ – ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК
СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В ОДЕСЬКІЙ
ОБЛАСТІ* 220

Шановні колеги!

Прийміть щирі вітання із виходом матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції "Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку", яка відбулася, дистанційно, 07 лютого 2021 року, у м. Варшава (Польща).

Завдяки актуальній проблематиці, діалогічності наукових дискусій і прихильності до інноваційних розробок проведення щомісячних конференцій, у рамках роботи видавничої групи «Наукові перспективи», вже стало доброю традицією, яка завоювала інтерес та прихильність поважної читачької аудиторії з усієї України.

У матеріалах Ви ознайомитеся із: особливостями створення національної системи геоінформаційного забезпечення та проведення моніторингу надзвичайних ситуацій як складової частини європейської програми Глобального моніторингу; новаціями політики охорони здоров'я в Україні; недоліками ведення господарської діяльності у сфері виробництва та обігу харчових продуктів; проблемами становлення феномену лобізму та ін.

Бажаю колективу редакції, авторам і читачам процвітання, благополуччя, нових цікавих ідей, проєктів і всього самого доброго.

З повагою,

Головний редактор, кандидат наук з державного управління, доцент

І.В. Жукова

СЕКЦІЯ 1.

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Нікольчук Ю.М.

кандидат економічних наук,
доцент, завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
м.Хмельницький, Україна

ФІНАНСОВИЙ СУПЕРМАРКЕТ ЯК ФОРМА ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВ І СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

В економіці країни постійно відбувається кругообіг фінансових ресурсів. Головними його суб'єктами є заощаджувальники і позичальники вільного капіталу. У процесі поточної діяльності одних накопичуються заощадження, а у інших виникає потреба в додаткових фінансових ресурсах для розширення господарської діяльності. Передача коштів від заощаджувальників до позичальників на ринку відбувається за участю фінансових посередників через надання фінансових послуг. Довгий час ідея співпраці банків і страхових компаній вважалась неперспективною, оскільки обидва інститути ринку не були готові технологічно до продуктивних спільних ідей. Сьогодні спільна діяльність банків та страховиків значно розширилася, нові можливості відкривають перед ними інтеграція та глобалізація фінансового ринку. Необхідність дослідження такої взаємодії обумовили актуальність даного дослідження.

Ідея спільної діяльності на фінансових ринках банків і страхових компаній за допомогою фінансового супермаркету полягає у наданні населенню і компаніям пакету фінансових послуг фізично в одному офісі. Використання фінансового супермаркету забезпечує економію адміністративних, управлінських і технологічних ресурсів, така співпраця

підвищує конкурентоспроможність кожної окремої фінансової установи, а також стимулює розвиток культури обслуговування споживачів. При цьому є одна загальна перевага для клієнтів – завжди простіше та зручніше прийти в один офіс, де запропонують максимально широкий спектр послуг.

Вважається, що фінансові супермаркети – це відносно нова, але найбільш перспективна організаційно-економічна форма взаємодії банківських, страхових й інших кредитно-фінансових установ, які перебувають на етапі кооперації і співробітництва. Фінансовий супермаркет – це модель клієнто-орієнтованого бізнесу, який є єдиним інтегрованим каналом доступу клієнтів до фінансових послуг [1].

Сутність поняття «фінансовий супермаркет» полягає в наданні широкого спектра фінансових послуг і доступності в способах їх отримання. Бачення науковців щодо визначення поняття «фінансовий супермаркет» наведені в таблиці 1.

До зазначених визначень варто додати, що однією з головних особливостей та відмінних рис фінансового супермаркету від інших форм взаємодії страхових компаній та банків, є контрольованість структури фінансового супермаркету єдиним управлінським центром. Адже, створення фінансового супермаркету передбачає саме придбання одним фінансовим посередником іншого, а це, в свою чергу, означає необхідність їх злагодженої роботи та підпорядкування ними єдиній меті з моменту початку їх спільної діяльності.

Таблиця 1

Наукові підходи до визначення поняття «фінансовий супермаркет»

з/п	Автор	Визначення
1	Реверчук С.	Фінансовий супермаркет – це установа, що надає клієнтам широкий спектр фінансових послуг. Фінансовий супермаркет - це об'єднання професійних учасників фінансового ринку для надання клієнтам різноманітних послуг.

2	Медведєва І.Б. Смірнова Ю.В	Фінансовий супермаркет - це територіальне об'єднання прибуткових і стійких компаній, що є складною фінансовою структурою з надання різних послуг.
3	Скрипарь Ю. В.	Фінансовий супермаркет - це об'єднання (юридичне, маркетингове чи просто територіальне) банку з іншими професійними учасниками фінансового ринку (страховою, інвестиційною, брокерською, лізинговою, консалтинговою компаніями та інше), яке здатне запропонувати не окремий продукт чи послугу, а комплексне вирішення проблем, що відповідають специфіці бізнесу клієнта або складним запитами приватних осіб.
4	Лукаш А.	Фінансовий супермаркет - це система, що об'єднує людей для полегшення проведення операцій, серед яких купівля / продаж цінних паперів (у рівній мірі товарів, зобов'язань), предметів ужитку (наприклад, цінних металів) та інших операцій з метою зниження плати за послуги, що надаються, в межах існуючого ринку.
5	Медведева І. Б., Смирнова Ю. В.	Фінансовий супермаркет - структура, яка пропонує клієнтам в одному і тому ж місці під одним брендом широкий набір банківських, страхових та інвестиційних послуг.

Джерело: систематизовано автором на основі [2-4]

Враховуючи вищезазначене, під фінансовим супермаркетом пропонуємо розуміти юридично оформлене об'єднання фінансових посередників з метою надання клієнтам широкого асортименту фінансових послуг (банківських, страхових, інвестиційних, лізингових, консалтингових, ріелтерських, аудиторських, факторингових) в єдиному місці та під одним брендом.

Вважаємо, що фінансовий супермаркет, як нова перспективна інноваційна модель організації фінансового бізнесу, повинна забезпечити продавцям і покупцям такі вигоди:

1) по-перше, у фінансовому супермаркеті продавці фінансових послуг розширюють своє представництво на ринку і збільшують обсяги продажів своїм клієнтам за рахунок зменшення цін на послуги, а також економії адміністративних, маркетингових і технологічних ресурсів;

2) по-друге, продавці фінансових послуг під — парасолькою приділяють більше уваги своєму іміджу і довірі. Фінансовий супермаркет змушує його учасників цінувати свою репутацію і не допустити погіршення сервісу та якості послуг;

3) по-третє, вигодою для покупців є отримання широкого, комплексного і гармонійного спектра фінансових послуг за нижчою ціною. Ціни продуктів і послуг, які пропонує фінансовий супермаркет для кінцевого споживання, є на 10-15 % нижчими, ніж в окремих структурах. Чим більше клієнт купує послуг, тим дешевше йому обходиться кожна [4].

Фінансові супермаркети можуть бути трьох типів:

1. Холдинг, який об'єднує кілька дочірніх компаній, що пропонують як банківські, так і страхові послуги під однією торговельною маркою. Такі структури створюються великими корпораціями.

2. Вільний, ринковий. У цьому випадку банк і страхова компанія укладають між собою партнерський договір про спільний агентський продаж своїх послуг.

3. Брокерський. Посередницькі організації-брокери, які збирають інформацію про всі фінансові послуги й підшуковують для клієнта, який звернувся до них, оптимальний для нього варіант [2].

На сьогодні в Україні більш розвинені перші два типи супермаркетів, а третій залишається на початковій стадії розвитку. Існує думка, що нашій країні варто піти шляхом

деяких західних країн, де сфера виробництва фінансових послуг і їх продаж розділені. Виробництвом займаються банки й страховики, а продажем — спеціалізовані компанії - фінансові брокери. Подібна схема вигідна й клієнтам: брокери можуть підшукати для них оптимальний варіант, оскільки вони структурно не пов'язані з конкретними банківськими або страховими організаціями [5].

У подальших дослідженнях, на нашу думку, необхідно зосередити увагу на поглибленні теоретичних засад та розвитку науково-методичних положень щодо розроблення та застосування сучасних інноваційних підходів для вдосконалення та оцінювання ефективності діяльності фінансового супермаркету, а також на розробленні пропозицій для забезпечення функціонування фінансового супермаркету необхідними законодавчо-нормативними актами, а також на розробленні та впровадженні на державному рівні заходів, спрямованих на мотивацію активізації діяльності фінансових супермаркетів.

Список використаних джерел:

1. Реверчук С.К., Кльоба Л.Г., Паласевич М.Б. Управління і регулювання банківською інвестиційною діяльністю: монографія. Львів: «Тріада плюс». 2007. 352 с.
2. Ларіонова К.Л., Чубата О.С. Управління стратегічним співробітництвом банків та страхових компаній в межах фінансового супермаркету. Наука й економіка. 2009. № 3 (15). Т.1. С.69-77.
3. Скрипарь Ю. В. Фінансовий супермаркет як перевага банку в умовах конкуренції. Науки: економіка, політологія, історія: Науковий вісник/ Одеський державний економічний університет. 2011. № 13 (91). 248 с. С. 15-22.
4. Костогриз В.Г. Фінансовий супермаркет як перспективний напрям дистрибуції фінансових послуг. Вісник Університету банківської справи НБУ. 2012. № 3. С. 241-245.

5. Фурман В.М. Фінансовий супермаркет: зарубіжний досвід та перспективи створення в Україні. Страхова справа. 2012. №3 (7). С.88-90.

СЕКЦІЯ 2.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, САМОВРЯДУВАННЯ І ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Bondar V.T.

postgraduate student,
*National Academy of Public Administration
under the President of Ukraine
Kyiv, Ukraine,*

MECHANISMS OF COMMUNICATION IN FORMATION AND IMPLEMENTATION OF PUBLIC POLICY. THE LUBLIN TRIANGLE

During recent time, everyone whose interests tackles the sphere of formation or implementation of the public policy of Ukraine, could suggest pursue efforts by Ukrainian foreign public administration to set the external environment accordingly to its own interests. Sometimes the country meets similar offers by the international regional leaders as the feedback.

It goes about elaborating an effective concepts shaped in multilateral initiatives, platforms, formats, forums, programs, dialogues and etc. With focus on joint activity alongside with traditional international structures, but to complete them. One of such the initiatives is THE LUBLIN TRIANGLE.

There new challengers the Ukrainian state and society face after the choice which has been done by the government of the neighboring country. As the Minister of Foreign Affairs of Ukraine said: “We do asses all the risks connected with the strengthening of the position of Russia in Belarus. And we do realize, once Alexander Lukashenko did his choice in the favor of Russia, then the risks for us go to be over scored. We will form out our attitude as for him in the line of that” [1]. Having the fact, that “expanding the position of Russia in Belarus undermines the

Ukrainian safety” [2], Ukraine won’t decline its solidarity towards Belarus people. The cost of this solidarity for Ukraine is much higher as compare it with the support to the people of Belarus by the Western countries, or EU and NATO, either their sanctions against Belarus official regime.

It is revealing, that similar political characteristics were given as for the situation in the region during the XIII Ukraine-Poland meeting – the Scientific International Forum – by sharing opinions among the Ukrainian and Polish experts, academicians or diplomats. “Today as never before, we do need to stay together, to join our efforts including political, economic, intellectual, intercultural for the purpose to stand the new wave of aggression, which is reshaping today, but is the same by its content” [3]. The participants have waved unanimously the proposition to start so called THE LUBLIN TRIANGLE initiative. As the multilateral platform for political, economic, cultural and social partnership between Lithuania, Poland and Ukraine. The aim is to support Ukraine to join the European Union.

The above mentioned and the other official intentions by Ukraine could be taken as positive signal of understanding by the public administration of Ukraine the importance to move fast in the face of new challengers. To design the appropriable mechanisms of communication between the country and its foreign partners. The activity, if strengthen by the ethnic factor and the society’s support in full, will play the major role in near future.

This type of situational configuration in the interests of participants is getting prior importance today to find out updated paradigm to build modern regional national security system, to fight hybrid actions by any random opponent, includes military one. These mechanisms are to leverage the positions of partners from countries with different stages of democratic development. The joint platform to share universal worldview human values and make them prevail over the obsolete policy by authoritarian leaders. The environment to make everyone feels comfortable by enjoying mutual cultural, language, religious preferences, or to

show tolerance to their distinctive.

Any preliminary projects when implementing into real life, their fulfillment depends on completeness of inclusion of civil society institutions, depth of their integration into the joint area what is going to be created. It relays on the effectiveness of communication between state and society, partners inside the area. In other words, it ensures the legitimacy to any decisions taken within the joint area.

The society as itself is the main object of influence by the public administration, at the same time the customer of wide range of services either it could be political, or defense, information, propagandistic, human rights protection, social, scientific, cultural or others. From the society's view, it embodied the subject of representative democracy. Therefore, by making the distance between Ukraine and countries of its joint dialogue closer, which are already succeeded in their reforming, it would be like instructive experience to consider by Ukraine [4], additional encouragement to follow their positive example in its own domestic reforms. To change the most priority political-social spheres under the control of Ukrainian society.

An ethnic issue. For Ukraine as the monoethnic country with multiethnic population, one of the spheres of the public policy is the ethnonational. To regulate rights of minorities and to assure the interest of the title nation at the same time. It's worth to mention, the said initiative – THE LUBLIN TRIANGLE – or others, they came across the ethnic factor almost every time. Because, the partnership countries, or neighboring nations with authoritarian regime at presence, are going to be in their prevailing number the historical places of origination of the minorities of Ukraine¹. The other peculiarity is, that foreign Ukrainians which are the citizens of the country-in-initiative, present themselves the driving force to lobby Ukrainian interests at any levels of authority in the country of their residence. On

¹ As The Ukrainian Census 2001 stipulates, among the major 17 minorities, the Russian minority ranks 1st position, Belarusian – 2nd, Polish – 8th accordingly. The Lithuanian minority, among the others, is also present on the ethno political Ukrainian landscape.

their own – ethnic minorities of Ukraine are playing theirs' in domestic Ukrainian policy. So, the ethnic factor, by its nature, particularly such of its features like culture, language, traditions, joint origination and etc., has got the ability to represent single essence - in the sense of ethnopolitics, of the whole dialectical entity – in the sense of the public policy. These characteristics underline the potential and life ability of any national or international joint undertakings.

Having a language or cultural issues. It shapes not only the atmosphere of trust among the participants of the joint platform, but as well performs the communication as itself. Once the language is the instrument of making contacts, then out of the networking the relationship comes. Within joint multilateral international communicative platforms, close cultural or traditions values of the participants would facilitate the negotiation and decision making more dynamic and fruitful.

Taking the above mentioned, adjusting of mechanisms of communication in formation and implementation of public policy, legitimization of decisions taken whether on international or domestic levels by means of inclusion of civil society institutions into the process, by utilizing ethnic factor to its uttermost effect – all remain as the forehead priority for the public administration of Ukraine.

In Ukraine, during period of transition to democratic society, forming out the united Ukrainian political nation, there the legal regulations have been developed by the state. But, during further development of the whole society and the ethnic environment in particular, they require to be updated. That is why, the partnership of Ukraine in multilateral international initiatives on the benefit of each party, including THE LUBLIN TRIANGLE, would generate the impetus and knowledge to be implemented on the domestic level under the close control of Ukrainian society. As well as it ensures the becoming of Ukraine as the regional actor in designing of flexible external social systems.

References:

1. Kuleba, D. (2020). Ukraine assesses the situation in Belarus, taking into account the risks that strengthening Russia's position in this country brings for it. Kyiv, [interfax.com.ua](https://interfax.com.ua/news/general/690658.html). Retrieved from <https://interfax.com.ua/news/general/690658.html> [in Ukrainian]
2. FM Kuleba. (2020). Ukraine ready to join EU sanctions against Belarus. Kyiv, [ukrinform.net](https://www.ukrinform.net/rubric-politics/3111278-fm-kuleba-ukraine-ready-to-join-eu-sanctions-against-belarus.html). Retrieved from <https://www.ukrinform.net/rubric-politics/3111278-fm-kuleba-ukraine-ready-to-join-eu-sanctions-against-belarus.html> [in English].
3. Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. (2020). "For ours and your freedom": lessons of the past and modern realities / XIII Ukrainian-Polish meetings started in virtual Yaremche. Ivano-Frankivsk, pnu.edu.ua, <https://pnu.edu.ua/blog/2020/09/24/22162/> [in Ukrainian].
4. Bondar, V. T. (2020). Mechanisms of implementation by the subjects of public administration of ethnonational policy in the Republic of Poland: experience for Ukraine. Kyiv, Expert: paradigm of law and public administration, "Publishing Lira-K", issue 5 (11). [in Ukrainian].

Андрієнко М.В.
доктор наук з державного управління,
доцент,
начальник науково-дослідного центру цивільного захисту,
*Інститут державного управління та наукових
досліджень з цивільного захисту
м. Київ, Україна*

ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИМ ЗАХИСТОМ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Цивільний захист населення – значущий з точки зору соціально-громадянської важливості державно-управлінський елемент урядування сучасної України. Загальнодержавна, територіальна та адміністративна безпека громадян, в свою чергу, визначена владою як передвісник економічної розбудови та потенційного підвищення якості життя. За таких реалій, саме активність та наявність делегованих повноважень адміністративно-територіальним одиницям держави Україна на місцях виступає базою владного управління на усіх урядових рівнях [1].

На структурно-теоретичному рівні специфіка роботи відповідального в Україні органу за злагоджену діяльність цивільно-захисних ланок регламентується та спрямовується Державною службою України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС). Варто зауважити, що на доктринальному рівні робота ДСНС має своєрідний «кістяк» придатності, до якого віднесено такі елементи, як охорона людського життя та схоронність людських активів від надзвичайних ситуацій, пожеж та неочікуваних, непередбачуваних з точки зору громадянської безпеки оказій.

Іншою важливою складовою державного регулювання цивільним захистом в об'єднаних територіальних громадах на території України є тенденція до децентралізації. Як відомо, вплив місцевої влади на вирішення загальнодержавних та

приватних (конкретних) казусів державно-управлінського типу є проявом євроатлантичного, демократичного, сучасного та гнучкого владно-урядового підходу. Через це, безпека людей на рівні адміністративних одиниць як прямо, так і опосередковано залежить від типізації урядово-контрольних інструментів, які обираються владою на місцях як керівні – щодо питань вирішення організаційних питань охорони, безпеки та захисту об'єднаної територіальної громади від потенційно небезпечних ситуацій техногенного або природного характеру [2].

Поміж тим, ДСНС виокремлює впорядковану та систематизовану роботу на засадах відкритості та швидкого реагування на небезпечні для життя, здоров'я та загального рівня добробуту громадян ситуації як першооснову своєї діяльності.

Логічна структуризація прав, обов'язків та визначеного кола повноважень органів влади на місцях в Україні щодо контролю та моніторингу сприятливого стану навколишнього середовища (природного та штучного створеного), його впливу на загальний рівень сатисфакції та благоденства населення визначається ієрархічно сталими нормативно-правовими актами. До них, в першу чергу, належать Кодекс цивільного захисту України та закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Доцільно відзначити, що у даному випадку співвіднесення вищенаведених законодавчих актів відбувається на засадах полярності, адже профільний закон «вступає» у дію та набуває ознак застосовного лише за умови чіткого та неухильного слідування нормативам закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3].

На часі в Україні існує проблематика у питаннях окреслення кола повноважень органів місцевого самоврядування, та, відповідно, розгалуженого впливу на економічну, безпекову та суспільно-політичну сферу життя об'єднаної територіальної громади. У цьому контексті, особливої актуальності набуває сприяння внесенню змін до закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», яке

є предметом наукових та законодавчих розробок останнього часу.

У дійсності, ДСНС обґрунтовує, відстоює та культивує нагальну необхідність розширення кола повноважень місцевої влади задля підвищення ефективності та незалежності оборонно-охоронної роботи специфічних урядово-державницьких підрозділів на місцях. Зокрема, з цією метою до обговорення майбутніх законодавчих змін було залучено Міністерство розвитку громад і територій України, що є позитивним мірилом комплексності, урядової грамотності та мобільності [4].

Система цивільного захисту України в умовах сьогодення відзначається наявністю цілого ряду проєктів, метою котрих є покращення методики та специфіки боротьби із настанням та, в першу чергу, попередженням несприятливих надзвичайних ситуацій природно-технічного характеру генералізації. ДСНС, відповідно, докладає усіх зусиль задля спрямування та контролінгу діяльності влади на місцях — найголовніше, у контексті неухильного слідування допустимим рішенням, алгоритмам дій та професійної орієнтації у повсякденному здійсненні наданих їм повноважень [5].

Важливо зазначити, що процес державного регулювання цивільним захистом в об'єднаних територіальних громад в Україні має ще одну специфічну рису — з огляду на євроінтеграційні процеси, концептуально-політичну близькість та спорідненість із країнами-членами Європейського співтовариства, неабиякої важливості набуває процес запровадження більш тісного контакту між владою та громадами адміністративно-територіальних одиниць.

Уряд, надання послуг та охоронно-громадянські ресурси, за переконанням влади України, на сьогодні формують трамплін у налагодженому цивільно-захисному механізмі урядово-управлінських процесів всередині держави. В той же час, ДСНС та органи влади на місцях повинні створювати нерозривний ланцюг взаємозалежної

допомоги територіальним громадам – через це особливої актуальності набуває активність органів, підрозділів та структурних ланок цивільно-захисного спрямування.

Необхідно зауважити, що система цивільного захисту України, відповідно до позицій уряду, є структурованою — насамперед, це виявляється у невідривному зв'язку загальнодержавних владних органів та місцевої влади. Подібний симбіоз та взаємне впорядкування інфраструктурних одиниць єдиної державної системи цивільного захисту є шляхом до координаційного, грамотного та сучасного з управлінської точки зору державного курсу.

Необхідно відзначити, що сучасна демократія за своїм визначенням ототожнюється із всебічною підтримкою та допомогою простому населенню з боку влади. Саме тому, в Україні ДСНС спрямовує свою діяльність у русло забезпечення захисту об'єднаних територіальних громад від надзвичайних ситуацій (та відповідних негативних наслідків таких подій) [6; 7; 8].

Комплексність та розгалуженість цивільно-захисної роботи в Україні, натомість, є першопричиною формування спеціалізованих підрозділів з питань цивільного захисту населення на території окремих об'єднаних територіальних громад. Даним підходом аргументовано передбачено наявність відповідальної особи (або осіб), до компетенції яких входять такі питання, як постійний моніторинг діяльності рад конкретних адміністративно-територіальних одиниць на предмет відповідності Кодексу цивільного захисту України та закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

У підсумку, проведене дослідження надає змогу зробити висновок про ієрархічність, системність та організаційну єдність державного регулювання цивільним захистом у об'єднаних територіальних громадах сучасної України. Владно-урядовий апарат спільно із ДСНС проводить громадсько-охоронну, гуманно-демократичну роботу, що

поєднується із аспектами соціального впорядкування у питаннях попередження настання несприятливих для життя, безпеки, здоров'я та загального благоденства населення надзвичайних ситуацій природного або техногенного характеру.

Список використаних джерел:

1. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012 р., URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
2. Постанова Кабінету Міністрів № 787-2013-п від 09.10.2013 р. «Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту», URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/787-2013-п#Text>
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-ВР від 21.05.1997 р., URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
4. Постанова Кабінету Міністрів України № 616-2013-п від 21.08.2013 «Про затвердження положення про добровільні формування цивільного захисту», URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616-2013-п#Text>
5. Наказ МНС України № z0040-13 від 12.12.2012 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій», URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0040-13#Text>
6. С. Парталіян «Цивільний захист у громадах : на що звернути увагу новоствореним радам», 08.12.2020, «Децентралізація дає можливості», URL : <https://decentralization.gov.ua/news/columns/13054>
7. Романенко Є.О. Жукова І.В. Маркетинговий підхід у виявленні взаємозв'язку управлінських, адміністративних і політичних організацій. Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку: 2020 рік: матеріали І міжнарод. наук.-практ. конф., 07 вересня Київ;Братислава, 2020 р.: Видавнича група «Наукові перспективи», 2020. С. 48-51.

8. Непомнящий О. М. Формування системи соціального захисту населення в умовах ринкової трансформації економіки : Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / О. М. Непомнящий; Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. - Х., 2003. - 19 с.

Артеменко А. І.
старший викладач,
Київський національний економічний
університет ім .В.Гетьмана
Київ, Україна

ТЕНДЕНЦІ ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Існуюча в країні система державного управління демонструє свою неефективність, внутрішню суперечливість, відірваність від громадян і, як результат, виступає однією з перепон, що стримує здійснення демократичних процесів та системних перетворень в усіх сферах розвитку суспільства. В основу реформи системи державного управління мають бути покладені принципи, що відображають стандарти європейського розуміння його сутності та конкретизовані в понятті державного управління, що охоплює сферу діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1].

Головною особливістю демократичного управління в соціальних системах є те, що керуючим і керованим у них є людина, а система управління, що виступає як суб'єкт, може бути і об'єктом, коли йдеться про її вдосконалення та приведення у відповідність із потребами суспільства. Серед основних критеріїв, що відрізняють суб'єкт від об'єкта, розглядаються статус і функції, права і повноваження, активність впливу, черговість або ініціатива впливу, сила й інтенсивність впливів. раціональність впливів, ставлення до мети та її реалізації.

Держава як соціальна система є одночасно суб'єктом і об'єктом управління, що визначає необхідність розглядати їх як дві постійно взаємодіючі системи (керуючу і керовану). Функціонування суб'єкта управління визначається в основному особливостями об'єкта.

У науці та практиці державного управління держава

здебільшого розглядається як суб'єкт управління, що проявляє себе через державну владу та державне управління. Держава тому і є державою й цим відрізняється від інших суспільних структур, що тільки в ній зосереджена і нею реалізується у суспільстві державна влада [2].

У країнах світу не існує досконалої системи державного управління чи ідеальної моделі державного апарату, які у повному обсязі задовольняли б потреби суспільства чи конкретних громадян. Такий висновок випливає з численних теорій про бюрократію, положення яких навіть визначили низку цілком закономірних недоліків і проблем функціонування традиційного державного апарату, яких неможливо повністю уникнути чи запобігти їх поширенню. З врахуванням теоретичних напрацювань в багатьох країнах світу з різним політичним і економічним устроєм були здійснені наприкінці ХХ ст. своєрідні ревізії ефективності систем державного управління та проведені відповідні реформування. Як правило, ці країни ставили перед собою два типових завдання: зменшити витрати на утримання державного апарату та підвищити ефективність і якість результатів його діяльності [3].

Таким чином, аналізуючи демократичні тенденції державного управління країн світу та України, ми розуміємо важливість розроблення оптимальної моделі демократизації державно управління, яка б забезпечувала баланс між центральними органами влади шляхом координації та управління всіма процесами у суспільстві і можливостями автономних одиниць різного виду та рівнів вирішувати свої власні проблеми. На основі цього розробляється алгоритм реалізації децентралізованого управління, який би враховував: перелік державних повноважень суб'єктів децентралізованого публічного управління та його нормативне закріплення; визначення об'єму реалізації матеріальних та фінансових засобів та механізмів контролю та звітності про їх використання; інституційне закріплення передачі державних повноважень

відповідно до діючих законів та вироблення ефективних критеріїв здійснення делегування [4].

Отже, досліджуючи тенденції демократичного розвитку державного управління, можна зазначити, що демократичний розвиток державного управління є важливим на сучасному розвитку держав, і від цього залежить ефективність їх не тільки суспільного розвитку, але і економічного.

Список використаних джерел:

1. Радиш Я. Державне управління в Україні: стан, проблеми та тенденції розвитку(за матеріалами експертної доповіді національного інституту стратегічних досліджень) [Електронний ресурс]. *Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування.* №1.2009.С.11-12.Режим доступу: <https://www.irbis-nbuv.gov.ua> > irbis_nbuv > cgiirbis_64

2. Ковбасюк Ю.В. Державне управління: підручник .К.;Дніпропетровськ:НАДУ,2012.Т.1.564 с. Режим доступу: www.twirpx.com > file

3. Грицяк І.А. Європейські та світові тенденції і напрями модернізації державного управління .*Новітні тенденції розвитку демократичного врядування :світовий та український досвід:* матеріали наук.- практ. конф.за міжн.участю,Київ,30 трав.2008 р.К.:НАДУ,2008.Т.1.С.12-17.

4. Власенко С. Оптимізаційні напрямки демократизації державного управління [Електронний ресурс].Ефективність державного управління .2016.Вип.3(48).С.290-296. Режим доступу:<https://www.irbis-nbuv.gov.ua> > irbis_nbuv > cgiirbis_64

Безбородова О.Л.

здобувач кафедри соціальної і гуманітарної політики,
ХарPI НАДУ при Президентові України
м. Харків, Україна

САНКЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ ГЕНДЕРНОГО КВОТУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ

Успішність держави залежить не лише від існуючих законодавчих норм, але й від правозастосовної практики, тобто реального гарантування і виконання прав, закріплених у нормативно-правових актах, у т.ч. ратифікованих державою. Сьогодні норми законів, які гарантують рівність, є більшою мірою декларативними. В Україні майже всі правові інструменти протидії дискримінації в політичній сфері є недостатньо ефективними через відсутність санкцій за порушення законодавства, в тому числі і законодавство щодо встановлення гендерних квот у виборчому процесі.

Останні вибори депутатів Верховної Ради 2019 року та вибори депутатів місцевих органів влади 2020 року, довели недостатню дієвість чинного законодавства щодо досягнення гендерного співвідношення на рівні не менше 30% і не більше 70% однієї статі у складі депутатів Верховної Ради України та депутатів місцевих органів влади, постала необхідність у створенні конкретних інструментів доступу до реалізації безпосередньої участі жінок в управлінні державними справами, зокрема через застосування механізму гендерного квотування шляхом внесення відповідних змін до виборчого законодавства.

Гендерне квотування є показником не лише декларування, а й втілення реально визначеної практичної політики рівності й справедливості, пошуку критерію гендерного прогресу.

Для забезпечення реалізації політичної квоти доцільно внести зміни до Закону України «Про забезпечення рівних

прав та можливостей жінок і чоловіків» [1]. Для забезпечення виконання законодавства щодо квотування, статтю 15 слід викласти у такій редакції: «Політичні партії, виборчі блоки під час висунення кандидатів у народні депутати України, кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, кандидатів у депутати місцевих рад у багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі, відповідних багатомандатних округах передбачають представництво жінок і чоловіків у виборчих списках. При цьому у затвердженому виборчому списку частка кандидатів однієї статі має складати не більше 70% від загальної кількості кандидатів, висунутих політичною партією, виборчим блоком. Контроль за цією вимогою здійснюють виборчі комісії».

До Закону України «Про вибори народних депутатів України» [2], внести наступні зміни:

1) статтю 53 доповнити новою частиною «При цьому обов'язково забезпечується така частка представників однієї статі у виборчому списку кандидатів у депутати від партії у загальнодержавному окрузі:

а) у першій за списком п'ятірці кандидатів у депутати включених до виборчого списку партії - частка кандидатів однієї статі має складати не більше 60%;

б) у кожній наступній за списком десятці кандидатів у депутати включених до виборчого списку партії - частка кандидатів однієї статі має складати не більше 70%»;

2) статтю 54 доповнити новою частиною такого змісту: «Центральна виборча комісія не приймає документи, зазначені у частині першій цієї статті, якщо у затвердженому виборчому списку частка кандидатів однієї статі не відповідає вимогам цього Закону».

Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» [3], має містити наступні положення:

1) статтю 36 доповнити новою частиною такого змісту:

«При цьому обов'язково забезпечується така частка представників однієї статі у виборчих списках кандидатів у депутати до відповідних рад:

а) у першій за списком п'ятірці кандидатів у депутати включених до виборчого списку місцевої організації партії - частка кандидатів однієї статі має складати не більше 60%;

б) у кожній наступній за списком десятці кандидатів у депутати включених до виборчого списку місцевої організації партії - частка кандидатів однієї статі має складати не більше 70%»;

2) статтю 37 доповнити новою частиною такого змісту: «Відповідна територіальна виборча комісія не приймає документи, зазначені у частині першій цієї статті, якщо у затвердженому виборчому списку частка кандидатів однієї статі не відповідає вимогам цього Закону».

Зважаючи на те, що захист виборчих прав громадян є запорукою проведення вільних демократичних виборів та з метою недопущення порушень в законодавстві, слід посилити контроль за дотримання виборчого законодавства.

На сьогоднішній день моніторинг відповідності партійних списків депутатів всіх видів рад проводиться переважно громадськими організаціями.

Зміни до Законів України крім застосування політичної квоти мають передбачати покладення контролю за цією вимогою на виборчу комісію. Обов'язок контролю за дотриманням виборчого законодавства в частині політичного квотування обов'язково має передбачати відповідальність за порушення діючого законодавства.

За недотримання політичного квотування мають бути передбачені відповідні санкції. У Кодексі України про адміністративні правопорушення [4] главу 15-А слід доповнити статтею 212²² щодо порушення порядку формування списків виборців без урахування законодавчо визначеної частки кандидатів однієї статі та статтею 212²³ щодо порушення порядку прийняття документів виборчою комісією. Дані статі будуть визначати як зміст самого

порушення так і санкції за їх недотримання.

Так главу 15-А необхідно доповнити статтею 212²² такого змісту:

«Стаття 212²². Порушення порядку формування списків виборців без урахування законодавчо визначеної частки кандидатів однієї статі.

Порушення порядку формування списків виборців без урахування законодавчо визначеної частки кандидатів у депутати до відповідних рад однієї статі, -

тягне за собою накладення штрафу від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

Главу 15-А необхідно доповнити статтею 212²³ такого змісту:

«Стаття 212²³. Порушення порядку прийняття документів виборчою комісією.

Порушення встановленого законом порядку прийняття документів, якщо у затвердженому виборчому списку частка кандидатів однієї статі не відповідає вимогам Закону, виборчою комісією, -

тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

У результаті прийняття відповідних змін, будуть створені додаткові гарантії забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків бути обраними за списками політичних партій до Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування.

Таким чином, шляхом створення конкретних інструментів, у тому числі і санкцій, які сприятимуть безпосередній участі жінок в управлінні державними справами, буде зроблено ще один важливий крок до справжньої та реальної ліквідації рудиментів дискримінації за ознаками статі, що сприятиме активізації участі жінок у громадському та політичному житті, піднесенню авторитету України як держави, яка сповідує принцип рівних можливостей, котрий є важливою та невід'ємною складовою

політики країни розвиненої демократії.

Список використаних джерел:

1. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків : Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2866-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 4352. С. 561.
2. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17 листопада 2011 р. № 4061-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 10-11. С. 416.
3. Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів : Закон України від 10 липня 2010 р. № 2487-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 35-36. С. 1220.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 року № 8073-X. *Відомості Верховної Ради України*. 1984. дод. до № 51. С. 1122.

Ведмідь П.В.
аспірант кафедри державного управління,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

КЛЮЧОВІ ЗМІНИ В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ ПІД ВПЛИВОМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Поява нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) принесла багато радикальних змін для всього суспільства. Публічний сектор не став винятком. Суттєві трансформації в межах останнього торкнулися як структурних, так і організаційних аспектів. Аналіз науково-дослідної літератури з проблематики дозволяє виділити декілька ключових напрямів змін, що розпочалися і тривають у публічному секторі під впливом ІКТ. Зокрема, найбільш суттєві перебудови пов'язані з такими рівнями, як громадянство (громадяни стають учасниками управління чи навіть переходу до електронної демократії), характер роботи на державній службі (з точки зору кваліфікації, робочих процесів та проектування робочих місць), організаційні зміни (від ієрархічної до більш горизонтальної структури, до мережових або навіть віртуальних організацій), модель урядування загалом (від класичної бюрократії до нового публічного менеджменту, мережевого та цифрового управління). Розглянемо більш предметно кожен із цих рівнів.

Громадянство. Швидкий розвиток ІКТ став новою демократичною обіцянкою. Більша інтерактивність дала надію на зростання більш прямої чи партисипаторної демократії. Сьогодні електронна демократія, особливо на місцевому рівні, базується на широкому просторі публічних дискусій між громадянами та особами, що приймають рішення, саме завдяки ІКТ. Нові технології, засновані на

плоских і відкритих мережах, що забезпечують двосторонній зв'язок, зробили можливим надання інформації кожному, де завгодно та будь-коли [1]. Голосування - це лише одна з форм участі в електронній демократії. За допомогою ІКТ засобів громадяни можуть висловити свої потреби (індивідуально або в спеціальних коаліціях), навіть брати участь в делібераціях щодо прийняття конкретної політики та заходів. Відповідно, спілкування та створення віртуальних спільнот є основою очікувань з приводу покращення участі громадян в публічно-управлінських процесах.

Характер роботи на державній службі. У даному ключі можна виявити зміни в структурі та змісті роботи в таких вимірах:

- ступінь розсуду чи можливості прийняття рішень державних службовців щодо організації своєї роботи (автономність - контроль);
- діапазон або широта завдань, вбудованих у роботу (обсяг завдань);
- пізнавальна складність;
- межі, в яких якісна соціальна взаємодія, включаючи емоційну складову, має вирішальне значення для виконання роботи (реляційна чи інтерактивна).

З позиції теорії, в межах інформаційного суспільства, заснованого на виробництві знань, трансформоване робоче місце забезпечить працівникам більшу автономію (вищу розсудливість для організації своїх завдань, посилені можливості прийняття рішень та більшу відповідальність). Обсяг завдань буде ширшим, оскільки рутинні роботи зникнуть. Когнітивна складність буде зростати із збільшенням попиту на кваліфікацію та універсальність. Реляційні характеристики також будуть більш важливими, оскільки публічні адміністрації будуть дедалі більше орієнтовані на громадян (споживачів). Окрім цього, на практиці популяризується тенденція до більш гнучких умов зайнятості, замість повного робочого дня та працевлаштування на все життя застосовуються

альтернативні варіанти (приміром, робота за контрактом). Відповідні заходи вперше були запропоновані та впроваджені в низці розвинених країнах і сьогодні доводять свою ефективність.

Організаційні зміни. Новий тип публічно-адміністративної організації має такі особливості:

- більш плоскі ієрархії, які краще підходять для реагування на мінливе середовище (деякі автори, зокрема С. Голдсміт та В. Еггер, стверджують, що ієрархія вмирає і повинна бути повністю замінена мережами [2]);

- менше компартменталізації - різні частини організацій починають працювати разом;

- командна структура;

- поява віртуальних організацій;

- прихильність до організаційних цілей та місії замінює сліпе дотримання процедур та розпоряджень.

У практичному вимірі відповідні особливості виникають завдяки запровадженню децентралізації в системі публічного управління, а також за рахунок формування нових автономних агентств. У структурних одиницях заохочується командна робота, а також популяризується взаємодія між різними відділами. З кожним роком збільшується обсяг обмінюваних даних.

Модель урядування. Одне із популярних бачень публічного управління в 2020 році криється у наступному твердженні: «Сьогодні, у XXI столітті, розширення можливостей, схоже, є наступною великою суспільною цінністю, що виникає у відповідь на масове збільшення інформації та спілкування, що пронизує суспільство» [3, с. 9]. Ключовий двигун для трансформації уряду на шляху до цієї мети - ІКТ. Така трансформація у повному об'єднанні та взаємозв'язку уряду повинна мати в своїй основі ефективність та результативність.

Такі бачення досить поширені, і це, загалом, закономірно. Ми можемо побачити роль, яку ІКТ виконують в реформах системи публічного адміністрування (як пряма чи

непряма причина або як ключовий двигун), але також, як ідеї нового публічного менеджменту (НПМ) (ефективність та результативність) або пост-НПМ (об'єднаний та мережевий уряд) впливають на подібні образи майбутнього. Рух за реформування державного управління на основі НПМ намагався підвищити ефективність урядів, імпортуючи ідеї з приватного сектору (наприклад, приватизація, ринкова орієнтація, децентралізація, бачення громадян як клієнтів або акціонерів, сильний акцент на управлінні та лідерстві тощо).

М. Ліпс та Т. Шупен, вивчаючи зв'язок державного управління та електронного урядування, намагаються показати, що у дослідників немає достатньо вказівок на таке посилення через наступні чинники:

- для того, щоб навчитися використовувати нові технології, потрібно доволі багато часу, окрім того, самі ІКТ перманентно змінюються, відповідно потребують постійного моніторингу та осягнення;

- замість того, щоб розглядати ІКТ як набір інструментів для конкретних результатів, варто зосередитись на трансформаціях, що відбуваються в уряді, і використовувати цілісні межі аналізу [4].

Позиція цих учених підтверджує думку, що про технологічні зміни не можна судити поза соціальним, економічним та політичним контекстами. У той же час, масові зміни в нашому суспільстві не можна пояснити лише технологічними (особливо ІКТ) чинниками. Виключення інших факторів може допомогти спростити (але не зробити точнішим) прогнозування майбутньої еволюції, але як наукове зусилля це погана практика. Належне впровадження нових технологій – одна, але не єдина, з умов успішних реформ публічного управління.

Список використаних джерел:

1. Dutton W. Society of the Line: Information Politics in the Digital Age. Oxford: Oxford University Press, 1999.

2. Goldsmith S., Eggers W. Governing by Network: The New Shape of the Public Sector. Washington: Brookings Institution Press, 2004.

3. Botterman M., Millard J., Horlings E., Van Oranje C., Van Deelen M., Pedersen K. Value for Citizens: A Vision of Public Governance in 2020, Report for the European Commission, Rotterdam: Information Society and Media Directorate, Dec. 2008.

4. Lips M., Schuppan T. Transforming E-Government Knowledge through Public Management Research. Public Management Review, 2009. Vol. 11 (6), P. 739-749.

Гасвая О.В.
доцент кафедри права
Національного Технічного Університету,
Харківський політехнічний університет
м. Харків, Україна

ЩОДО ЕВОЛЮЦІЇ ПОГЛЯДІВ НА ФЕНОМЕН СТАРОСТІ ВІД СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ДО СЬОГОДЕННЯ

Політика держави і структур громадянського суспільства в області матеріального забезпечення літніх, надання їм якісної медичної допомоги та належного соціального догляду є одним з найважливіших аспектів соціальної та бюджетної політики держави. Її проведення може бути ефективним не тільки зусиллями держави, вона потребує індивідуальної і суспільної активності протягом трудового і після трудового життя, включає в себе широке коло заходів і механізмів: економічну та бюджетну сферу, зайнятість та соціальне страхування (пенсійне та медичне), житло і транспорт, освіту та соціальну підтримку сім'ї. Головною метою такої політики є надання всім літнім людям можливості для ведення автономного, активного і повноцінного життя в суспільстві, що в узагальненому вигляді може бути виражено для цієї групи населення в концепції високої якості життя в старших вікових групах.

Феномен старості включає в своє предметне поле широке коло питань, що вивчаються низкою наукових дисциплін: біологією і медициною, демографією і соціальною психологією, геронтологією та соціальним забезпеченням, філософією і соціологією, страхуванням і економікою праці.

Якщо зануритися в глиб цього питання, то природно, цікавим буде початок виникнення і вирішення питань і проблем, які торкнулися людей в літньому віці, (коли вони ставали вже не так фізично сильні й активні), в стародавньому світі і в період середньовіччя. Не виключено,

що, вивчаючи історію еволюції відношення до "шляхетного" віку, ми в змозі почерпнути необхідний теоретичний і практичний досвід, який знайде застосування і втілення в нашому сучасному житті. Важливий внесок у розробку типології віків життя, організації життєдіяльності людей похилого віку на засадах соціальної справедливості, внесли давньогрецькі філософи Гіппократ (46-377рр.до н. е), Платон (427-347рр.до н.е.), і Аристотель (384-322рр.до н.е.).

У своїх працях Гіппократ разом зі своїми учнями розробив методи оцінки факторів зовнішнього середовища (клімату, погоди, стану вітрів, ґрунту, умов життя і праці, харчування) і внутрішніх (спадковості, віку, способу життя), що впливають на причини хвороб, запропонував класифікацію етапів людського життя (дитинство-зрілість-старість), і обґрунтував її вікові межі: дитинство - до 14 років, зрілість - від 15 до 42 років, старість - від 43-до 63років, довголіття - від 64 років і вище[1]; описав ознаки старіння і хвороб у літніх людей, розробив для них рекомендації по дотриманню гігієни, в основі яких він бачив дотримання помірності в усьому. В своїй основній праці "Про дієту", Гіппократ рекомендує прогресивно зменшити в міру старіння людини кількість спожитої їжі, зберігати звичні навички і поступово знижувати трудове навантаження[2]. У своїй теорії віків життя Платон пояснював феномен старості з позиції неминучості циклічних змін, що відбуваються в космосі [3] Людина, виступаючи частиною космосу, схильна до змін, а значить - старості і смерті [4]. Цікаво, що фундаментальна праця Платона "Держава" присвячена моральним питанням суспільного ладу і держави, а також вихованню високоморальної людини, має ще одну назву - «Про справедливість».

В умовах сьогодення все частіше постає питання щодо визначення пріоритетності публічної соціальної політики серед пенсіонерів, турботи про стан їх пенсій, соціальне становище в повсякденному житті. Та попри наявність численних, але доволі розрізнених досліджень, цілісне

уявлення про зумовлювані старінням населення соціально-економічні виклики в Україні сьогодні відсутні. Урядом країни схвалено План заходів з реалізації Стратегії державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року. Планом передбачено комплексні заходи щодо захисту прав громадян похилого віку із концентруванням зусиль держави і суспільства. Розроблення стратегічного плану держави для поліпшення життя населення «срібного віку» є дуже вчасним кроком на шляху покращення життя щодо залучення літніх людей до здорового і активного довголіття. На основі прийняття стратегічних заходів якраз дуже влучно і вчасно вивчати це питання, акцентуючи увагу на потребах населення стосовно здоров'я і медицини, дозвілля та особистого часу, доступності та якості соціальних послуг, оцінки інформаційних і комунікативних потреб, праці і зайнятості, зворотного зв'язку, гнучкої демократії у взаємовідносинах, поширення «горизонтальних «стосунків» публічної соціальної політики. Сьогодні 2021 рік, і 2022 рік вже не за горами, і необхідно задуматися про розробку нової стратегії державної політики в підтримку населення похилого віку, використовуючи більш ефективні методи, ніж ті, що були напрацьовані раніше, але безумовно, використовуючи досвід науковців із Стародавнього світу, Середньовіччя, тощо. Крім того, суспільству потрібно терміново рекомендувати представникам влади проводити пенсійну реформу, щодо гідного пенсійного забезпечення майбутніх пенсіонерів, рекомендувати роботодавцям залучати літніх людей до праці все більше, в зв'язку з тим, що молодь все частіше мігрує за кордон.

Список використаних джерел:

1. Энциклопидический словарь Брокгауза и Эфрона: в 57 т.СПб.1893, т.16.С.741/ [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://runivers.ru/lib/book3182/10147>;

2. *Большая медицинская энциклопедия: в 36 т. М. : Большая Советская Энциклопедия, 1958. Т. 7. С. 306—310.* / [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <https://books.google.com.ua/>;
3. Платон. Филеб. Государство. Тимей, Критий./ Платон // М.: Мысль, 1999. / [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://elib.pstu.ru/vufind/Record/RUPSTUbooks32580>;
4. Платон. Политика / Платон. Собрание сочинений: в 4-х т. Т.4., М., 1994. / [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.philosophy.ru/library/sobranie-sochineniy-v-4-kh-tomakh-t-4/>

Глагович М.В.
слухач магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я та
публічного адміністрування,
*Національна медична академія після
дипломної освіти імені П.Л.Шупика,
Київ, Україна*

ПОВНОВАЖЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ, ФУНКЦІЇ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Досліджуючи правовий статус КМ України, функції та відповідальність даного органу виконавчої влади, слід перш за все, проаналізувати відповідні нормативні положення чинного законодавства. Основними нормативно-правовими актами, які регламентують досліджувані нами питання є Конституція України (ст. 116) [1] та Закон України «Про Кабінет Міністрів України» (далі – Закон) (ст.ст. 20-32, 36-40) [2]. Окремі аспекти щодо функцій та повноважень КМ України містяться в Постанові КМ України Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України (далі – Регламент) [3] та низці підзаконних нормативно-правових актів.

КМ України, як вищий орган у системі органів виконавчої влади виконує низку завдань, які ставляться перед ним, як органом загальної компетенції, який здійснює загальне керівництво й координацію діяльності органів галузевої і функціональної компетенції, а також окремих суб'єктів суспільних правовідносин на всій території України. В цілому, всі завдання, які ставляться перед КМ України та, які закріплені законодавцем у ст. 2 Закону, нами було згруповано у три блоки: по-перше, завдання щодо впровадження державних програм та реалізації державної політики; по-друге, завдання із комплексного вирішення низки питань у сфері економічного розвитку; по-третє,

завдання уряду щодо діяльності у міжнародній та зовнішньоекономічній сферах.

Не вдаючись до аналізу кожного із поставлених перед КМ України завдань, підкреслимо, що для належної їх реалізації даний орган виконавчої влади наділений низкою повноважень, які знайшли своє відтворення у чинних нормативно-правових актах. Повноваження як правова категорія являє собою сукупність прав та обов'язків, якими наділений той чи інший суб'єкт адміністративно-владних повноважень. Говорячи про КМ України, слід зауважити, що його повноваження у своїй сукупності формують компетенцію даного органу державної влади. Іншими словами, компетенція КМ України, визначена ст. 19 Закону, знайшла свою деталізацію у повноваженням даного органу влади, які закріплені у вказаному законі. Аналогічну точну зору висловила С. В. Осауленко зазначивши, що «компетенція державного органу – це сукупність установлених законом владних повноважень для здійснення функцій і завдань, покладених на нього державою, а повноваження – це сукупність прав та обов'язків органу» [4, с. 12].

Компетенція уряду закріплена у чинному законодавстві як комплекс позитивних дій, які повинен вчинити даний орган у процесі здійснення своєї діяльності. Аналіз положень ст. 19 Закону дає підстави стверджувати, що всі дії, які входять до складу компетенції КМ України можуть бути сформовані у два великі блоки – типи компетенції уряду. До першого типу належать дії організаційно-управлінського характеру: 1) забезпечення належного виконання Конституції та всіх інших нормативно-правових актів всіма суб'єктами суспільних відносин і, таким чином, забезпечити дотримання прав та свобод людини та громадянина, а такої їх законних інтересів; 2) координація комплексу питань економічного, гуманітарного, соціального, правоохоронного, антикорупційного тощо спрямування, які входять до системи державного управління; 3) вирішення питань у сфері

національної безпеки та оборони, цивільного захисту, внутрішньої політики та зовнішньополітичної діяльності.

До другого типу компетенції належать дії контрольно-наглядового або контрольно-попереджувального спрямування. Так, відповідно до ч. 2 ст. 19 Закону саме уряду ставиться в обов'язок не лише створити умови щодо належного виконання Конституції, законів та інших нормативно-правових актів, а й здійснювати контроль за їх виконанням органами виконавчої влади. В разі виявлення порушень або будь-яких недоліків щодо виконання з боку зазначених суб'єктів, КМ України зобов'язаний вжити заходи щодо їх усунення.

Компетенція уряду формується із закріпленого в чинному законодавстві кола повноважень, які можуть бути класифіковані, перш за все, за критерієм виду суспільних відносин, на які вони справляють вплив. Повноваження у фінансово-економічній сфері, сфері трудових правовідносин та зайнятості населення. Враховуючи важливість та значущість даної сфери суспільних відносин, законодавець наділив уряд досить широким колом повноважень у цьому напрямку. Зокрема, такі як: забезпечення здійснення комплексу дій та заходів щодо реалізації економічної політики в державі та виконання державних програм соціально-економічного розвитку, аналіз доцільності їх впровадження та моніторинг їх виконання; відповідно до чинного законодавства КМ України є повноцінним учасником господарських правовідносин, а отже наділений правомочностями щодо управління об'єктами державної власності без будь-яких обмежень, в тому числі і правом делегування даного повноваження центральним та місцевим органам виконавчої влади або визначеним для цього суб'єктам господарювання тощо.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня

1996 року у редакції від 01 січня 2020 р. // Законодавство України. – Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.12.2020).

2. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 року – Офіційний сайт ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#>.

3. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року – Офіційний сайт ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF#>

4. Осауленко С.В. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України // Автореф. дис...канд. юрид. наук. Одеська національна юридична академія. 2010. 19 с. URL : <https://core.ac.uk/pdf/50594266.pdf>

Гнатенко В.С.

кандидат економічних наук, науковий співробітник,
ДЗ «Науково-практичний медичний
реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України»
м. Костянтинівка, Донецька область, Україна,

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ТА СИСТЕМА ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У сучасних умовах розвитку українського суспільства значну увагу органів державної влади та наукових кіл приділяється питанням економічної безпеки держави. Економічна безпека будь-якої країни характеризується захищеністю її національних інтересів. Масштабність проблеми розробки ефективної системи протидії загрозам економічної безпеки, різноманіття процесів і явищ, що впливають на економіку, зумовлюють необхідність визначення єдиних концептуальних підходів до економічної безпеки держави та особистості.

В цілому у сфері державного управління забезпечення економічної безпеки – це діяльність державних органів щодо здійснення державної політики, спрямованої на ефективне управління силами і засобами, з одного боку, для створення умов сталого економічного зростання держави, досягнення гідного якості та рівня громадян життя економічними методами, з іншого – по здійсненню протидії злочинності в економічній сфері, що включає профілактику економічної злочинності, власне боротьбу з кримінальними проявами, а також усунення причин та умов, що породжують такі явища. Система забезпечення економічної безпеки країни ґрунтується на розумінні та реалізації концепції національних економічних інтересів на державному та міжнародному рівнях, метою якої є підтримка збалансованості економіки, захист її від впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, здатність до стабільного розвитку [1]. Говорячи про систему забезпечення економічної безпеки, вважається за необхідне

звернути увагу на об'єкт цієї діяльності. Об'єкти і суб'єкти взаємно визначають один одного, а відмінності між ними виникають в процесі правовідносин, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки.

Виділення економічних національних інтересів як одних з найважливіших в структурі національних інтересів країни є основою ефективного сталого розвитку її економічної системи. У роботах [2, 3] зазначено, що економічні інтереси – це спрямованість на отримання економічних переваг особи, суспільства і держави, забезпечення умов існування і розвитку економічної незалежності і добробуту.

Національні економічні інтереси визначають зміст, конфігурацію і напрямки системи забезпечення економічної безпеки країни. Захист національних економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз є змістом і найважливішою функцією системи забезпечення економічної безпеки країни. При цьому в Україні на сьогоднішній день не сформований цілісної системи національних економічних інтересів. У Законі України «Про основи національної безпеки» [4] дається визначення поняття національних інтересів як життєво важливих матеріальних, інтелектуальних і духовних цінностей українського народу, як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, що визначають потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток. А Стратегія національної безпеки України [5] визначає принципи, пріоритетні цілі, завдання і механізми забезпечення життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. Національні економічні інтереси в законодавчих актах України не деталізовані.

Забезпечення прийняттого рівня економічної безпеки визнано в Україні однією з головних стратегічних цілей національної безпеки [5]. Система національних економічних інтересів не статична, вона постійно змінюється під впливом великої кількості чинників. При появі і зникнення, наростанні

і зменшенні загроз економічній безпеці повинні змінюватися і коригуватися національні економічні інтереси країни.

Економічна безпека складається з великої кількості елементів, має ієрархію рівнів організації, здатна генерувати в процесі розвитку нові рівні, при цьому новий рівень назад впливає на попередні рівні, перебудовує їх, в результаті чого система отримує нову цілісність. Система забезпечення економічної безпеки передбачає організацію діяльності держави і суспільства для прийняття і реалізації рішень з питань національної безпеки з урахуванням концептуальних, організаційних і ресурсних аспектів формування і ефективного функціонування системи забезпечення економічної безпеки [6].

До державних органів, які покликані забезпечувати економічну безпеку в Україні, відносяться: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки і оборони України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Національний банк України, суди загальної юрисдикції, прокуратура України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України; а до недержавних – окремі громадяни, об'єднання громадян. Основним недоліком даної системи забезпечення економічної безпеки є дублювання повноважень, а також невизначеність ролі і статусу Ради національної безпеки і оборони України.

Нормативно-правове забезпечення державної політики у сфері економічної безпеки України, здійснюється відповідно до Конституції України, загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, міжнародних договорів України, Угодою про асоціацію між Україною з одного боку, та Європейським Союзом з іншого, законами, нормативно-правовими актами Президента України та Кабінету Міністрів України, відомчими нормативними актами, установчими програмними документами (стратегії, концепції, доктрини).

Чільну роль у системі законодавчих актів займає Конституція України. Закони та інші нормативно-правові акти не повинні суперечити Конституції України. Статтею 17 Конституції України визначено, що забезпечення економічної та інформаційної безпеки України є найважливішою функцією держави, справою всього українського народу. У Конституції зазначено права громадян щодо захисту своїх економічних інтересів, соціальний захист, а також обов'язки громадян щодо забезпечення економічної безпеки країни, основи національної безпеки. У Конституції в загальному вигляді окреслені мета, функції, повноваження державних і недержавних суб'єктів забезпечення економічної безпеки та принципи їх взаємодії, наприклад, побудова бюджетної системи України, порядок затвердження та контролю за надходженням і використанням коштів.

На сьогоднішній день в Україні існує гостра необхідність в удосконаленні системи забезпечення економічної безпеки в таких напрямках:

- вдосконалення законодавства з питань економічної безпеки шляхом гармонізації українського законодавства з відповідним міжнародним законодавством і усунення протиріч в чинних нормативно-правових актах;

- уточнення завдань і функцій суб'єктів забезпечення економічної безпеки і підвищення ефективності планування, координації та контролю їх діяльності;

- підвищення ефективності виявлення, моніторингу та нейтралізації внутрішніх і зовнішніх загроз економічної безпеки.

Ефективна діяльність елементів системи забезпечення національної безпеки покликана стати мобілізуючим фактором розвитку національної економіки, поліпшення якості життя населення, забезпечення політичної стабільності в суспільстві, зміцнення національної оборони, державної безпеки та правопорядку, підвищення конкурентоспроможності та міжнародного престижу держави.

Список використаних джерел:

1. Бернацкий П.И. Экономическая безопасность в системе национально-государственных интересов Украины. *Проблеми економіки*. 2010. № 1. С. 24-29.
2. Новікова О. Ф., Покотиленько Р. В. Економічна безпека: концептуальні визначення та механізми забезпечення: монографія. Донецьк, НАН України, Ін-т економіки промисловості 2006. 408 с.
3. Єрмошенко М.М. Національні економічні інтереси: реалізація і захист. *Актуальні проблеми економіки*. 2001. № 1-2. С. 18-22.
4. Закон України від 19.06.2003 № 964-IV Про основи національної безпеки України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. ст. 351.
5. Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
6. Гіндес А.В. Державна політика формування системи забезпечення економічної безпеки національної економіки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 21. С. 134-136.

Каламан О.Б.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту і логістики,
Одеська національна академія харчових технологій
м. Одеса, Україна

Мандрикін Д.В.

магістр,
Одеська національна академія харчових технологій
м. Одеса, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНИХ РОЗУМОВИХ ЯКОСТЕЙ ЛІДЕРА В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

Загальновідомо, що лідери розрізняються за складністю розуму. Якщо замислитись, чим відрізняється мудрий лідер, то, зазвичай, перераховують такі здібності, як глибоке розуміння динаміки системи, здатність відійти від досвіду, щоб поглянути на більш довгострокову або ширшу перспективу, інтерес до людей щодо здатності слухати, а також в усвідомленні своєї ідентичності, цінностей і обмежень, які зберігають їх стійкість через виклики, на які інші можуть реагувати захистом. Коротше кажучи, мудрість вважається комбінацією здорового глузду, ефективних соціальних дій і стійкої самосвідомості.

Отже, мудрий лідер - це людина, що володіє достатньою когнітивною та емоційною складовою, щоб свідомо, а не автоматично реагувати на все більш складні проблеми. Це рівносильно здатності відійти від досвіду, щоб побачити досвід в контексті. Замість того, щоб занурюватися в переживання. У термінах, введених раніше, доцільно внести більш складні, диференціюючи власні реакції від спостережуваних аспектів досвіду, що дозволяє робити вибір на відміну від роботи на автопілоті. Простіше кажучи, щоб жити мудро, лідер в публічній сфері повинен навчитися спостерігати за своїм досвідом, проживаючи його.

Перш ніж розглянути, як можливо допомогти в розвитку розумової складності у лідерів державного сектора, було б повчальним розглянути кілька ідентифікованих способів, як лідери можуть проявляти складність у відповідь на свій досвід. Їх можна розглядати як тупики, що відходять від шляху розвитку. Раніше стверджувалося, що психологічний розвиток тягне за собою більш складні форми здатності до саморегулювання, так можемо зберігати незворушність перед складними проблемами. Іншими словами: зіткнувшись з новим і складним досвідом, особа повинна або інтегрувати його з тим, що вже знає, або диференціювати нові способи пізнання.

Основні процеси диференціації та інтеграції припускають наявність декількох «патологій» розвитку, які здаються дуже важливими для лідерства. По-перше, можлива надмірна диференціація, що сприймається як велике розмаїття точок зору і можливостей без інтеграції їх з минулим досвідом і контекстом, що могло б призвести до ефективних дій. Цей тип надмірної диференціації вбачає нюанси і співвідношення у всьому, але фактично паралізований цією складністю. Можливо, подібне легко зустріти в лідерах державного сектора, які затиснуті між безліччю суперечливих точок зору, здаються нездатними діяти в світі, багатому контекстом і нюансами, і, в кінцевому підсумку, вибирають найбільш боязкі дії. З психологічної точки зору цей тип лідера складний, але не здатний ефективно саморегулюватися для досягнення позитивного ефекту і схильний до депресії і стресу. Такі лідери, мабуть, не часто трапляються в політичному керівництві, тому що їм важко забезпечити ясність сформованого послання [1].

На іншому кінці шкали лідери, які можуть виявитися не в змозі розрізнати в достатній мірі, передчасно відмовляючись від складності. Подібне легко побачити на прикладах лідерів, які виявляють надмірну впевненість у своїй здатності контролювати і прогнозувати розвиток подій. Тут лідер, по суті, ігнорує або заперечує складність, щоб

захистити себе від загроз, і вдається до надійних і завчених зразках звичних реакцій і категоризації. Такий лідер здатний підтримувати високий ступінь позитивного впливу, тому що невизначеність і складність або не розглядаються, або скидаються з рахунків як неважливі. Сильний лідер також хоче вирішувати проблеми, але є найбільш актуальними - тримати під контролем порядку денного, набирати бали для своєї сторони і підтримувати домінування. Таким чином, правильна політика стає заручником репутації лідера. Ефективне керівництво повинно переміщатися між цими двома крайнощами: достатня диференціація, щоб бути відкритими для нової інформації, при одночасному визнанні і розумінні складності, але достатня інтеграція з ідентичністю, досвідом і контекстом, щоб пов'язувати проблеми, підтримувати позитивні емоції і діяти ефективно.

Коротенько змалювавши картину того, як може виглядати ментальна складність в лідерстві, і визначивши дві патології лідерства, які можуть виникнути, тепер доцільно повернутися до питання, як ця складність може розвиватися у лідерів державного сектора. Раніше стверджувалося, що ефективний лідер має здатність відступати від досвіду, бачити свій досвід в контексті, дозволяючи їм робити вибір на відміну від використання автопілоту. Цю здатність ще називають «вставати на балкон», відзначаючи, що також важливо мати можливість спуститися на підлогу, коли це необхідно. Дійсно, складність розуму в лідерстві, мабуть, передбачає одночасне перебування на підлозі і на балконі, динамічне об'єднання дій і роздумів. З психологічної точки зору ця здатність отримала назву «уважність» [2].

Уважність, що застосовується до лідерства, має на увазі якість відкритості досвіду, коли лідер не ідентифікує себе зі своїми думками, почуттями і відчуттями, а замість цього підтримує і підтримує щохвилинну мету-обізнаність про сам процес свого мислення і почуттів. Іншими словами, коли можна свідомо звертати увагу на те, що насправді

відбувається, не потрапляючи в рамки суджень, оцінок, категоризації та реакцій, що виникають із минулого досвіду. Зосередження уваги на те, що «є», а не на висновках, дозволяє відкривати нові грані досвіду і діяти більш творчо, замість того, щоб бути обмеженими старими звичками мислення. Наприклад, більшу частину часу більшість абсолютно не усвідомлює, які рівні судження та оцінки додаються до ситуацій, тим самим зменшуючи можливість їх сприйняття під іншим кутом зору. Складні вимоги керівництва державного сектора все частіше вимагають здатності творчо і свідомо переходити від чистого спостереження до суджень [3].

Тренування уважності - це один із способів культивування нереактивного «я», яке здатне розумно реєструвати різні точки зору на нас та інших. Тренінг уважності дозволяє учасникам розвинути більш широкий погляд на самих себе і свій досвід, що часто призводить як до диференціації, так і до інтеграції. Звичайно, розвиток уважності - не єдиний аспект підвищення розумової складності. Також можуть бути корисні освіта, формальні аналітичні методи і методи, що сприяють творчості, або діалог з різними зацікавленими сторонами. Однак вважаємо, що уважність може бути неодмінною умовою для розвитку найвищих рівнів розумової складності. Наприклад, навіть якщо консультації з іншими можуть сприяти ускладненню розуму, це можливо тільки, якщо лідер бажає і здатний одночасно розглядати кілька точок зору замість того, щоб діяти виходячи з автоматичних суджень та оцінок.

Таким чином, розвиток уважності - це розвиток когнітивної та емоційної складності шляхом прийняття точки зору, яка дещо виходить за рамки всієї системи взаємодії «я» зі світом. Розвиток уважності дозволяє більш ефективно саморегулюватися, і лідери можуть краще реагувати, ніж реагувати, і вчитися, а не уникати проблем. Виховання уважності включає руйнування несвідомих звичок автоматичної поведінки, «завченої» протягом усього життя.

Це порушення пов'язане з практикою, тому стандартний інтенсивний формат програм розвитку лідерства не піддається розвитку уважності. Однак є свідчення того, що уважність можна поліпшити за відносно короткий час.

У запропонованому дослідженні представлено психологічний погляд на мудрість лідерства, охарактеризувавши її як складність розуму. На закінчення доцільно розширити фокус з розвитку індивідуальних здібностей до системного тиску, що перешкоджає розвитку розумової складності у лідерів. По-перше, в контексті лідерства в державному секторі навчання уважності може постраждати через його зв'язки з деякою мірою езотеричними чи релігійними традиціями. Але тренування усвідомленості може бути повністю доступним, що підтверджує зростанням обсягу наукових досліджень, показуючи поліпшення психологічної гнучкості і працездатності. По-друге, засоби масової інформації, опозиційна політична система і навіть громадська думка часто працюють проти розвитку або, принаймні, вираження розумової складності.

Список використаних джерел:

1. Фішер К. В., Ян З., Стюарт Дж. Б. Когнітивний розвиток дорослих: динаміка в мережі розробки. Довідник з психології розвитку, Таузенд-Оукс, Каліфорнія: Сейдж. 2002. С. 491-516.
2. Кетс де Вріс М.Ф.Р. Небезпеки відчуття фальшивки. Гарвардський бізнес-огляд. 2005. № 83 (9). С. 108-116.
3. Лабуві-Виф. Репрезентації себе з іншими і організація себе. Журнал досліджень особистості. 2005. № 39 (1). С. 185-205.

Кошова С.П.
старший викладач
кафедри управління охорони здоров'я
та публічного адміністрування,
*Національна медична академія
Післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика
м. Київ, Україна*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АЕРОКОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Згідно з Законом № 502/96-ВР [1] «космічна діяльність – наукові космічні дослідження, створення та застосування космічної техніки, використання космічного простору». Об'єкти цієї діяльності включають матеріальні предмети, які експлуатуються як в космічному просторі, так і на поверхні Землі, що означає розвиток наземної інфраструктури. Закон № 502/96-ВР також визначає сфери державного регулювання галузі: законодавче визначення принципів функціонування, правил, норм; розробка концепцій державної політики в інтересах забезпечення безпеки; реалізація цільової науково-технічної космічної програми; фінансування, планування аерокосмічної галузі, діяльності організацій різних форм власності; залучення різних джерел фінансування; цільова підготовка трудових ресурсів за кошти державного бюджету; ліцензування космічної діяльності.

Одним з основних стратегічних документів є Стратегія космічної діяльності України на період до 2022 року (далі Стратегія) [2]. Документом визначено основні проблеми, серед яких: діяльність підприємств на основі принципів СРСР; збереження традицій виробництва протягом більше ніж 20 років через виконання міжнародних космічних проектів, завершення виробництва апаратів попередніх моделей та модифікацій, повільні темпи впровадження технологій, відсутність співпраці відомств та міністерств, приватних підприємств та наукових установ, орієнтація на

фінансування через державний бюджет, державні гарантії як форма кредиту. Тенденції в розвитку механізмів державного регулювання 2014-2020 років забезпечують вирішення таких проблем, зокрема розвиток сучасних космічних систем для потреб національної безпеки та оборони, науки та освіти, стимулювання високотехнологічного розвитку, законодавчі зміни та розширення економічних зв'язків (особливо у 2017-2020 роках), впровадження сучасних технологій аналізу інфраструктури. В контексті забезпечення національної безпеки здійснюється інтеграція космічних технологій та інформаційних систем («сервіси ДЗЗ для геоінформаційних систем різного призначення», навігаційні та супутникові системи) [2].

Концепція реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032 року [3] визначає основні очікувані результати розвитку державного регулювання відповідно Плану заходів. Розвиток космічних технологій є пріоритетом в цілях забезпечення національної безпеки та оборони. В межах цього напрямку визначено такі заходи [3]:

1. «Забезпечення системного отримання даних від вітчизняної космічної системи спостереження Землі та геофізичного моніторингу «Січ», а також іноземних космічних апаратів (у рамках виконання спільних міжнародних програм і угод) з космічним сегментом [3].

2. Створення національної системи геоінформаційного забезпечення та проведення моніторингу надзвичайних ситуацій як складової частини європейської програми Глобального моніторингу в інтересах довкілля та безпеки - GMES і світової Системи глобального огляду Землі - GEOSS (з метою створення внутрішнього ринку космічних даних, розроблення та впровадження метрологічно забезпечених технологій їх оброблення, створення нормативно-правової бази, розвитку міжнародного співробітництва) та забезпечення експлуатації заінтересованими користувачами її

інформаційних сервісів [3].

3. Створення та забезпечення експлуатації загальнодержавної цифрової супутникової телекомунікаційної інфраструктури доставки загальнонаціональних телерадіопрограм до передавачів наземного ефірного цифрового телерадіомовлення України з використанням геостационарних космічних апаратів зв'язку та мовлення «Либідь» [3].

4. Створення системи координатно-часового та навігаційного забезпечення України з використанням інформації, отриманої від глобальних навігаційних супутникових систем різних держав (США, Росія, країни ЄС, Китай) [2].

5. Створення інтегрованої багатофункціональної системи здійснення контролю та проведення аналізу космічного простору із забезпеченням контролю низькоорбітальних космічних об'єктів та підтримкою їх каталогу [1].

6. Забезпечення на замовлення державних органів, що здійснюють повноваження у сфері національної безпеки та оборони: – надання послуг супутникового зв'язку та ретрансляції даних, координатно-часового та навігаційного забезпечення, здійснення контролю та проведення аналізу космічної обстановки; – гарантоване і оперативне надання інформації, отриманої від супутників дистанційного зондування, та технічної підтримки щодо створення сучасних технологій її спеціального використання; – створення багатофункціональних технічних засобів» [3].

ДКА реалізовує державне регулювання космічної галузі відповідно Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (далі – Закон № 1160-IV) та інших нормативно-правових актів з питань державної регуляторної політики в цілях системності, стійкості, узгодженості прийняття рішень в сфері державного регулювання, забезпечення прозорості, підзвітності та публічності політики.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про космічну діяльність № 502/96-ВР від 15.11.1996 URL: [https://kodeksy.com.ua/pro_kosmichnu_diyal_nist.htm](https://kodeksy.com.ua/pro_kosmichnu_diyalnist.htm) (дата звернення 04.11.2020).
2. ДКА. Стратегія космічної діяльності України на період до 2022 року. URL: <https://www.nkau.gov.ua/ua/activity/stratehiia-do-2022-roku> (дата звернення 04.11.2020).
3. ДКА. Концепція реалізації державної політики у сфері космічної діяльності на період до 2032 року. URL: <https://www.nkau.gov.ua/ua/activity/kontseptsii-do-2032-roku> (дата звернення 04.11.2020).

Кушніренко Р.В.

слухач магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я та
публічного адміністрування,
*Національна медична академія після
дипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСУ УТВОРЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ГОСПІТАЛЬНИХ ОКРУГІВ

На сучасному етапі в рамках імплементації наступного етапу медичної реформи для оптимізації сфери охорони здоров'я формуються госпітальні округи, для затвердження рішень стосовно установ вторинної медичної допомоги серед міст обласного значення, районів та об'єднаних територіальних громад [1].

Оскільки Уряд країни у 2015 році вирішив ініціювати реалізацію трансформаційної реформи в системі охорони здоров'я, задля покращення загального стану здоров'я населення та формування фінансового захисту від надлишкових витрат, де основою реформи являється підвищення ефективності діяльності медичних закладів, оновлення віджилої системи у сфері надання послуг та надання ефективного доступу до якісних медичних послуг. Оскільки система охорони здоров'я являється тією галуззю діяльності, у котрій головну роль відіграє надання, гарантування та забезпечення належної якості медичних послуг та медичного обслуговування, задля покращення рівня життя населення, як наслідок основною найважливішою державною внутрішньою функцією України являється охорона здоров'я громадян країни [2, с. 25]. Процес втілення даної реформи передбачає поетапну реалізацію, де перший етап передбачав втілення новітніх механізмів у первинній медичній допомозі, а другий – на вторинній і третинній, а

імплементацию другого етапу запланували на 2020 рік [3].

На теперішній час реформа галузі охорони здоров'я дала позитивні результати, які стосуються переважно первинної ланки медичної галузі. Але не варто забувати про не менш важливу вторинну (спеціалізовану) допомогу, реформа якої стартує 1 квітня 2020 року та потребує відповідного врегулювання в політичному плані, стратегії і менеджменту в системі охорони здоров'я з метою досягнення доступності медичної допомоги, формування якісної, високотехнологічної та ефективної сфери охорони здоров'я громадян [4, с. 36].

Головними органами, що гарантують забезпечення виконання першочергових завдань і запланованих заходів у галузі регулювання, залишаються частково підрозділи Міністерства охорони здоров'я України. Деякими регуляторними функціями опосередковано займається новостворена у 2017 р. у межах заходів із реалізації медичної реформи Національна служба здоров'я України, яка являється національним страховим органом та забезпечує населення відповідним гарантованим пакетом медичних послуг в діапазоні визначеного фіскального простору [5, с. 88].

Відповідно до обраного курсу створення одностайного медичного простору та підвищення якості державних медичних установ [6, с. 602], у законодавстві про охорону здоров'я у статті 16 зазначається, задля асекурації територіальної доступності до якісної медичної допомоги та покращення системи медичного забезпечення населення [7, с. 170], та стартував проект з формування госпітальних округів (далі – ГО), котрі являються діючою конфедерацією медичних установ, котрі знаходяться на доцільному регіоні, котрий гарантує надання спеціалізованої медичної допомоги населенню даного регіону [8, с. 18].

У науковій думці існує чимало визначень госпітального округу, де серед них, найбільш влучними, на нашу думку, є: комплекс медичних установ, котрі зареєстровані в установленому законодавчому порядку та отримали ліцензію

на право здійснення діяльності з медичної практики, котрі гарантують медичне обслуговування населення належної території [7, с. 170].

Список використаних джерел:

1. Михальчук В. М., Стовбан М. П. Особливості взаємодії медичних закладів одного госпітального округу в умовах загострення епідеміологічної ситуації. Наукові перспективи. 2020. №2 (2). DOI: [https://doi.org/10.32689/2708-7530-2020-2\(2\)-158-176](https://doi.org/10.32689/2708-7530-2020-2(2)-158-176) (дата звернення 22.11.2020).
2. Медяник Д. І., Липчанський В. О. Особливості ефективності управління закладами охорони здоров'я. Наукові записки. 2016. вип.19. С.22-29.
3. ВООЗ. Спільний звіт ВООЗ та Світового банку. Україна: огляд реформи фінансування системи охорони здоров'я 2016–2019 : офіц. сайт. URL: <https://www.euro.who.int/en/home> (дата звернення 22.11.2020).
4. Лужецька Н. Державне управління медичною реформою: аспект трансформації вторинної допомоги. Науково-практичне забезпечення надання публічних послуг в умовах децентралізації: збірн. матер. доповідей та тез III-ої Всеукраїнської інтернетконференції, Київ, 15 квітня 2020 року / за заг. наук. ред. Р. В. Войтович, П. В. Ворони. Київ, ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2020. С. 36-39.
5. Барзилович А. Д. Механізми державного регулювання надання медичних послуг в Україні. Публічне управління та митне адміністрування. Серія: Державне управління. 2020. № 1 (24). С. 86-90.
6. Чернявська Н. А. Вдосконалення механізму управління медичною галуззю України. Інтелектуальна економіка в умовах суспільних трансформацій : Матеріали V Міжнародного науково-практичного форуму, 25 жовтня 2019. Житомир : ЖНАЕУ, 2019. С.601-604.
7. Сіделковський О. Л. Комунальні та відомчі медичні заклади в системі єдиного медичного простору: невирішені

проблеми адміністративно-правового регулювання. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. Випуск 4(29). Том 2. С. 169-172.

8. Дорошенко О. О., Шевченко М. В. Аналіз міжнародного досвіду фінансування вторинної медичної допомоги. Економіка і право охорони здоров'я. 2017. № 1. С. 16-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eprozd_2017_1_5 (дата звернення 22.11.2020).

Лактіонова О.О.

аспірант кафедри публічного
управління та менеджменту інноваційної
діяльності ННІ післядипломної освіти,
*Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ, Україна*

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В умовах глобалізації та розбудови інформаційного суспільства традиційні способи взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування з громадянами та бізнесом стають недостатньо ефективними. Для створення нових, більш зручних методів доступу до інформації та послуг все частіше застосовуються сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), які представляють собою сукупність методів, прийомів і програмно-технічних засобів, що використовуються з метою збору, обробки, зберігання, розповсюдження, відображення, обміну і використання інформації. Окрім традиційних ІКТ (переважно листування, прийом громадян тощо), сьогодні система державного управління має орієнтуватися на технології, що побудовані в межах концепції нового публічного менеджменту («New public management»), переважно це електронні портали, публічні звіти тощо. Технології, що побудовані в межах концепції нової публічної служби («New public service»), засновані не тільки на застосуванні цифрового контенту, а і на подальшій активній кооперації між комунікатором та реципієнтом задля вирішення нагальних проблем [1].

Форма організації державного управління, яка за рахунок широкого застосування новітніх ІКТ забезпечує якісно новий рівень відкритої взаємодії держави та

суспільства, надання повного комплексу державних послуг для всіх категорій громадян та суб'єктів господарювання є електронне урядування. Воно передбачає реалізацію послідовного, комплексного та індивідуалізованого підходу до надання державних послуг та інформації для населення. Це означає структурну перебудову функціонування державних органів і їх взаємодії з громадянами, організаціями та власними співробітниками. Впровадження електронного урядування є складним процесом, що вимагає значних фінансових витрат і вирішення цілого комплексу взаємозалежних політичних, правових, адміністративних і технологічних тощо проблем [2, с. 134].

Інституціональне забезпечення становлять: Державне агентство з питань електронного урядування [3], Міністерства та зацікавлені центральні органи виконавчої влади. Законодавство України, що безпосередньо пов'язане з упровадженням та використанням технологій електронного урядування, нараховує кілька десятків нормативно-правових актів. При чому, електронне урядування розглядається здебільшого не як окрема сфера, як цього вимагає розвиток сучасного суспільства, а як складова сфери інформатизації.

20 вересня 2017 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України № 649-р було схвалено Концепцію розвитку електронного урядування в Україні до 2020 року [4], в якій визначено, що електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. Метою створення електронної інформаційної системи «Електронний уряд» є забезпечення відкритості діяльності органів державної влади та реалізації громадянами конституційних прав на участь в управлінні державними справами, підвищення ефективності діяльності

органів державної влади всіх рівнів.

У даний час в Україні функціонує ряд електронних сервісів уряду, що спрощують взаємовідносини з громадянами:

1. веб-портал Є-Data (оприлюднюється інформація про використання публічних коштів);

2. єдиний державний портал адміністративних послуг (джерело інформації про надання адміністративних послуг в Україні);

3. портал i-Gov (для боротьби з корупцією в Україні та вдосконалення бізнес-процесів у державних органах);

4. єдина державна електронна база з питань освіти;

5. он-лайн будинок юстиції (можливість без контакту з представниками влади отримати документи про державну реєстрацію актів цивільного стану, здійснити державну реєстрацію громадської організації, здійснити реєстрацію оренди землі;

6. отримати інформацію з реєстрів нерухомого майна у Державному реєстрі речових прав тощо);

7. електронна система здійснення декларативних процедур у будівництві;

8. офіційний сайт Міністерства юстиції України та ін.

Враховуючи комплексний підхід, структура інформаційно-аналітичної системи публічного адміністрування має бути покликана виражати інтереси, координувати діяльність, організовувати розв'язання конкретних завдань для органів влади й управління. Їй доцільно поставити в обов'язки:

- формування і здійснення в країні політики інформатизації, яка максимально враховує інтереси органів управління та привабливої для всіх учасників різноманітних програм і проєктів як потенційних абонентів інформаційно-аналітичної мережі;

- створення і забезпечення системи інформаційної безпеки, регламентації доступу до інформації;

- адміністрування, нормативне забезпечення діяльності

інформаційної системи.

Систему інформаційно-аналітичного забезпечення доцільно будувати на основі аналізу предметної галузі управління та виокремлення пріоритетних програмних настанов, які враховують інтереси держави й окремих регіонів. Стратегічний рівень припускає виявлення проблемних питань у різних галузях діяльності, аналіз і прогноз довгострокових тенденцій соціально-економічного розвитку; аналіз і прогноз соціально-політичних тенденцій і створення системи врівноваження різних проявів політичної активності.

Список використаних джерел:

1. Голобородько Т.В., Дубіна О.Д. Використання інформаційних технологій в публічному адмініструванні: досвід України та європейські орієнтири. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 6. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1260> (дата звернення 23.11.2020).

2. Нагаєв В.М. Публічне адміністрування : навчальний посібник. Харків : Стильна типографія, 2018. 278 с.

3. Линьов К.О. Інформаційне забезпечення державного управління та державної служби. URL: <http://www.centre-kiev.kiev.ua/bib/files/nmm/IZ16.pdf> (дата звернення 22.11.2020).

4. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p> (дата звернення 23.11.2020).

Макаренко О.М.

слухач магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я та
публічного адміністрування,
*Національна медична академія після
дипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

СУТЬ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У статті 1 Конституції України, Україна задекларувала себе як суверенна і незалежна, демократична, соціальна і правова держава. [1]. Правова держава в сучасних умовах розглядається як держава, в якій тільки юридичними засобами забезпечується верховенство права, реальне здійснення, забезпечення, охорона, захист і поновлення порушених прав громадян, взаємна відповідальність держави і особи, контроль і нагляд за реалізацією законів.

Одними із основних рис правової держави є: верховенство і панування Закону; забезпечення прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина; взаємну відповідальність особи і держави; ефективну організацію нагляду і контролю за дотриманням законності і правопорядку. І саме ці риси правової держави втілюються шляхом регулювання відносин між людьми, відносин між людиною і державою та правовим шляхом захистом цих відносин. Формально визначені та встановлені державою загальнообов'язкові правила поведінки, які охороняються, захищаються та гарантуються державою, які визначені в нормативно-правових актах є нормою права.

Правомірна поведінка – це суспільно необхідна, бажана і допустима з точки зору громадського суспільства індивідуальних і колективних суб'єктів, яка полягає в здійсненні норм права, гарантується, забезпечується і

охороняється державою. [2, с.47]. Порухення норм права є, відповідно, протиправною поведінкою. Одним із видів протиправної поведінки є правопорушення.

Правопорушення — це протиправне, винне, соціально шкідливе діяння (дія чи бездіяльність) деліктоздатної особи, яке тягне за собою юридично визначені для правопорушника негативні наслідки. [3, с.359]

Кожному правопорушенню властиві такі ознаки: протиправний, неправомірний характер. Тобто діяння є наслідком свавільної поведінки суб'єкта, що чиниться всупереч норм права, являє собою порушення заборон, зазначених у нормативно правових актах, чи невиконання обов'язків, що випливають із законів чи підзаконних актів; є суспільно шкідливим, чи суспільно небезпечним діянням. Суспільна шкідливість чи суспільна небезпечність є основною об'єктивною ознакою, що відрізняє правомірну поведінку від неправомірної; протиправна дія або бездіяльність; свідомо вольовий характер. Тобто вчинення правопорушення напряду залежить від волевиявлення і свідомості учасників, перебуває під контролем їх волі та свідомості, здійснюється ними свідомо і добровільно. Відсутність свободної волі є юридичною умовою, за якою діяння не визнається правопорушенням, навіть якщо воно і мало шкідливі наслідки. Правопорушенням визнається діяння лише деліктоздатної особи [4, с.420]; є винним, а саме, виражає негативне внутрішнє ставлення до інтересів людей суспільства, держави; є карним, тобто, для правопорушника настають негативні наслідки пов'язані із застосуванням до нього заходів державного примусу, тобто юридичної відповідальності у вигляді позбавлень особистого, матеріального та організаційного характеру [4, с.421].

Статтею 49 Конституції України кожній людині гарантується право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.[1]. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних

програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності.

Відповідно до статті 80 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» особи, винні у порушенні законодавства про охорону здоров'я, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законодавством. Правовий статус працівника медичного закладу це комплекс його прав, обов'язків, та міра відповідальності установлених законодавством, локальними актами керівника закладу охорони здоров'я, які визначають становище медичного працівника в системі закладів охорони здоров'я, та характер правовідносин медичних працівників з громадянами чи закладом охорони здоров'я у зв'язку виконання спеціальних функцій пов'язаних з управлінською, медичною чи фармацевтичною діяльністю за посадою, передбаченою у штатному розписі закладу охорони здоров'я.

Відповідальність особистості має соціальну природу, визначену заздалегідь як суспільним характером відносин, так і особливостями особистості, її місцем в системі цих відносин. Соціальна відповідальність виникає тоді, коли поведінка індивіда має суспільне значення і регулюється соціальними нормами. Відповідальність – це свідоме ставлення особи до вимог суспільства, своїх обов'язків, норм і цінностей властивих певному соціальному середовищу, усвідомлення суті та значення своєї діяльності, її наслідків для суспільства, певної соціальної групи або конкретної особи.

Кримінальна відповідальність це відповідна реакція держави в особі компетентних органів на вчинення кримінального правопорушення. Головне завдання кримінальної відповідальності це використання в повному обсязі регулятивної, превентивної, каральної,

відновлювальної та виховної функції з метою реалізації заходів кримінально-правового впливу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // ВВРУ. – 1996 - № 30
2. Основи держави і права / навчальний посібник / за редак. Колодія А.М. і Олійника А.Ю. - Київ.: Либідь, 1997.
3. Загальна теорія держави і права / за ред. Д.ю.н., професора, Цвіка М.В. – Харків.: Право, 2009 // http://library.nlu.edu.ua/KNIGI_2009/.pdf // (01.11.2020).
4. Теорія держави і права // О.Ф. Скакун // Харків // Консум // 2008

Махінчук Н.В.
аспірантка кафедри публічного управління
та публічної служби,
*Національна академія державного управління
при Президентові України
м. Київ, Україна*

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕФІНІЦІЇ “ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ” В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Системні реформи в Україні та її шлях до європейського співтовариства зумовлюють об’єктивну необхідність перегляду ролі держави в керуванні суспільними справами, яка дедалі більше набуває регулятивного характеру. У результаті в державно-управлінській теорії та практиці разом із поняттям “державне управління” широко починає використовуватися поняття “державне регулювання”. І це є зрозумілим, адже в основі як державного управління, так і державного регулювання “знаходиться процес цілеорієнтованого впливу держави, проте у випадку державного регулювання, об’єктом впливу виступає середовище та процеси” [1, с. 72].

На сьогодні категорія “державне регулювання” залишається однією з базових дефініцій в теорії та практиці державного управління. При цьому, враховуючи досить широкий спектр вітчизняних наукових досліджень із питань державного регулювання загалом (В. Авер’янов, В. Бакуменко, В. Бодров, З. Бурик, Н. Васюк, Г. Дмитренко, О. Іваницька, Н. Кризина, О. Оболенський, Н. Обушна, М. Орлів, І. Розпутенко, та інші), відзначимо відсутність єдиного підходу до розуміння сутності поняття “державне регулювання”.

На перший погляд державне регулювання дуже схоже на державне управління, оскільки частина завжди має властивості цілого, однак цей висновок не може повністю

нівелювати відмінності між цими двома поняттями.

Як правило, “державне регулювання” порівнюється з втручанням держави в діяльність галузі або з чіткою регламентацією адміністративно-правового впливу на суб’єктів господарської діяльності [2].

Водночас термін “державне регулювання” у багатьох наукових джерелах трактується як у широкому, так і вузькому значенні.

У широкому розумінні сутність “державного регулювання” виражається у встановленні державою загальних правил поведінки (діяльності) суб’єктів суспільних відносин та їх корегуванні відповідно до змін певних умов. Тобто, згідно твердження З. Бурик, – це “загальний вплив держави на усі суспільні процеси та створення сприятливого середовища й умов для розвитку” [1, с. 74].

Аналогічний підхід до визначення сутності державного регулювання знаходимо й у словнику-довіднику “Державне управління та державна служба”: “Державне регулювання – здійснення державою комплексних заходів (організаційних, правових, економічних тощо) у сфері соціальних, економічних, політичних, духовних та інших суспільних процесів з метою їх упорядкування, встановлення загальних правил і норм суспільної поведінки, а також запобігання негативним явищам у суспільстві” [3].

У вузькому визначенні державне регулювання може обмежуватися, в основному, як: одна з функцій державного управління, “спрямована на забезпечення загальних правил поведінки (діяльності) суб’єктів тих чи інших правовідносин” [4, с. 35]; форма державного впливу шляхом встановлення та застосування державними органами правил, спрямованих на коригування діяльності фізичних та юридичних осіб, що підтримується можливістю застосування правових санкцій при їх порушенні [5, с. 17]; означення окремого засобу впливу на процеси та досягнення результату; сукупність інструментів впливу; діяльність владних органів, що зорієнтована на отримання результатів” [1, с. 74].

Загалом, проведені дослідження засвідчили, що в сучасному науковому дискурсі сутність дефініції “державне регулювання” визначається через співвідношення сутності державного регулювання з державним управлінням за 4-ма основними підходами (рис. 1).

Рис. 1. Підходи до визначення сутності дефініції “державне регулювання” в науковому дискурсі [власна розробка автора]

Нижче більш детально охарактеризуємо узагальнені на рис. 1 підходи до визначення сутності дефініції “державне регулювання” в науковому дискурсі:

– 1-й підхід: ототожнює поняття “державне управління” та “державне регулювання” та визнає недоцільність/складність їх розмежування (зокрема, за метою, функціями, змістом тощо), так як не вбачає принципових відмінностей між ними в умовах становлення ринкових відносин;

– 2-й підхід: стверджує трансформацію державного управління в державне регулювання в умовах розвитку ринкової економіки, тому визнає пріоритетність у сучасному науковому вжитку саме поняття “державне регулювання”, яке поступово витісняє поняття “державного управління”. Тобто прихильники такого підходу відстоюють думку, що управління більш притаманне адміністративно-командній системі економіки часів СРСР, а засади ринкової економіки передбачають повну господарську самостійність суб’єктів господарювання, яка ґрунтується на ефективному державному регулюванні;

– 3-й підхід: визнає державне регулювання поняттям більш широким, ніж державне управління, оскільки державне регулювання передбачає вплив не тільки на об’єкти управління, а також на їх середовище та забезпечує високий ступінь альтернативності поведінки учасників суспільних відносин. Прихильники даного підходу також стверджують, що в умовах ринкової економіки державне управління реалізується виключно шляхом прямого впливу на підставі права власності на майно. Відповідно державному управлінню притаманні управлінські функції відносно об’єктів, що знаходяться лише в державній власності (воно не поширюється на об’єкти, які перебувають у приватній власності), а всі інші галузі і сфери суспільства охопило державне регулювання. Отже, мета державного регулювання, порівняно з державним управлінням, також є ширшою;

– 4-й підхід: передбачає визнання державного регулювання поняттям більш вузьким, ніж державне управління, оскільки науковцями державне регулювання розглядається як частина (або похідна) державного управління, його функція, вид/форма управлінського впливу та ін. Ми вважаємо такий підхід найбільш обґрунтованим.

З огляду на вищевикладене, державне регулювання – похідна категорія від державного управління, а саме: 1) визначальна функція державного управління, що пов’язана із іншими управлінськими функціями (організація, планування,

координація і контроль), тому їх не завжди вдається розмежувати; 2) особливий вид впливу держави (практичний, організуючий, координуючий, владний, цілепокладаючий, контролюючий та регулюючий тощо).

Таким чином, державне регулювання пропонуємо розглядати як сукупність цілеспрямованих форм, інструментів/засобів і методів впливу органів державного управління та уповноважених державою суб'єктів для реалізації державної політики (у відповідній сфері) з метою її стабілізації, пристосування до умов, що постійно змінюються, реагування на нові виклики задля забезпечення результативності й ефективності її функціонування, стратегічного розвитку та запровадження механізмів саморегулювання.

Список використаних джерел:

1. Бурик З. Теоретико-методологічні засади державного регулювання сталого розвитку України: дис. ... докт. держ. упр.; спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління. Київ : НАДУ, 2019. 481 с.

2. Васюк Н.О., Худошина О.В. Державне регулювання ліцензування професійної діяльності медичних працівників: сутність понять. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 10. С. 65–70.

3. Державне управління та державна служба: словник-довідник / [уклад. О. Ю. Оболенський]. Київ: КНЕУ, 2005. 480 с.

4. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2000. 209 с.

5. Саніахметова Н.О. Поняття державного регулювання підприємництва. *Укр. комерц. право*. 2005. № 6. С. 10–17.

Набхан О.В.

слухачка магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я та
публічного адміністрування,
*Національна медична академія
після дипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Проголосивши в статті 3 Конституції України людину, її життя і здоров'я найвищою соціальною цінністю, в статті 49 Конституції України Україна закріпила право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Держава взяла на себе обов'язок забезпечувати охорону здоров'я державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Також, держава взяла на себе створювати умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності [1]. Держава зобов'язується дбати про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

В умовах становлення України як незалежної держави здоров'я людини розглядається як соціально-економічна цінність. І саме тому, сфера охорони здоров'я визнається одним із пріоритетних напрямів державної політики України та одним із основних факторів її національної безпеки [2].

Кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я. Суспільство і держава

відповідальні перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, поліпшення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги і запровадження здорового способу життя.

Охорона здоров'я — це система заходів, що здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, закладами охорони здоров'я, фізичними особами - підприємцями, які зареєстровані в установленому законом порядку та одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, медичними та фармацевтичними працівниками, громадськими об'єднаннями і громадянами з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя [3].

Головним актом законодавства, що регулює сферу охорони здоров'я є прийняті ВРУ 19 грудня 1992 року Основи законодавства України про охорону здоров'я, які визначають правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулюють суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення гармонійного розвитку фізичних і духовних сил, високої працездатності і довголітнього активного життя громадян, усунення факторів, що шкідливо впливають на їх здоров'я, попередження і зниження захворюваності, інвалідності та смертності, поліпшення спадковості. Відповідно до статті 4 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» основними принципами охорони здоров'я в Україні є: визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства і держави, одним з головних чинників виживання та розвитку народу України; дотримання прав і

свобод людини і громадянина в сфері охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних з ними державних гарантій; гуманістична спрямованість, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей над класовими, національними, груповими або індивідуальними інтересами, підвищений медико-соціальний захист найбільш вразливих верств населення; рівноправність громадян, демократизм і загальнодоступність медичної допомоги та інших послуг в сфері охорони здоров'я; відповідність завданням і рівню соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, наукова обґрунтованість, матеріально-технічна і фінансова забезпеченість; орієнтація на сучасні стандарти здоров'я та медичної допомоги, поєднання вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом в сфері охорони здоров'я; попереджувально-профілактичний характер, комплексний соціальний, екологічний та медичний підхід до охорони здоров'я; багатокладність економіки охорони здоров'я і багатоканальність її фінансування, поєднання державних гарантій з демонополізацією та заохоченням підприємництва і конкуренції; децентралізація державного управління, розвиток самоврядування закладів та самостійності працівників охорони здоров'я на правовій і договірній основі.

Кожному громадянину України гарантовано право на охорону здоров'я, що передбачає: життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та соціальне обслуговування і забезпечення, який є необхідним для підтримання здоров'я людини; безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище; кваліфіковану медичну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря, вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій і закладу охорони здоров'я; достовірну та своєчасну інформацію про стан свого здоров'я і здоров'я населення, включаючи існуючі і можливі фактори ризику та їх ступінь; участь в обговоренні проєктів законодавчих актів і внесення пропозицій щодо формування державної політики в сфері охорони здоров'я; участь в управлінні охороною здоров'я та проведенні громадської

експертизи з цих питань у порядку, передбаченому законодавством; тощо. Отже, сфера охорони здоров'я є одним з пріоритетних напрямів державної діяльності. І саме держава, в особі її правомочних органів, за допомогою методів державного управління, формує політику охорони здоров'я в Україні та забезпечує її реалізацію.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // ВВРУ. – 1996 - № 30
2. Державне управління реформуванням системи охорони здоров'я в Україні // за заг. ред. проф. М. М. Білинської // Київ/ НАДУ / 2012 http://academy.gov.ua/library_nadu/Biblioteka_Magistra/2a686196.pdf (07.12.2020)
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992р. // ВВРУ. 1993, № 4 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show#Text>

Оріховська Н.В.
аспірант кафедри соціальної і
гуманітарної політики,
*Харківський регіональний інститут
державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України
м. Харків, Україна*

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СУДОВІЙ СФЕРІ

Забезпечення гендерної рівності у судовій сфері впродовж останніх років привертає увагу окремих держав і міжнародних організацій, світової спільноти та громадських організацій. Її правове регулювання перебуває на етапі становлення й розвитку, і це відбувається на національному та міжнародному рівнях. Таким чином, формуються певні стандарти гендерної рівності, недискримінації, паритетної демократії загалом.

Найбільш вагомі здобутки на цьому шляху можна відзначити на рівні ООН, НАТО, Ради Європи та ОБСЄ. Протягом тривалого часу держави співпрацюють у напрямі створення міжнародноправових стандартів і забезпечення механізмів їх реалізації. Так, прийнято Загальну декларацію прав людини ООН 1948 року, Статут ООН, Конвенцію ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Пекінську декларацію та платформу дій, Резолюцію Ради Безпеки ООН «Жінки. Мир. Безпека» та деякі інші резолюції, Цілі сталого розвитку на період до 2030 року.

Важливим є не лише правове закріплення принципу гендерної рівності, а й створення ефективних механізмів реалізації таких стандартів. Незважаючи на помітний прогрес у цьому процесі, гендерна нерівність та структурні бар'єри продовжують існувати у багатьох сферах, включаючи сферу зайнятості та сферу правового захисту, відводячи жінкам та

чоловікам їх традиційні ролі та обмежуючи жінок у можливостях користуватися своїми основними правами. Регулярний моніторинг і дослідження європейських судових систем показують, що прогрес у таких напрямках як доступ до правосуддя, викорінення шкідливих гендерних стереотипів, збалансованої участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільних рішень, відбувається дуже повільно. У більшості держав-членів Ради Європи повноцінна та рівноправна участь жінок у судових органах на вищих рівнях все ще не відповідає вимогам узгоджених стандартів та зобов'язань держав щодо втілення програми «Планета 50-50 до 2030 року» [1, С. 29-30]. Саме тому, включення та інституціоналізація гендерної перспективи в судову сферу є важливим кроком на шляху подолання гендерних бар'єрів, протидії стереотипам, а також відновлення почуття довіри та безпеки в ній.

Серед стратегічно важливих напрямків досягнення гендерної рівності у судовій системі на 2018-2023р.р. Радою Європи, державою-членом якої є Україна, визначено забезпечення рівного доступу до правосуддя, досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільних рішень [1]. Стратегія сприяє цілісному та інтегрованому підходу до гендерної рівності та надає рекомендації й підтримку державам-членам Ради Європи, а також внутрішнім інституційним органам і механізмам для вирішення старих та нових викликів у межах реалізації стандартів у сфері гендерної рівності.

Стратегією визначено, що доступ до правосуддя є правом людини і невід'ємною складовою просування верховенства права й ефективної демократії. Повагу до прав людини та їхній захист можна гарантувати лише за умов наявності ефективних засобів правового захисту, зокрема, права на справедливий суд. Хоча отримання доступу до правосуддя буває складним для всіх, воно здатне бути ще складнішим для жінок з огляду на гендерну нерівність у суспільстві та в системі правосуддя. Стійкі економічні та

соціальні нерівності між жінками та чоловіками, гендерна упередженість та гендерні стереотипи призводять до нерівного доступу жінок та чоловіків до правосуддя [1, С.26]. Існування «скляної стелі» в органах судової влади перешкоджає участі жінок у прийнятті суспільно важливих рішень [2; 3; 4].

Збалансована участь жінок і чоловіків у процесі прийняття суспільно важливих рішень є суттєвою умовою для добре функціонуючої демократії. Професія судді, за визначенням, вимагає від особи вміння приймати рішення, що впливають не лише на долі конкретних людей, але й на державу та суспільство в цілому [5]. Гендерний дисбаланс у процесі прийняття суспільно важливих рішень є перешкодою для розширення прав жінок та сталого розвитку.

Міжнародний контекст відіграє важливу роль у формуванні та розвитку національної гендерної політики. Україна активно сприяє впровадженню гендерної рівності у своїх національних політиках із допомогою планів дій та організаційних структур із метою координації зусиль із досягнення гендерної рівності, політик гендерного формування бюджету та відповідної підготовки суддів та державних службовців.

Національний план дій на період 2018-2021р.р.(далі - План) з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок, передбачає заходи спрямовані на подолання всіх форм дискримінації щодо жінок і дівчат, зниження рівня гендерно обумовленого та домашнього насильства, попередження його проявів та своєчасній допомозі постраждалим особам, розширенню економічних можливостей жінок, забезпеченню рівного доступу до правосуддя, участі у прийнятті рішень у політичному та суспільному житті [6].

Позитивним чинником стало включення усіх гілок влади, в тому числі і судової, до забезпечення застосування Конвенції, Факультативного протоколу та Загальних рекомендацій Комітету ООН, як основу для законів, судових

рішень і політики щодо гендерної рівності та покращення становища жінок. Визначено державні органи та органи суддівського самоврядування, відповідальними за виконання запланованих заходів у судовій системі, це: Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Вища рада правосуддя України, Національна школа суддів України, Рада суддів України, ДСА, збори суддів [5].

Проте, враховуючи, що заплановані заходи носять рекомендаційний характер, їх виконання залежить від згоди виконавців на їх впровадження. Окрім того, в системі органів судової влади відсутній єдиний координуючий орган з питань гендерної рівності, який би відповідав за облік гендерної проблематики у цій сфері, за вироблення ефективних програм, конкретних механізмів їх реалізації, контроль та моніторинг. Все це ускладнює процес реалізації державної гендерної політики у судовій системі України.

Відтак зміцнення цього процесу шляхом інституційного забезпечення сприятиме цілісному та інтегрованому підходу до впровадження міжнародних стандартів гендерної рівності у судовій сфері України, який враховуватиме досвід і потреби жінок в цілому як при здійсненні правосуддя, так і у складі судових органів як сфери зайнятості.

Список використаних джерел:

1. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 рр. Департамент з виготовлення документів та публікацій (SPDP), Рада Європи. 2018. -59 с. URL: <https://bit.ly/2MIUovX>
2. Судебные системы Европы: эффективность и качество системы правосудия: отчет 2014г. (данные за 2012г.). Европейская комиссия по эффективности правосудия Совета Европы, 2014, 524с. URL: <https://bit.ly/3r7vhlt>
3. Судебные системы Европы: эффективность и качество системы правосудия: отчет 2016г. (данные за 2014г.). Европейская комиссия по эффективности правосудия Совета

Европы 2016. №23. 242с. URL: <https://bit.ly/3te6fTx>

4. European judicial systems CEPEJ Evaluation Report. 2020 Evaluation cycle (2018 data). Council of Europe, September 2020. 138p. URL:<https://bit.ly/36vXn2a>

5. Фулей Т. І. Гендерний склад суддівського корпусу України. *Вісник Верховного суду України*. 2015. №4 (176). С. 41–47

6. Про затвердження Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.09.2018р. №634-р. URL: <https://bit.ly/3pzIFPb>

Попович О.М.
слухач магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я та
публічного адміністрування,
*Національна медична академія після
дипломної освіти імені П.Л.Шурика
м. Київ, Україна*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ У МЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Медична практика – це вид господарської діяльності у сфері охорони здоров'я, який провадиться закладами охорони здоров'я та фізичними особами – підприємцями з метою надання медичної допомоги та медичного обслуговування на підставі ліцензії (п. 4) [1]. Таким чином, з даного визначення випливає, що сферою здійснення медичної практики є сфера охорони здоров'я; підставою – ліцензія на здійснення господарської діяльності з медичної практики; метою провадження медичної практики – надання медичної допомоги та медичного обслуговування; сторонами правовідносин – медична установа (медичний працівник) і пацієнт.

У медичній практиці будь-який процес повинен бути направлений на надання високотехнологічної медичної допомоги, а отже, на поліпшення якості життя пацієнтів. Оптимальне вирішення цього завдання вбачається в інноваційному розвитку медичної галузі, що передбачає впровадження у медичну практику нових методів профілактики, діагностики та контролю захворювань, медичних препаратів та інструментів, оригінальних медичних технологій, наукових досягнень, що мають високий рівень конкурентоспроможності порівняно з існуючими.

Доступ до нововведень у медичній галузі пов'язаний із правом інтелектуальної власності.

У вузькому розумінні інтелектуальна власність – це права на конкретні результати інтелектуальної творчої діяльності людини у будь-якій галузі (виробничій, науковій, літературній і т.д.), а також права індивідуалізації юридичної особи, продукції, виконаних робіт або послуг [2].

У широкому розумінні інтелектуальну власність можна трактувати, як сукупність прав на інтелектуальний продукт, змістом якого є унікальна цінність (корисність), яку власник отримує в процесі реалізації своїх прав. Інтелектуальний продукт повинен бути унікальним, володіти особливими споживчими властивостями, які забезпечують йому переваги над конкурентами. Іншими словами, інтелектуальна власність - це виняткове право громадянина на результати своєї інтелектуальної діяльності. Розробник інтелектуального продукту може обмежувати його використання, встановлювати монополну ціну, отримуючи надприбутки [3].

Об'єктами інтелектуальної власності є результати творчої діяльності людей. Слід зазначити, що в законодавстві, яке регулює охорону права інтелектуальної власності, немає чіткої класифікації об'єктів інтелектуальної власності. У медичній практиці об'єктами інтелектуальної власності є авторське право і медичні винаходи, що відносяться до об'єктів патентного права. Авторське право виникає безпосередньо в момент створення твору (у медицині доцільно використовувати термін «наукова праця») і не вимагає державної реєстрації. Авторське право діє протягом усього життя автора і 70 років після його смерті [4].

Об'єктами авторського права в медичній практиці є: - всі матеріали, які застосовуються при публічних виступах – тези, доповіді, лекції; результати проведених досліджень з певної медичної проблеми – наукові статті, дисертації, монографії, анотації; конструкторсько-технологічна документація на медичні прилади та інструменти; звіти про доклінічні і клінічні обстеження лікарських засобів і медичних виробів, нормативні документи; рекламні проспекти, методичні посібники та керівництво для лікарів;

графічні матеріали – рисунки, креслення, ілюстрації, що демонструють лікувальний процес; аудіовізуальні демонстрації, наприклад, хірургічного або інших видів медичних втручань, фотографічні твори і слайд-фільми, що ілюструють сучасні медичні технології; комп'ютерні програми лікувально-діагностичного профілю [5].

У сфері медицини авторське право не повинно монополізуватися автором і використовуватись тільки ним, а покликане задовольняти інформаційні, наукові та освітні потреби суспільства. Використання авторського права у медичній практиці передбачає захист особистих немайнових та майнових прав автора. Відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням авторського права регулюються Законом України «Про авторське право і суміжні права» [4].

Об'єкти інтелектуальної власності у медичній практиці є основною умовою високої якості медичних послуг, які надаються населенню. Посилення інноваційної активності в галузі медицини вимагає патентного захисту об'єктів інтелектуальної власності. Наукові розробки і винаходи у медичній сфері повинні більш активно виходити на ринок інтелектуальної власності і приносити користь розробнику і суспільству. Реалізація прав інтелектуальної власності у сфері медицини зачіпає інтереси не лише майнового характеру, але і особисті права, моральні й духовні інтереси людини.

Список використаних джерел:

1. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики: постанова Кабінету Міністрів України від 2.03.2016 р. № 285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#Text>
2. Повышение доступности медицинских технологий и инноваций. На стыке здравоохранения, интеллектуальной собственности и торговли. *WTO Secretariat, Switzerland*. 2013. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/ru/wipo_pub_628.pdf
3. Касаев Т. Т. Реализация интеллектуальной

собственности в экономике. URL: <http://sun.tsu.ru/mminfo/2011/000418589/000418589.pdf>

4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

5. Шевцов В.И., Коваленко Т.Н. Интеллектуальная собственность в медицине: правовые аспекты. *Здравоохранение*. 2003. № 1. С. 153–157.

Пророчук М.В.

аспірант кафедри економічної політики та врядування,
*Національна академія державного управління
при Президентові України
м. Київ, Україна*

ЗНАЧЕННЯ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

Україна є молодого державою, яка характеризується нестабільною економікою та недостатньо розвинутою інфраструктурою, що позбавляє її можливості бути конкурентоспроможною державою на світовому ринку та створює перешкоди для залучення іноземних інвесторів.

Публічно-приватне партнерство є природним продовженням економік, які перейшли від планової централізованої економіки до ринкової економіки. Бюджет України не здатен профінансувати всі заплановані стратегіями завдання та розроблені проекти, а тому, усвідомлюючи свою неефективність, звертаються до співробітництва з приватним сектором.

Протягом останнього десятиліття в економіці європейських країн з'явилася нова особлива форма взаємодії приватного сектору і влади, яке пов'язують з публічно-приватним партнерством. Публічно-приватне партнерство, на відміну від традиційних відносин, створює свої базові моделі фінансування, відносин власності та методів управління [1]. Ефективна взаємодія між державою та приватним сектором поширюється як правило в інфраструктурних галузях, де передумовою такого є можливості і потреби зазначеної взаємодії з метою реалізації великомасштабних соціально-економічних завдань [2, с.49].

Публічно-приватне партнерство є співробітництвом, що передбачає врегульовану зі сторони держави взаємодію публічного та приватного сектора в межах реалізації соціально-економічних проектів довготривалого характеру з

розподілом відповідальності, прибутку та ризиків між партнерами [3, с.55].

Тенденції загальносвітового розвитку свідчать про необхідність надання переваг публічно-приватному партнерству та його розвитку [4]:

- відбувається активний пошук нових форм зовнішньоекономічних відносин;

- економічні та політичні процеси набуває все більшої різноплановості;

- інтенсивно змінюється бізнес-середовище;

- створюються нові фінансово-економічні групи;

- посилюються тенденції до соціальної нерівності, дерегуляції економіки держави;

- розвиваються процеси децентралізації та передання частини функцій управління регіональним та місцевим органам;

- підвищується роль інтелектуального капіталу.

Економічне зростання країни зумовлене активним процесом інвестування, збільшення власного виробництва, що створює конкурентоспроможність країни на світовому ринку, розвинута інфраструктура дає можливість збільшити ринок праці та досягти більш високого рівня життя населення.

Публічно-приватне партнерство дозволяє ефективніше використовувати існуючі ресурси та сприяти економічному зростанню. Такі висновки зроблені на основі аналізу переваг публічно-приватного партнерства:

- публічно-приватне партнерство забезпечує реалізацію проектів із застосуванням високих технологій та впровадженням інноваційних ідей, що дає можливість ефективного вкладення фінансів та створення привабливих умов для інвесторів;

- партнерство між приватними компаніями та урядом забезпечує переваги обом сторонам, так як реалізуються державні програми, які уряд не в змозі в повній мірі забезпечити їх втілення в життя, а приватний сектор надає

фінансову, технічну, інтелектуальну та іншу підтримку на розвиток логістики, будівництво доріг, лікарень, шкіл, садочків та інших об'єктів інфраструктури, в той же час, публічно-приватне партнерство забезпечує державне стимулювання розвитку приватного сектору та розвитку ринку праці;

– створення економічної диверсифікації робить країну більш конкурентоспроможною у спрощенні своєї інфраструктурної бази та збільшенні супутнього будівництва, обладнання, служб підтримки та інших підприємств [5].

Отже, публічно-приватне партнерство є сучасним інструментом стимулювання розвитку економіки та її стабілізації. Економічно розвинуті країни досягли такого успіху завдяки розвинутій інфраструктурі, інноваційності багатьох сфер життєдіяльності, залученні інвесторів, виробництва конкурентоспроможної продукції та інших чинників. Враховуючи те, що Україна не має достатніх фінансів для забезпечення реалізації запланованих державних стратегій, єдиним дієвим інструментом досягнення поставленої мети та розвиток економіки є взаємодія влади та бізнесу у формі публічно-приватного партнерства.

Список використаних джерел:

1. Куліков А.І.. Аналіз зарубіжного досвіду механізмів реалізації державно-приватного партнерства / А.І.Куліков // Держава та регіон. Сер.: Право та держ.упр. - 2012. - №2
2. Квітка С. А. Публічно-приватне партнерство як дієвий механізм взаємодії влади та бізнесу / С. А. Квітка. // №7-8. – 2015. – С. 47–56
3. Рудейчук С. В. Сутність та характеристики публічно-приватного партнерства в Україні: обліковий вимір / С. В. Рудейчук. // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2018. – №2. – С. 54–58.
4. Рогова О. В. Про об'єктивну необхідність надання в подальшому переваг публічно-приватному партнерству

свідчать тенденції загальносвітового розвитку [Електронний ресурс] / О. В. Рогова. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201263/206-212.html>.

5. What Impact Do Public-Private Partnerships Have on Economic Growth? [Електронний ресурс] // Investopedia. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.investopedia.com/ask/answers/021715/what-impact-publicprivate-partnerships-have-economic-growth.asp>.

Романенко Є.О.

доктор наук з державного управління, професор,
Заслужений юрист України, проректор,
Міжрегіональна академія управління персоналом
м. Київ, Україна

Мотренко Т.В.

доктор філософських наук, професор,
дійсний член (академік) Національної академії
педагогічних наук України,
Заслужений працівник освіти України,
професор кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом
м. Київ, Україна

УПАКОВКУ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ ПРИВЕДУТЬ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Наразі в Україні питання матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами частково врегульоване Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Проте, Закон містить лише одну статтю, яка стосується державної реєстрації матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами, і не враховує значної кількості вимог, що містить Європейське законодавство із зазначеного питання [1].

Отже, на сьогодні відсутній закон, який би комплексно визначав правові та організаційні засади гарантування безпечності матеріалів і предметів, призначених для безпосереднього або опосередкованого контакту з харчовими продуктами у процесі їх виробництва, обігу та використання. Відсутність такого закону унеможливорює прийняття необхідних підзаконних актів для формування цілісної нормативно-правової бази із зазначеного питання, а також призводить до підвищення ризиків для життя та здоров'я

споживачів харчових продуктів.

Відповідно до зобов'язань в рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію) вітчизняне законодавство потребує гармонізації із рядом актів ЄС, зокрема, стосовно заходів, які застосовуються щодо хімічних речовин, які мігрують з пакувальних матеріалів до харчових продуктів. Реалізація зазначених зобов'язань передбачена пунктом 20 розділу IV Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV “Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею” Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 228, а також пунктами 349 - 350 Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106.

4 грудня 2020 року у Верховній Раді зареєстровано законопроект № 4568 про матеріали і предмети, що контактують з харчовими продуктами.[2] Проектом Закону пропонується імплементувати у національне законодавство положення ряду актів ЄС, а саме:

1) Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 1935/2004 від 27 жовтня 2004 р. щодо матеріалів та виробів, що контактують з харчовими продуктами, яким скасовуються Директиви 80/590/ЄЕС та 89/109/ЄЕС;

2) Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 282/2008 від 17 березня 2008 р. щодо переробленої пластмаси та виробів, призначених для контакту з харчовими продуктами;

3) Регламенту Комісії (ЄС) 2023/2006 про належну виробничу практику матеріалів та виробів, призначених для контакту з продуктами харчування;

4) Регламент Комісії (ЄС) 450/2009 від 29 травня 2009 р. щодо активних та “інтелектуальних” матеріалів і предметів, призначених для контакту з харчовими продуктами.

З метою приведення у відповідність із запропонованими положеннями проектом Закону вносяться зміни до:

1) Закону України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення”;

2) Закону України “Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів”;

3) Закону України “Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров’я та благополуччя тварин”;

Проект Закону розроблено з метою:

1) мінімізації ризиків завдання шкоди здоров’ю громадян від споживання харчових продуктів;

2) приведення законодавства України у відповідність до законодавства Європейського Союзу заходів, які застосовуються матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами;

3) з метою реалізації статті 64 Угоди про асоціацію.

Проект Закону спрямований на комплексне врегулювання вимог до безпечності матеріалів і предметів, що контактують з харчовими продуктами та спрямований на забезпечення захисту здоров’я громадян та інтересів споживачів.

Зокрема, проект Закону передбачає:

1) застосування термінології, що міститься у відповідному законодавстві ЄС;

2) визначення повноважень органів виконавчої влади у сфері виробництва, обігу та використання матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

3) встановлення загальних вимог до матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами, включаючи активні та інтелектуальні матеріали та предмети;

4) встановлення спеціальних вимоги до окремих груп матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

5) запровадження вимог до перероблених пластикових матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

6) встановлення порядку державної реєстрації об'єктів, що використовуються у виробництві матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

7) особливості державної реєстрації процесів переробки пластику;

8) положення щодо внесення змін, зупинення дії та скасування рішення про державну реєстрацію об'єктів;

9) вимоги до маркування, декларування відповідності та вимоги до забезпечення простежуваності матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

10) положення, щодо належної виробничої практики (GMP) при виробництві матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами;

11) положення щодо державного контролю та відповідальності операторів ринку.

Положення проекту Закону не стосуються предметів і матеріалів, що постачаються як антикваріат, захисних матеріалів або оболонок, зокрема, матеріалів, що покривають сирну кірку, м'ясні напівфабрикати або фрукти, які є частиною харчового продукту і можуть споживатись разом з ним, стаціонарного обладнання для централізованого або нецентралізованого водопостачання, а також нехарчову продукцію, організаційно-правові засади обігу якої визначені Законом України “Про загальну безпечність нехарчової продукції”.

Проект Закону встановлює Правила використання друкарських чорнил.

1. Друкарські чорнила, які наносяться на сторону матеріалів і предметів, що не контактує з харчовим продуктом, повинні бути розведені та/або нанесені таким чином, щоб речовини з поверхні, на яку нанесено друк, не переносились на сторону, що контактує з харчовим продуктом:

- 1) через підкладку;
- 2) внаслідок відмарювання зі стапеля або (друкарської) стрічки у концентрації, що порушує вимоги цього Закону.

2. Друковані матеріали і предмети повинні оброблятися та зберігатися у готовому та напівготовому станах таким чином, щоб речовини з поверхні, на яку нанесено друк, не переносились на сторону, що контактує з харчовим продуктом:

- 1) через підкладку;
- 2) внаслідок відмарювання зі стапеля або (друкарської) стрічки у концентрації, що порушує вимоги цього Закону.

3. Поверхня, на яку нанесено друк, не повинна безпосередньо контактувати з харчовим продуктом.

Таким чином прийняття проекту Закону сприятиме підвищенню рівня захисту здоров'я та інтересів споживачів, забезпечить прозорі умови ведення господарської діяльності у сфері виробництва та обігу харчових продуктів, предметів і матеріалів, що контактують з ними.

Проект Закону також встановлює Вимоги до системи забезпечення якості для процесів переробки пластику.

1. Система забезпечення якості для процесів переробки пластику, що впроваджується переробником, повинна гарантувати здатність процесу переробки пластику забезпечити відповідність переробленого пластику вимогам, встановлених статтею 5 цього Закону.

2. Усі елементи, вимоги та положення системи Забезпечення якості, прийняті переробником, повинні бути

зафіксовані у систематичний та впорядкований спосіб у формі задокументованих процедур та політики якості.

2. Документація системи забезпечення якості повинна забезпечувати однакове тлумачення процедур та політики якості, таких як програми, плани, посібники, записи про якість та заходи, вжиті для забезпечення простежуваності. Дана система повинна включати, зокрема:

1) посібник з політики якості, що чітко визначає цілі якості для переробника, організацію потужності, зокрема, організаційні структури, обов'язки керівного персоналу та їх управлінські повноваження щодо виробництва переробленого пластику;

2) плани контролю якості, включаючи характеристики пластикових вихідних матеріалів (сировини) і переробленого пластику, кваліфікації постачальників, процесів сортування, процесів миття, процесів глибокого очищення, процесів нагрівання або будь-якої іншої частини процесу, що стосується якості переробленого пластику, включаючи вибір точок, що є критичними для контролю якості переробленого пластику;

3) оперативні та управлінські процедури, що впроваджуються для моніторингу та контролю всього процесу утилізації, включаючи методики перевірки та забезпечення якості на всіх етапах виробництва, особливо встановлення критичних лімітів у точках, що є критичними для якості переробленого пластику;

4) методи контролю ефективності функціонування системи забезпечення якості та, зокрема, її здатність досягати бажаної якості переробленого пластику, включаючи контроль продукції, яка не відповідає встановленим вимогам;

5) випробування та аналітичні протоколи або будь-які інші наукові докази, застосовані до, під час і після виробництва переробленого пластику, із зазначенням частоти випробувань та випробувального обладнання, що використовується, а також забезпеченням можливості відстеження калібрування випробувального обладнання;

6) форми ведення записів [2].

Таким чином прийняття проєкту Закону сприятиме підвищенню рівня захисту здоров'я та інтересів споживачів, забезпечить прозорі умови ведення господарської діяльності у сфері виробництва та обігу харчових продуктів, предметів і матеріалів, що контактують з ними.

Список використаних джерел:

1. Романенко Є. О. Харчові продукти за нормами ЄС/Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект: матеріали круглого столу / за заг. ред. О. Б. Кірсєвої. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2019. – с.69-73.

2. Проєкт Закону України “Про матеріали і предмети, що контактують з харчовими продуктами” № 4568 від 4 грудня 2020. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70786/

Романенко Є.О.

доктор наук з державного управління, професор,
Заслужений юрист України, проректор,
Міжрегіональна академія управління персоналом
м. Київ, Україна

Мотренко Т.В.

доктор філософських наук, професор,
дійсний член (академік) Національної академії
педагогічних наук України,
Заслужений працівник освіти України,
професор кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом
м. Київ, Україна

Жукова І.В.

кандидат наук з державного управління, доцент,
заступник директора з навчально-виховної роботи,
Навчально-науковий інститут менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України
м. Київ, Україна

В УКРАЇНІ МОЖЕ НАРЕШТІ З'ЯВИТИСЯ ТЕРИТОРІАЛЬНА ОБОРОНА

Наслідком збройної агресії Російської Федерації проти України стала нелегітимна воєнна окупація і подальша незаконна анексія території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя - невід'ємної складової державної території України, воєнна окупація значної частини державної території України у Донецькій та Луганській областях. Зокрема, Україні була заподіяна матеріальна шкода внаслідок “націоналізації” Російською Федерацією землі, державних та приватних об'єктів нерухомості, державних та приватних підприємств, портів та рекреаційних об'єктів, що

знаходяться на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Після акту анексії Російська Федерація незаконно користується матеріальними благами на анексованій території, що завдає Україні матеріальних збитків.[1]

Рівень загроз національній безпеці - один із головних чинників, що впливає на формат утримання регулярної армії. Тому, коли у мирні часи боєздатність збройних сил знижується, як правило, за рахунок зменшення їх чисельності, то актуальність територіальної оборони країни має значно підвищуватись та посилюватись. Необхідно зазначити, що збереження оборонних можливостей полягає у раціональному поєднанні саме цих, взаємопов'язаних між собою, складових частин обороноздатності держави, реалізація яких спирається на національно-історичні та соціально-економічні можливості. Загалом події на півдні та сході України порушують у суспільстві питання переоцінки поглядів на ефективність узятого на початку століття політичного курсу з розбудови національного війська, коли головним пріоритетом у проведенні реформ Збройних сил України вважалося створення малочисельної, професійної, мобільної армії у складі передових сил оборони [2].

Значення територіальної оборони давно вже зрозуміли у багатьох державах світу. У західних країнах війська територіальної оборони (ВТО) тісно пов'язані зі збройними силами. За рівнем боєготовності та завданнями, які вони вирішують, сукупність моделей територіальної оборони умовно можна об'єднати у три групи:

- перша - ВТО, сформовані за зразком регулярної армії, здатні виконувати бойові завдання нарівні з нею, і, в окремих випадках, застосовуватися за межами території своєї країни (США, ФРН і Велика Британія);

- друга - ВТО малих європейських держав, головним завданням яких є охорона і оборона різних об'єктів, забезпечення мобілізаційного та оперативного розгортання армійських угруповань, а також забезпечення їх

безперешкодного маневру. Як правило, структура таких ВТО відрізняється від структури регулярних військ (Норвегія, Данія, Бельгія і Нідерланди);

- третя - ВТО нейтральних держав виконують широкий спектр завдань, включаючи ведення партизанської війни на окупованій території, тому вони мають різноманітну структуру, зокрема й подібну до тієї, яка існує в регулярній армії (Фінляндія, Швейцарія і Швеція). [3]

Згідно зі світовим досвідом, країни (за винятком США), які не спроможні стримувати агресію сильного противника армією мирного часу, зберігають потужну спроможність активно захищати свій суверенітет за рахунок посилення потенціалу регулярних військ силами місцевої (територіальної) оборони. Підготовка такої оборони надає низку переваг перед іншими способами підготовки держави до оборони. Зокрема, за оцінками експертів, утримання сил територіальної оборони обходиться державі значно дешевше, ніж постійне утримання значної кількості сучасних регулярних військ, наприклад, у США - в 6 разів, в Данії та ФРН - в 10 разів [2].

Аналіз, який провів І.Якубець, свідчить, що Швейцарія і Ізраїль утримують армії, що діють на принципах загальної військової повинності. Усі чоловіки віком від 19 до 50 років проходять військову (альтернативну) службу. Мала частка регулярно професійного війська утримує сучасну техніку і озброєння, планово здійснює підготовку значної кількості резервістів, які утримується за принципом поліцейської системи і зберігають при собі легке стрілецьке озброєння, боезапаси та спорядження. Тобто ці країни, завдяки національно-історичним особливостям, збудували національні регулярні армії для ведення оборони, зокрема і територіальної. Але вони в особливий спосіб ефективно утримують 95-98% особового складу війська у резерві. Це країни з тотальною системою загальної військової повинності громадян. ФРН утримує чисельну регулярну армію, яка комплектується за змішаним принципом: за вільним наймом -

регулярні війська, за призовом - війська територіальної оборони, строкова служба в яких становить до 6 місяців, далі — служба у резерві. Організаційна структура Військ територіальної оборони (ТрО) відповідає воєнно-адміністративному розподілу країни. 10% військ ТрО утримуються на постійній основі (за вільним наймом), решта надходить по мобілізації. Головне завдання військ ТрО - підготовка резерву для армії, формування бойових частин для сухопутних військ, ведення територіальної оборони держави. США утримують велику за чисельністю Національну Гвардію. Міцний військовий і правоохоронний інститут, що виконує завдання з забезпечення національної безпеки у складі армії і являє собою організований резерв Збройних сил США. Гвардія має складові компоненти на території усіх штатів і підпорядкована губернаторам (є підпорядкування федеральним органам влади). Комплектується вона військовослужбовцями на добровільній основі, які проходять мотивовану службу у резерві та можуть бути закликані до дійсної служби за наказом губернаторів або військового командування. Законодавством Гвардія наділена правом виконувати завдання із забезпечення безпеки, як у військовій, так й в цивільній сферах [2].

Різноманітність підходів до вирішення завдань формування сил та засобів територіальної оборони у передових країнах світу дещо різні, але є певні принципово схожі позиції: територіальні війська - це складова або головна частка регулярної армії; утримання територіальних військ дешевше ніж регулярних, однак не безплатне; головне навантаження на державний бюджет, часткове - на місцевий; повна або часткова мобілізація резервістів здійснюється в загрозливий період або з оголошенням воєнного стану (крім США, де приведення військ територіальної оборони у бойову готовність здійснюється на місцевому рівні).

В умовах виникнення загрози на сході України, для здійснення територіальної оборони були утворені батальйони

територіальної оборони, правовий статус яких визначається Положенням про територіальну оборону, яке затверджується Указом Президента України. Однак, відповідно до статті 92 Конституції України права і свободи людини і громадянина, а також основи національної безпеки визначаються виключно законами України.

Ситуація, яка склалась на сьогодні в Україні вимагає пошуку нових шляхів і механізмів суттєвого оновлення системи територіальної оборони України, підвищення її ефективності та функціонування. При цьому, відповідно до частини першої статті 17 Конституції України, захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Таким чином, з метою забезпечення воєнної безпеки та територіальної оборони України вбачається необхідним прийняти Закон, який удосконалив та покращив системи територіальної оборони України, виведе її на новий сучасний рівень.

У нашій країні питання територіальної оборони регулюються Законом України «Про оборону України», який був прийнятий ще у грудні 1991 р. Цей законодавчий акт визначає територіальну оборону України як систему загальнодержавних воєнних і спеціальних заходів, що здійснюються в особливий період із завданнями: охорони та захисту державного кордону; забезпечення умов для надійного функціонування органів державної влади, органів військового управління, стратегічного (оперативного) розгортання військ (сил); охорони та оборони важливих об'єктів і комунікацій; боротьби з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора та антидержавними незаконно утвореними озброєними формуваннями; підтримання правового режиму воєнного стану. За організацію територіальної оборони на рівні держави відповідає Генеральний штаб Збройних Сил

України, а у регіонах – органи виконавчої влади у межах своїх повноважень. До виконання завдань територіальної оборони залучаються, крім ЗС України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України, органи Національної поліції, підрозділи Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та відповідні правоохоронні органи.[4]

Конкретні завдання і заходи щодо підготовки та ведення територіальної оборони, повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових формувань та основи їх взаємодії визначені у Положенні про територіальну оборону України, затвердженому закритим Указом Президента України від 2 вересня 2013 р. № 471/2013.

Події у Криму і на сході України продемонстрували нашу неготовність захистити суверенітет і територіальну цілісність країни. 19 березня 2014 р. Рада національної безпеки і оборони України ухвалила рішення про створення оперативних штабів при обласних державних адміністраціях прикордонних областей України, а 30 квітня 2014 р. керівникам ОДА було доручено розпочати створення батальйонів територіальної оборони в кожній області України. Того ж дня, згідно з наказом Міністерства оборони України, обласні військові комісаріати приступили до реалізації цього завдання. Комплектування батальйонів територіальної оборони (БТрО) ЗС України особовим складом проходило на хвилі зростання патріотизму. *Значний вклад у справу створення БТрО внесли мотивовані добровольці* активісти Самооборони Майдану, представники громадських рухів та волонтерських організацій. На жаль, мобілізаційна структура в Україні на початок 2014 р. була майже повністю зруйнована. Тому після оголошення часткової мобілізації часто виникали помилки — кваліфіковані військовослужбовці запасу не отримували повісток, а мобілізували тих, хто категорично боявся призову. Це негативно впливало на бойові якості підрозділів. Мали

місце також й інші проблеми: через спорядженість (переважно, за власний та волонтерський рахунок) БТрО не були уніфіковані за єдиним стандартом, а коли вони входили у безпосередній контакт з противником, відчувалася їх недостатня підготовка та озброєння.

Після отримання такого досвіду застосування сил територіальної оборони у реальних бойових умовах, у липні 2015 р. було внесено на розгляд парламенту законопроект «Про територіальну оборону України». Він враховував положення розділу III Закону України «Про оборону України», та, положення закритого Указу Президента України щодо цих питань. У документі чітко визначалися завдання, засади організації, підготовки та ведення територіальної оборони України, а також повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів військового управління, обов'язки підприємств, установ, організацій у цій важливій сфері. Законопроект був позитивно розглянутий Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя, через півтора року у листопаді 2016 р. включений до порядку денного роботи сесії парламенту. 21 лютого 2017 р. без пояснень законопроект був знятий з розгляду.

16 грудня у Верховній Раді було зареєстровано проєкт Закону про територіальну оборону України (№4504), ініціатор якого народний депутат від партії «Голос» Андрій Шараськін.[7] До групи авторів входить генерал-майор Сергій Кривонос. Проєкт передбачає відокремлення Військ тероборони від ЗСУ в окрему структуру та окреме фінансування.

Проєкт №4504 передбачає виведення Військ територіальної оборони (ВТрО) із складу ЗС України, в окреме військове формування. Чисельність ВТрО затверджуватиметься Верховною Радою України. Також вводиться новий вид служби – територіальна військова служба.

Передбачається створення Головного цивільно-

військового органу територіальної оборони України, який входить у структуру Міністерства оборони та Командування Військ територіальної оборони, що в мирний час підпорядковуватиметься Міноборони, а в особливий період, зокрема у воєнний час – Головнокомандувачу ЗС України.

Зауважимо, що на думку Головнокомандувача ЗСУ Руслана Хомчака, це суперечить принципам країн-НАТО – Війська ТрО мають підпорядковуватись Сухопутним військам і Генеральному штабу, які їх готуватимуть, а не Міністерству оборони, як окреме формування.

В свою чергу, один з авторів закону (список авторів наприкінці публікації), генерал-майор Сергій Кривonos заявив, що нинішній стан ТрО (в підпорядкованні Сухопутним військам) не відповідає критеріям її розвитку. Він вважає, що на етапі підготовки тероборона має бути підпорядкована Міноборони, і лише потім передаватись до сфери повноважень Генерального штабу.

Також Сергій Кривonos вважає, що для підготовки територіальної оборони не потрібні полігони Збройних Сил України – достатньо використовувати місцеві стрілецькі тири. А своє окреме фінансування, на його думку, дозволить територіальній обороні значно покращити стан озброєння, та, навіть, побудувати виробничі потужності зі створення стрілецької зброї та колісної техніки.

На останок зауважимо, що проєкт містить як численні технічні помилки, так і ряд серйозних неузгодженостей з законодавством, наприклад надання командирам частин права на свій розсуд порушувати закон в частині прийняття на військову службу громадян (без внесення змін у законодавство).

Перший заступник секретаря РНБО Михайло Коваль 23 грудня під час пресконференції на тему: «Територіальна оборона України. Поточний стан і перспективи розвитку» заявив, що Президент України Володимир Зеленський до кінця грудня внесе на розгляд Верховної Ради свій

законопроект про територіальну оборону. Коваль повідомив, що міжвідомча робоча група, яку він очолює, розробила два законопроекти щодо розвитку системи тероборони і два тижні тому представили Президенту – верховному головнокомандувачу. Президент зробив деякі зауваження, які ми вже на даний час усунули, і ці законопроекти зараз знаходяться вже в Офісі Президента України, опрацьовуються і будуть у встановленому порядку направлені до Верховної Ради для обговорення.

Розглядаються два підходи, зокрема – залишити тероборону у складі Сухопутних військ чи зробити її окремим родом військ. Крім того, до завдань тероборони пропонується додати й нові (ведення кіберборотьби із загрозами інформаційного характеру і виконання завдань на окупованій території). Окремою дискусійною проблемою, заявили учасники пресконференції, наразі залишається питання зберігання членами тероборони зброї вдома. Членами бойових підрозділів добровольчих загонів територіальних громад будуть добровольці, які пройшли військову службу у ЗСУ або в інших складових сектору безпеки та оборони, пройшли професійний та психологічний відбір, підписали контракт резервіста територіального резерву, пройшли відповідну підготовку і мають теоретичні та практичні навички для виконання завдань.

Ініціатива створення загонів тероборони може бути виявлена будь-якою територіальною громадою, але кількість добровольчих загонів територіальних громад та кількість їх підрозділів визначає Командування територіальної оборони за погодженням з Командуванням Сил спеціальних операцій і керівництвом територіальних громад, і затверджує головнокомандувач ЗСУ з урахуванням адміністративно-територіального устрою.

Радник Офісу Президента України Олексій Арестович наголосив, що президентський законопроект не передбачає радикальних змін у системі тероборони: «Дуже багато було зроблено до цього часу. Система територіальної

оборони в Україні є й вона працює. А прийняття цього закону – наступний етап розвитку».[8]

Нагадаємо, що чинна система – це війська тероборони мобілізаційного типу в складі Сухопутних військ. Нагадаємо, що раніше Сергій Кривонос критикуючи цю систему заявив, що «територіальної оборони в Україні немає – є народне ополчення зразка 1941-го». 29 грудня президент України Володимир Зеленський звільнив Сергія Кривоноса з посади заступника секретаря Ради національної безпеки і оборони України.

Список використаних джерел:

1. Романенко Євген. Україна – перспективи євроатлантичної інтеграції //Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України: Матеріали 15-ї регіональної наук.-практ. конф. 17 трав. 2018р. м. Дніпро/ за загл. ред. Л.Л.Прокопенка. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2018. – с.255-258.

2. Якубець І. Україна. Проблеми територіальної оборони / Центр досліджень армії, конверсії, роззброєння: сайт. URL: <http://cacds.org.ua/ru/comments/339>.

3. Паливода В. Територіальна оборона у системі національної безпеки / Оборонно-промисловий кур'єр: інформаційне агентство. URL: <http://opk.com.ua/територіальна-оборона>.

4. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1932-ХІІ.

5. Положення про територіальну оборону України: Указ Президента України від 2 вересня 2013 р. № 471/2013.

6. Проект Закону Про територіальну оборону України: від 17.07.2015р. №2411а.

7. Проект Закону про територіальну оборону України: №4504 від 16.12.2020 <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/>

webproc4_1?pf3511=70682

8. Зеленський подасть свій проєкт закону про територіальну оборону на противагу проєкту «Кривоноса»
<https://www.ukrmilitary.com/2020/12/zelene-tro.html>

Самофалов Д.О.
докторант кафедри гуманітарних та
соціально-політичних наук,
*Одеський регіональний інститут
державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України
м. Одеса, Україна*

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

В Україні, як і в цілому світі змінюється парадигма підходу до здоров'я як окремої людини так і до медичного, санітарного та епідемічного благополуччя населення. І якщо півстоліття тому медицина обирала патерналістичний, здебільшого інвазивний, підхід встановлюючи норми та визначаючи безперечне благо як для індивідуума так і для суспільства, то сьогодні в межах розвитку гуманістичної філософії погляди на індивідуальне та громадське здоров'я значно змінилися. Отже Всесвітня організація охорони здоров'я (World Health Organization, WHO) в своєму визначенні здоров'я враховує не тільки фізичне та психічне благополуччя, або відсутність хвороби та недуги, але і соціальне та психологічне благополуччя [1]. Таким чином тенденція яка спостерігається в усьому світі в розбудові та поліпшенні системи охорони здоров'я свідчить про зміщення фокусу з активного лікування пацієнта на сферу громадського здоров'я (public health). Основними напрямками цієї сфери є захист здоров'я, профілактика інфекційних та неінфекційних хвороб та зміцнення здоров'я. Однак для сталого функціонування системи громадського здоров'я необхідні надійна інформаційна система даних про здоров'я та фактори ризику, що на нього впливають, стале фінансування, управління, створення та розвиток фахівців,

комунікація, адвокація та дослідження.

В науковій літературі визнано, що наріжним каменем розвитку громадського здоров'я виступає комунікація державних органів влади, громадських організацій та самих громадян. Комунікації громадського здоров'я включають широкий спектр питань публічного управління та публічного урядування [2]. Також загально визнано, що в комунікативній діяльності громадське здоров'я спирається на модель нового публічного менеджменту та гарного, або належного менеджменту. Отже визначним є активна участь населення у вирішенні проблем держави пов'язаних з здоров'ям та здоровим суспільством, а також відповідальність за власне здоров'я [3].

Україна тільки розпочинає шлях розбудови громадського здоров'я і сьогодні в цій сфері все ще спостерігається «перевісний хаос», однак перші кроки розбудови вже зроблені. Мета дослідження: Вивчити та виокремити етапи розвитку комунікативної діяльності громадського здоров'я в Україні. Результати та обговорення: В розвитку комунікативної діяльності громадського здоров'я України можна достатньо чітко виокремити етапи розвитку.

Так перший етап розпочався від приєднання України, як члена ООН та підписанта угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергетики, до реалізації Цілей сталого розвитку через розробку відповідних національних стратегічних завдань, в тому числі у сфері громадського здоров'я. В наслідок чого Україна взяла на себе зобов'язання щодо впровадження заходів для захисту здоров'я людини, як передумови сталого розвитку та економічного зростання. На цьому етапі було створено відповідний орган, який визначає та координує зусилля в сфері громадського здоров'я – Державна установа «Центр громадського здоров'я МОЗ України» (ЦГЗ), та прийнята низька нормативно-правових актів. В 2016 році Кабінет Міністрів України (КМУ) схвалив Концепцію розвитку системи громадського здоров'я. А в 2017

році Розпорядженням КМУ було затверджено план заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи громадського здоров'я.

Другий етап формування комунікативної діяльності означився представленням реформи системи громадського здоров'я та затвердження ієрархічної структури, яка включала Національний, регіональний та місцевий рівень. Були створені регіональні центри громадського здоров'я які об'єднали усі необхідні структури на відповідній території [4]. Регіональні центри отримали можливість в межах загальної національної стратегії формувати власну комунікативну діяльність. Що призвело до розгортання та активізації різних як ефективних так і не ефективних програм у сфері громадського здоров'я. Що також виявило значний дефіцит фахівців цієї галузі в Україні та повне нерозуміння комунікативних стратегій громадського здоров'я наявною медичною спільнотою.

На третьому етапі (який продовжується по сьогодні) були створені нові кафедри та бакалаврська та магістерська програми по «громадському здоров'ю». Крім того важливим кроком на цьому етапі стала активізація різних тренінгів та шкіл з комунікації пов'язаної з питаннями громадського здоров'я. Однак, за твердженням К.О. Булавінової на сьогодні в Україні ця робота проводиться або на волонтерських засадах, або за кошти міжнародних організацій [5].

Важливим в українському медичному просторі останніх років є визначення європейського вектору розвитку сфери охорони здоров'я та переорієнтація від боротьби з інфекційними хворобами і жорсткого, іноді корупційного санітарного нагляду до нового підходу спрямованого на розвиток системи громадського здоров'я. В останні роки відбувається перехід до загальноурядового підходу, як в сфері охорони здоров'я взагалі так і в громадському здоров'ї. Така переорієнтація вимагає від органів публічної влади діяти за межами своїх безпосередніх функцій, із залученням жорстких та м'яких навичок, заради досягнення мети

покращення здоров'я, гнучкого та негайного реагування уряду на конкретні проблеми. Необхідно для створення загального бачення активна розбудова та узгодженість політик з метою підвищення ефективності та результативності покращення здоров'я населення України. Тож слід зазначити, що така розбудова вимагає співпраці в усіх галузях та необхідність брати до уваги потреби здоров'я в усіх суміжних політиках: охорона здоров'я, освіта, спорт, містобудування, довілля, праця, соціально-економічний розвиток, так і в тих, які впливають опосередковано: енергетика, сільське господарство, транспорт, зв'язок, зайнятість, промисловість і торгівля, фінанси.

Розбудова комунікаційної діяльності громадського здоров'я в Україні знаходиться на початкових стадіях. Сьогодні вже створено центральний орган (ДУ «ЦГЗ МОЗ») якій опікується питаннями громадського здоров'я та координацією всіх акторів задіяних в цьому процесі, та регіональних закладів ЦГЗ. Важливо те, що другий етап розбудови громадського здоров'я – створення регіональних ЦГЗ цілком відповідає наявному тренду до розвитку місцевого самоврядування та посилення регіональних програм. Адже саме органи місцевого самоврядування є ключовими стейкхолдерами створення умов для поліпшення здоров'я та благополуччя жителів громад, також враховуючи актуальність загальнодержавних (національних) проблемних питань.

Однак відсутня чітка стратегія комунікативної діяльності громадського здоров'я. Немає бачення стратегії розбудови освіти громадського здоров'я, адже не дивлячись на наявність бакалаврської та магістерської програм, в загальноосвітній програмі для медичних фахівців громадське здоров'я представлено фрагментарно, та досить часто не узгоджено між собою.

Відповідно до світової практики тільки комплексний підхід до формування та реалізації багаторівневих комунікаційних стратегій і утручань може призвести до

вдалих результатів, при наявності чітко визначеної стратегії впровадження комунікативної діяльності громадського здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Устав (конституція) всемирной организации здравоохранения // World Health Organization. 2014. URL: <https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd48/basic-documents-48th-edition-ru.pdf?ua=1#page=9>. (звернення 23 жовтня 2020)
2. Lopez-Valcarcel, B. G. (2018). Prioritisation in Public Health: Aims, Methods, Problems and Practical Experiences. *Prioritising Health Services or Muddling Through*, 23.
3. Healthy people U.S. Department of Health and Human Services (2020). Healthy people 2020 objectives. US Department of Health and Human Services. URL: <https://health.gov/healthypeople> (звернення 24 грудня 2020).
4. Ляшко В. Представлення реформи системи громадського здоров'я. Національний, регіональний та місцевий рівні. URL: http://healthreform.in.ua/wp-content/uploads/2018/03/5_Liashko_Public_health.pdf (Доступ 09 листопада 2020).
5. К.О. Булавінова. Роль комунікаційних стратегій у системі громадського здоров'я України / К.О. Булавінова, О.З. Децик, З.О. Ціхонь. // Україна. Здоров'я нації. 2018. С. 6–10.

Стельмах А.В.
голова наглядової ради,
ТОВ "СП "БРЕМІНО-УКРАЇНА"
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ЛОБІЗМУ ЯК ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В науці є багато підходів до вивчення проблеми інституту лобізму. Так, існує політологічний, юридичний, економічний, правовий підходи до аналізу згаданого інституту, визначення функцій, принципів, методів реалізації лобізму. Разом з тим, існують лише поодинокі дослідження інституту лобізму в системі публічного управління і інституту лобізму як основи забезпечення державної безпеки.

Проблеми становлення феномену лобізму, основних проблем реалізації лобізму аналізують соціологи, політологи, правознавці, економісти. Разом з тим, проблеми формування та реалізації феномену лобізму в системі публічного управління майже не аналізуються. Крім того, слід зауважити, що лобізм розвивається не залежно від того врегульований цей феномен чи ні у чинній нормативно-правовій базі, тому виникла нагальна потреба у виокремленні механізмів врегулювання даного інституту та врахування його під час формування важливих державно-управлінських рішень.

Проаналізуємо основні підходи до формування інституту лобізму.

Т. Богиня вважає, що ключовими функціями лобізму є саме комунікативна та посередницька функції. Комунікативна функція забезпечує обмін інформацією та спілкування між носіями влади та групами інтересів. Посередницька функція полягає в представленні інтересів певних груп та досягненні певного компромісного рішення при прийнятті управлінських рішень [1].

Політологи зауважують, що лобізм як політичний

інститут суспільство зможе сформувати ефективну громадянську позицію і допомогти політичній владі здійснювати економічну і соціальну політику на більш високому рівні. Перш за все, необхідно впровадити до соціальних проблем індивідуальних підприємців і дати їм свободу дій. Обмеження прав і свобод вільних підприємців посилює фінансову сферу держави, хоча відомо, що влада тисне на підприємців, а підприємці не мають таких прав. В підсумку бюрократичний апарат користується безпорадністю підприємців і зловживають своїми повноваженнями [3] 2.

Ряд науковців вважають, що лобістська діяльність є ризиком законодавчого прикриття корупції. Так, А. Попова зазначає, що проблема корупції і корупційного лобізму є загрозою національній безпеці, яка впливає на всі процеси державно розвитку країни, водночас. врегулювання лобізму та лобістської діяльності з урахуванням вимог антикорупційного законодавства забезпечить законність такого інституту як лобізму [2] 3.

Таким чином, можна виокремити такі підходи до розвитку інституту лобізму в сучасному світі.

По-перше, як політологічна категорія, яка функціонує під час прийняття політичних рішень, вирішення питання лобіювання політичних інтересів певних еліт та зацікавлених груп. Так, лобізм - це інститут політичної системи, що представляє собою процес щодо просуванню інтересів приватних осіб і корпоративних структур в органах державної влади з метою прийняття вигідних (прийнятних) для них рішень

По-друге, як комунікаційна категорія, лобізм розглядається як діалог між зацікавленими групами та владою (органами державної влади, Парламентом, Урядом) з метою прийняття певних державно-управлінських рішень.

По-третє, як економічна категорія, тобто лобізм є просування інтересів великого бізнесу щодо пріоритетів державної економічної політики.

По-четверте, як юридична категорія – лобізм є

механізмом прийняття нормативно-правових документів України.

По-п'яте, як професійна діяльність, лобізм є професійною діяльністю певних осіб та має бути врегульована у чинних нормативно-правових документах України.

По-шосте, як механістична категорія, оскільки лобізм є сукупністю механізмів, інструментів, методів, процедур, спрямованих на формування впливу під час прийняття державно-управлінських рішень, проектів нормативно-правових документів.

По-сьоме, як категорія національної безпеки, реалізація лобістської діяльності може бути загрозою державної безпеки, якщо така діяльність буде спрямована на нанесення шкоди національним інтересам держави, її іміджу, репутації, соціально-економічному та політичному становищу. Крім того, лобізм можна розглядати як основу формування корупційних правопорушень, якщо інтереси, які лобіюються спрямовані на отримання відповідного пріоритету одних бізнес-структур над іншими.

На нашу думку, саме проблеми визначення ролі лобізму та лобістської діяльності в системі державної безпеки є однією з актуальних проблем в системі публічного управління.

Список використаних джерел:

1. Богиня Т.Ю. Інститут лобізму: сутність, методи та функції. *Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 60. С. 546-553.
2. Ибодуллоев А.Р. Особенности лоббизма в политической системе. *МНИЖ*. 2016. №1-4 (43). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennost-lobbizma-v-politicheskoy-sisteme>.
3. Попова А.В. Лоббизм и коррупционный лоббизм: разграничение понятий. *Развитие территорий*. 2016. №3-4 (6). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/lobbizm-i-korrupsionnyy-lobbizm-razgranichenie-ponyatiy>.

СЕКЦІЯ 3.

ЕКОНОМІКА Й УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Агафонова М.В.

провідний економіст відділу моделювання та
прогнозування економічного розвитку,
Інститут економіки та прогнозування НАН України
м. Київ, Україна

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАУКИ – ШЛЯХ ДО ЕНДОГЕННОГО ЗРОСТАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Наука – це рушійна сила технологічного прогресу, і на сьогоднішній день в Україні гострою соціальною проблемою є значне падіння статусу інтелектуальної праці, науково-технічної зайнятості, що лежить в основі ендogenous зростання економіки України, і, в цілому, інноваційного розвитку економік світу. Зокрема, нова промислова Стратегія Європи одними з основних драйверів промислової трансформації ЄС визначила інвестиції, інновації та формування навичок [1], що, в той же час, є і пріоритетними напрямками ендogenous зростання економіки України.

Розглянемо сучасний рівень розвитку науки, технологій та готовності до майбутніх змін України серед країн світу, використовуючи світовий рейтинг цифрової конкурентоспроможності IMD World Digital Competitiveness Ranking (WDCR) в м. Лозанні.

Таблиця 1.

**Рейтинг України за факторами та субфакторами
світової цифрової конкурентоспроможності WDCR
(серед 63 країн світу)**

Фактори, субфактори/роки	2015	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Загальний рейтинг України (серед 63 країн)</i>	59	59	60	58	60	58
Фактор «Знання»	40	44	45	39	40	38
<i>Субфактори:</i>						
Талант	55	58	57	55	57	52
Навчання та освіта	15	20	26	22	21	19
Концентрація науки	39	45	45	40	49	50
Фактор «Технології»	60	60	62	61	61	59
<i>Субфактори:</i>						
Нормативна база	55	55	56	54	54	54
Капітал	60	60	62	61	62	59
Технологічна рамка	60	58	60	57	60	58
Фактор «Готовність до майбутніх змін»	61	61	61	61	62	61
<i>Субфактори:</i>						
Адаптивні відносини	60	60	58	53	59	56
Швидке реагування бізнесу	58	59	56	53	45	51
ІТ інтеграція	61	60	60	61	61	62

Джерело: побудовано автором за даними [2, С.164-165], [3, С. 162-163].

Згідно табл.1 робимо висновок, що при достатньо високому рівні та якості освіти, в Україні майже відсутні інвестиції у розвиток цифрової високотехнологічної продукції, причинами чого, перш за все, є несприятливий інвестиційний клімат в Україні. На сьогоднішній день Україна майже зовсім не підготовлена до майбутніх змін у цифровому просторі. Отримавши якісну освіту в Україні та при відсутності подальших перспектив та «соціальних ліфтів», освічені висококваліфіковані кадри змушені шукати достойну роботу за кордоном. На жаль, «відтік мізків» з України на сьогоднішній день є колосальним (згідно рейтингу IMD WTR 2020 – 59 місце серед 63 країн світу проти 11 місця у 2014 р. [4, С.101], [5, С.22]. Сьогодні на міжнародному ринку праці Україна посідає одне з провідних місць серед країн-донорів з інтелектуального ресурсу та

фактично бере участь в економічному розвитку країн світу. Нинішня криза вітчизняної науки (див. рис.1) є передумовою інтелектуальної міграції та еміграції, що негативно впливає на розвиток національної економіки, на якість людського капіталу, продуктивність праці, рівень доходів населення.

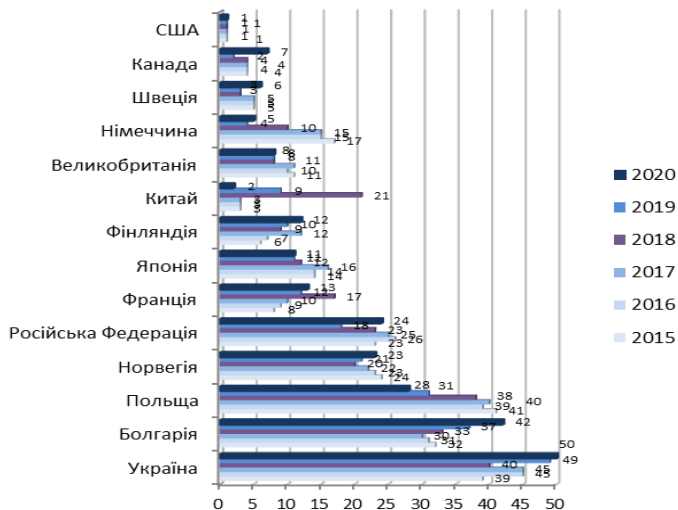

Рис.1. Місце України в світі за субфактором «концентрація науки» протягом 2015-2020 років (серед 63 країн).

Джерело: побудовано автором за даними [6, С.56-169], [7, С. 54-167], [8, С. 54-167], [9, С. 56-169], [10, С. 56-169], [11, С. 56-169].

За показником науково-технічної зайнятості Україна протягом 2018-2020 рр. втратила 8 позицій, зайнявши 48 місце серед 63 країн світу в рейтингу WDCR. З огляду на те, що в найближчому майбутньому, а саме до 2025 р. через безпрецедентні темпи розвитку цифрових інновацій в світі, згідно даних WEF «The future of jobs Report 2020», на ринку праці очікується підвищення попиту на спеціалістів в галузі науки та аналізу даних [12, С. 30], з метою активізації НДДКР, яким влада не приділяє належної уваги (в рейтингу

загальних витрат на НДДКР, % Україна у 2020 р. займає 52 місце серед 63 країн світу), а також задля підвищення цифрової конкурентоспроможності країни, а отже і ендogenous зростання економіки України, державі вкрай необхідно збільшити інвестування в інтелектуальний потенціал нації, у сферу освіти, науки та інновацій. Одним із дієвих кроків в цьому напрямку може стати зміцнення ролі «соціальних ліфтів», на кшталт створення Цифрових Інноваційних Хабів в усіх регіонах Європи згідно нової промислової Стратегії Європи, прийнятою Єврокомісією 11 березня 2020 року [13, С,11]. Розповсюдження Цифрових Інноваційних Хабів на території ЄС сприятиме збільшення інноваційного потенціалу малих та середніх підприємств, сприятиме інтеграції цифрових інновацій, а також підвищенню можливостей для волонтерів та навчання з метою ефективного використання передових цифрових технологій.

Отже, при детермінації вектору галузевого спрямування в напрямку розвитку інтелектуального потенціалу нації, ефективного розвитку НДДКР та інновацій, що переважно забезпечується сприятливим інвестиційним кліматом та зміцненням дієвості «соціальних ліфтів», в Україні є всі шанси використати потенціал ендogenous зростання економіки України.

Список використаних джерел:

1. Making Europe's businesses future-ready: A new Industrial Strategy for a globally competitive, green and digital. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_416
2. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2020. P. 164 - 165. URL: <https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release-2020/digital/imd-world-digitalcompetitiveness-rankings-2019.pdf>

3. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2019. P.162-163. URL:<https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release-2019/digital/imd-world-digitalcompetitiveness-rankings-2019.pdf>
4. IMD. World Talent Ranking 2020. P. 101. URL: https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release020/talent/imd_world_talent_ranking_2020.pdf
5. IMD World Talent Ranking 2014. P. 22. URL: https://www.imd.org/Cms/SearchResultPage/DownloadPdf?itemUrl=AssetsLibrary%2FOther%20Publications%20%20PUBLIC%20or%20IMD%20ONLY%20ACCESS%2FIMD-RE-0554_52943_IMD_World_Talent_Report_2014bis.pdf
6. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2020. P. 56-169. URL: <https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release-2020/digital/imd-world-digital-competitiveness-rankings-2020.pdf>
7. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2019. P. 54-167. URL: <https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release-2019/digital/imd-world-digital-competitiveness-rankings-2019.pdf>
8. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2018. P. 54-167. URL: https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/imd_world_digital_competitiveness_ranking_2018.pdf
9. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2017. P. 56-169. URL: https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release2017/world_digital_competitiveness_yearbook_2017.pdf
10. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2016. P. 56-169. URL: https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release2016/world_digital_competitiveness_yearbook_2016.pdf
11. IMD World Digital Competitiveness Ranking 2015. P. 56-169. URL: https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/release2015/world_digital_competitiveness_yearbook_2015.pdf
12. WEF. The future of jobs Report 2020. P.30 URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf
13. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC

AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF
THE REGIONS A New Industrial Strategy for Europe. P.11.
URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-eu-industrial-strategy-march-2020_en.pdf

Згадова Н.С.

доцент кафедри транспортних
технологій та менеджменту,
*Одеська державна академія
технічного регулювання та якості
м. Одеса, Україна*

Андрющенко Е.Г.

аспірант кафедри економічної теорії та
фінансово-економічної безпеки,
*Одеська національна академія харчових технологій
м. Одеса, Україна*

ХАРАКТЕРИСТИКА СИСТЕМИ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ

В сучасних умовах дисбалансу економічних процесів одним із найважливіших аспектів забезпечення стійкого зростання бізнесу та формування позитивних результатів його фінансової діяльності є існування ефективної системи фінансово-економічної безпеки, яка забезпечить захист підприємства від загроз. Захист обумовлений здатністю органів управління підприємства на відповідних рівнях: забезпечити сталий економічний розвиток підприємства; нейтралізувати негативний вплив кризових явищ економіки; сформувати адекватну систему обліку фінансових потоків і зміцнити операційну ефективність системи контролю; забезпечити проведення робіт із захисту конфіденційності інформації, що становить комерційну таємницю тощо.

Сучасні наукові дослідження вказують на той факт, що без єдиної системи фінансово-економічної безпеки бізнесу неможливо знайти вихід із кризи, стабілізувати економічну ситуацію, створити ефективний механізм ведення бізнесу.

Підвищення рівня ризиків ведення бізнесу вимагає від суб'єктів господарювання ефективного формування

середовища фінансово-економічної безпеки, визначення та попередження основних факторів впливу на їх безпеку. Слід зважити на той факт, що виробничо-економічні системи, незалежно від форми власності, характеризуються наявністю постійного ризику та загроз, що пов'язані з динамікою зовнішнього та внутрішнього середовища їх функціонування. Фінансово-економічна безпека бізнесу залежить від стану фінансової безпеки країни. Між тим слід зазначити, що в даний час фінансова безпека України знаходиться під загрозою, оскільки всі складові забезпечення фінансово-економічної безпеки знаходяться в умовах небезпеки. Проблеми власної економічної безпеки виникають перед кожним видом бізнесу не тільки в кризові періоди, але й під час роботи в стабільному економічному середовищі, комплекс вирішуваних при цьому цільових завдань має істотну відмінність.

Метою дослідження є вивчення концептуальних аспектів фінансово-економічної безпеки, розкритті особливостей функціонування системи фінансово-економічної безпеки бізнесу, а також виокремлення структурних елементів розроблення стратегії в контексті фінансово-економічної безпеки бізнесу сучасних економічних процесів.

Забезпечення належного рівня безпеки бізнесу є однією із фундаментальних засад підтримання його життєздатності в умовах динамічного економічного середовища. Безпека бізнесу – це основа збереження стійких конкурентних позицій, передумова ефективного функціонування та стабільного розвитку суб'єкта господарювання. Отож, управління безпекою є невід'ємним елементом культури ведення бізнесу, а згідно сучасним поглядам – якості бізнесу в цілому. Якість бізнесу визначається такими основними елементами як: економічна ефективність; соціальне спрямування; безпека [1, с.233].

Щодо безпеки як складової “якості” вітчизняного бізнесу, то, на думку експертів, основними негативним

чинниками є: відсутність повноцінного ринкового середовища; незавершеність формування інституційної бази економічної політики; незбалансованість державної регуляторної політики; недосконалість бюджетної політики; зловживання монопольним становищем цінового характеру; збільшення кількості кримінальних посягань, так званого “рейдерства”, корупційних та дискримінаційних дій щодо підприємців; недосконалість судової системи, корумпованість органів влади та відсутність державних інститутів, які б ефективно захищали права власника; низький рівень конкурентоспроможності підприємств та їх інноваційної активності; незадовільні показники фінансового стану та ефективності функціонування підприємств і використання ними ресурсного забезпечення тощо.

Загалом, безпека бізнесу – це такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науковотехнічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам. Основними функціональними елементами безпеки бізнесу є: захист комерційної таємниці і конфіденційної інформації; комп’ютерна безпека; внутрішня безпека; безпека будівель і споруд; фізична безпека; технічна безпека; безпека зв’язку; безпека перевезень вантажів і осіб; екологічна безпека; конкурентна розвідка тощо [2].

Вивчаючи дану наукову проблематику, слід зазначити, що під фінансовоекономічною безпекою бізнесу слід розуміти стан захищеності його ресурсів та інтелектуального потенціалу від наявних та потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування, який характеризується високими фінансовими показниками діяльності та перспективою економічного розвитку в майбутньому. Кожний вид бізнесу є системою, яка характеризується наявністю певних зв’язків між елементами

даної системи, тому діяльність спрямована на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства повинна також носити системний характер.

Так як основні характеристики системи фінансово-економічної безпеки бізнесу залежать від об'єкта захисту, який є складним і багатогранним, то необхідно комплексно підходити до процесу управління системою фінансово-економічної безпеки. Комплексна система фінансово-економічної безпеки бізнесу – це комплекс взаємозв'язаних заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб'єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства і держави від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних або юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних утрат та забезпечення економічного зростання в майбутньому [3].

Основне значення системи фінансово-економічної безпеки бізнесу полягає в тому, що вона повинна мати попереджувальний характер, а основними критеріями оцінки її надійності та ефективності є: – забезпечення стабільної роботи бізнесу, збереження і примноження фінансів і матеріальних цінностей; – сталий розвиток, збереження і примноження матеріальних цінностей підприємства, високий рівень конкурентоспроможності продукції; – використання інноваційних технологій у виробничій діяльності; – недоторканість комерційної інформації і всіх ресурсів; – своєчасне попередження кризових ситуацій і нейтралізація негативних чинників, що впливають на діяльність підприємства [4, с. 142].

Отже, система управління фінансово-економічною безпекою бізнесу є комплексом заходів різного спрямування, які мають на меті захистити його інтереси від негативного впливу ззовні. Базується на об'єктах, суб'єктах системи, меті, завданнях, принципах та інструментах фінансово-економічної безпеки. Безпосередньо питаннями її забезпечення займається

служба безпеки підприємства.

Список використаних джерел:

1. Вівчар О. І. Концептуальні підходи SPACE-методики при діагностиці та оцінці економічної безпеки підприємств. *Науковий журнал "Virtus: Scientific Journal"*. 2016. № 5. С. 231-235.
2. Вівчар О. І. Інтеграційні процеси логістики у контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки бізнесу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 5. URL: <http://global-national.in.ua/issue-5-2015> (дата звернення 09.01.2021).
3. Нескеренко Л. А. Складові управління фінансовою безпекою підприємств. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf> (дата звернення 09.01.2021).
4. Васильєв О. В., Мейта В. І. Формування системи управління економічною безпекою промислових підприємств. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. м. Тернопіль: 2013. Том 14. № 2. С. 138-145.

Лизак М.П.
аспірант кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Львівський національний аграрний університет
м. Дубляни, Україна

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМТВАХ

Узагальнюючим показником економічної ефективності сільськогосподарських підприємств є показник рентабельності.

Рентабельність означає доходність, прибутковість підприємства. У загальному вигляді її розраховують шляхом співставлення валового доходу або прибутку з витратами або ресурсами, що використовуються для його отримання.

Показники рентабельності у сільському господарстві розраховуються з метою вивчення економічних результатів роботи сільськогосподарських підприємств, прибутковості підприємств сільськогосподарської діяльності, виробництва окремих видів продукції.

Коли йдеться про рентабельність підприємства, – це означає, що в ньому не лише відшкодовують витрати, пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, але й отримують певний прибуток. А це сприяє подальшому розвитку як окремого підприємства, так і економіки в цілому та підвищенню благополуччя громадян.

Аналіз рівня рентабельності виробництва продукції допомагає виявити питання поліпшення структури сільськогосподарського виробництва, його спеціалізації, територіального розміщення, визначити ефективність виробництва тієї чи іншої сільськогосподарської продукції. Крім того, враховуючи низку обставин, існують певні види сільськогосподарської продукції, виробництво яких об'єктивно може бути низькорентабельним або не рентабельним зовсім, але важливим для суспільства, що, в

свою чергу зумовлює необхідність підтримки сільськогосподарських підприємств.

На базі показників рівня рентабельності продукції встановлюються відповідні рівні закупівельних цін на сільськогосподарське виробництво продукції, обсяги та напрями державної підтримки сільського господарства тощо. У зв'язку з цим аналіз рентабельності продукції сільського господарства становить великий інтерес і має вагоме значення для визначення шляхів підвищення ефективності функціонування галузі в цілому [1].

Виділяють дві основні групи показників рентабельності: рентабельність продукції (рентабельність продажів) і рентабельність капіталу (інвестицій). Для ефективності виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах застосовують першу групу показників [2, с. 386].

У галузі сільського господарства розрахунок рентабельності базується на двох основних показниках:

1) чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) без податку на додану вартість, акцизного збору, інших вирахувань, дотацій і доплат;

2) повна собівартість продукції (робіт, послуг).

Якщо чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) є прямим показником, який отримується безпосередньо з даних бухгалтерського обліку підприємств, то показник повної собівартості є розрахунковим показником і визначається підприємствами на своєму рівні [1].

Показники рентабельності продукції формуються на основі розрахунку коефіцієнтів рентабельності за всією продукцією сільськогосподарських підприємств і за окремими її видами. Залежно від того, який показник фінансового результату покладений в основу розрахунку рівня рентабельності

продукції, виділяють такі її показники:

- валова рентабельність продукції, як відношення суми валового прибутку до величини чистого доходу

(виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

- операційна рентабельність продукції – відношення суми прибутку від операційної діяльності до величини чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- чиста операційна рентабельність продукції – відношення суми чистого операційного прибутку від реалізації продукції (прибутку від операційної діяльності за вирахуванням податку на прибуток від операційної діяльності) до величини чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Наведені показники рентабельності продукції показують, який прибуток одержує сільськогосподарське підприємство з кожної гривні чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і характеризують ефективність його основної діяльності [2, с. 387].

У системі ринкового механізму господарювання рентабельності належить одне з центральних місць. Особливістю даної економічної категорії як елемента цього механізму є комплексний характер та різноманітність виконуваних функцій. Найчастіше рівень рентабельності розглядається як головний оцінний показник з нормою прибутку як основного чинника.

Рентабельне ведення виробництва та отримання прибутку виступають важливим стимулом розвитку господарств.

Список використаних джерел:

1. Методика розрахунку рівня рентабельності сільськогосподарської діяльності сільськогосподарських підприємств, затверджена наказом Державного комітету статистики України від 14.02.2011 № 33 [Електронний

ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>

2. Кіндрацька Г. І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: теорія і практика: підручник . вид. 2-ге перероб. і доп. Львів: «Магнолія 2006», 2008. 440 с.

Неустроєв Ю.Г.

доцент кафедри економічної теорії та
фінансово-економічної безпеки,
Одеська національна академія харчових технологій
м. Одеса, Україна

Кравченко Ю.І.

здобувач кафедри економічної теорії та
фінансово-економічної безпеки,
Одеська національна академія харчових технологій
м. Одеса, Україна

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ЗОВНІШНЬОМУ І ВНУТРІШНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПІДПРИЄМСТВА

Основою економічного розвитку держави є економічна безпека. В умовах інтеграції економіки України у світовий економічний простір першочергового значення набувають дослідження перспектив функціонування підприємств різних форм власності, напрямів ефективного використання ними фінансових ресурсів. У зв'язку з цим дедалі більшої актуальності набуває проблема економічної безпеки підприємств та її моніторинг. Це обумовлено посиленням конкурентної боротьби між підприємствами, нестачею фінансових ресурсів для підтримання ліквідності їхньої діяльності, великою кількістю збиткових і збанкрутілих підприємств, а також необхідністю постійної адаптації до сучасних умов господарювання.

Економічною безпекою вважається такий стан національної економіки, за якого забезпечуються захист національних інтересів, стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність до розвитку та захищеність життєво важливих інтересів людей, суспільства, держави. Управління економічною безпекою держави – це система організаційних та інституційно - правових заходів впливу, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та

ліквідацію загроз фінансовій безпеці держави. В умовах європейської інтеграції забезпечення фінансово - економічної безпеки держави має бути першочерговим завданням, з точки зору національних інтересів. Адже, сучасні тенденції глобалізаційних фінансово-економічних і соціальних процесів узагальнюють вимоги та характеристики ефективного економічного розвитку окремих суб'єктів світової економіки, в першу чергу – національних економік.

Актуальність економічної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів визначається необхідністю формування внутрішнього імунітету і зовнішньої захищеності від дестабілізаційного впливу та конкурентоздатності на світових ринках, а також стійкості фінансового становища.

Ефективного функціонування внутрішнього економічного механізму можна досягнути лише при умові належної організації економічної безпеки у державі та на підприємстві.

Однією із складових частин системи економічної безпеки суспільства є безпека первинної ланки господарювання (підприємства). Економічна безпека підприємства – це такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації, технології і техніки, устаткування, прав) та підприємницьких можливостей, за якого гарантується найефективніше їхнє використання для забезпечення стабільного функціонування та динамічного науково – технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам). Метою економічної безпеки підприємства є гарантування його стабільного та максимально ефективного функціонування на даному етапі і забезпечення високого потенціалу розвитку в майбутньому. Економічна безпека підприємства повинна попереджати і розкривати такі види випадків, чим і забезпечувати ефективне функціонування внутрішнього економічного механізму і підприємства в цілому. В цьому і полягає суть і роль економічної безпеки на підприємстві [1. С. 44-54].

Економічну безпеку підприємства можна забезпечувати в межах різних підходів до її розуміння, але можливості використання кожного з них обмежені. Проте незалежно від підходу до розуміння економічної безпеки підприємства вивчення ресурсного забезпечення є невіддільною складовою будь-якої з галузей безпекознавства. Тому уточнено визначення поняття "економічна безпека підприємства", яке на відміну від усталених у сучасному безпекознавстві, ґрунтуючись на комплементарності ресурсного та захисного підходів, розглядається як результат ресурсного забезпечення підприємства, що скероване на убезпечення підприємства від впливу ендегенних та екзогенних загроз на тактичному та стратегічному горизонтах його діяльності.

Логічним продовженням уточнення визначення поняття "економічна безпека підприємства" в контексті системного підходу стало уточнення визначення поняття "ресурсне забезпечення в системі економічної безпеки підприємства", яке розглядається як упорядкована сукупність дій щодо пошуку, вибору та використання ресурсів різних видів, а також створення адміністративно-правових, організаційно-управлінських, техніко-технологічних, морально-психологічних, інформаційно-аналітичних умов, необхідних для убезпечення підприємства від впливу ендегенних та екзогенних загроз на тактичному та стратегічному горизонтах його діяльності [2. С. 280-289].

Традиційно дослідження ресурсного забезпечення підприємства сфокусовані виключно на формуванні позитивного впливу на його діяльність. Проте з позицій безпекознавства та системовідтворення кожен елемент системи економічної безпеки підприємства має розглядатися з чотирьох позицій - як суб'єкт убезпечення (засіб, спосіб), об'єкт убезпечення (захищуваний елемент), джерело загрози, об'єкт загрози. Автором упорядковано етапи та складові ресурсного забезпечення підприємства щодо системи його економічної безпеки за такими класифікаційними ознаками: цілями, формою реалізації, конфігурацією, видами ресурсів,

рівнем достатності, формою, часовим горизонтом, альтернативною цінністю, рівнем ефективності [3].

Ресурсне забезпечення в системі економічної безпеки підприємства є складним, динамічним процесом, результати якого залежать від впливу багатьох взаємопов'язаних чинників. Тому оцінювання загроз ресурсного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства потребує ретельного добору методів. Такі методи мають відповідати вимогам динамічності ресурсного забезпечення підприємства, враховувати особливості ідентифікованих загроз такого забезпечення та інтенсивність їхнього впливу на стан ресурсного забезпечення підприємства.

Етапами оцінювання загроз ресурсного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства на тактичному горизонті його діяльності є:

- обчислення числових характеристик специфікації загроз ресурсного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства;
- стандартизація показників загроз ресурсного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства;
- побудова коваріаційної матриці вихідних даних;
- оцінювання інтенсивності впливу кожної із загроз на складові ресурсного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства шляхом знаходження головного компонента.

Оцінювання загроз ресурсного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства на стратегічному горизонті його діяльності, окрім встановлення складових ресурсного забезпечення, які є найуразливішими до впливу загроз, передбачає виявлення видів загроз, притаманних майбутньому стану ресурсного забезпечення підприємства. Результати такого оцінювання використовуються при розробці превентивних заходів зміцнення стану економічної безпеки підприємства [4. С.225-260].

Вплив факторів зовнішнього середовища на рівень економічної безпеки мають важливе практичне значення і

поглиблюють методичну базу аналізу економічної безпеки для підприємств сфери матеріального виробництва.

Список використаних джерел:

1. Губко В.І. Організаційно-економічний механізм управління фінансово- економічною результативністю аграрного підприємства. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. № 3. С. 44-54.

2. Лагодієнко В.В., Лагодієнко Н.В. Моделювання оцінки інноваційної спроможності промислових підприємств. *Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики»*. №1 (28), 2019. С. 280-289.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення 09.01.2021).

4. Пілько А. Д. Еволюція моделей та перспективні напрями розвитку безпекознавства. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : колективна монографія у 2 т. м. Дніпропетровськ. 2014. Т. 1. С.225-260.

Работін Ю.А.

доцент кафедри економічної теорії та
фінансово-економічної безпеки,
Одеська національна академія харчових технологій
м. Одеса, Україна

Павленко Г.М.

асистент кафедри економічної теорії та
фінансово-економічної безпеки,
Одеська національна академія харчових технологій
м. Одеса, Україна

СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах проблема економічної безпеки є актуальною, оскільки підприємства працюють в умовах різних зовнішніх і внутрішніх ризиків, а конкурентне економічне середовище приховує численні загрози. Ця обставина вимагає від суб'єктів управління підприємством побудови комплексної системи, спрямованої на підвищення рівня економічної безпеки.

Проблема оцінки економічної безпеки держави, регіону, підприємства останнім часом набула особливої значущості. Однак, незважаючи на великий інтерес до неї вітчизняних та зарубіжних вчених і практиків, слід зазначити, що існуючі розробки в основному присвячені різним аспектам національної і регіональної безпеки, і в значно меншій мірі - питань економічної безпеки підприємств.

Економічна безпека підприємства - це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому.

Існує декілька підходів до визначення економічної безпеки підприємства:

- як захист проти економічних злочинів. Дуже часто

забезпечення економічної безпеки підприємства зводять до протистояння, захисту від різного роду економічних злочинів (крадіжки, шахрайство, фальсифікації, промислове шпигунство і т.д.). Без сумніву, ці загрози дуже важливі і повинні постійно аналізуватися і враховуватися, але зводити економічну безпеку підприємства тільки до цього не можна. Це поняття ширше і більш ємне [1];

- як стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз. Підприємство - це в першу, чергу об'єкт економічних відносин. Власник підприємства, хоче щоб результатом діяльності підприємства було досягнення поставленої ним мети, яка, як правило, носить економічний характер. Чи будуть виникати в процесі будь-які загрози, чи буде вестися з ними боротьба, як вона буде вестися - власнику, швидше за все, все одно. Боротьба з погрозами, як така, часто не є метою створення та володіння підприємством, ведення ним економічної діяльності. Втім, міркування про економічну доцільність ведення боротьби з загрозами напевно викличе інтерес власника, оскільки це безпосередньо зачіпає його матеріальні інтереси, оскільки ведення цієї боротьби вимагає здійснення витрат, а виграш неочевидним [2];

- як наявність конкурентних переваг. Підхід, прихильники якого вважають, що наявність конкурентних переваг, обумовлених відповідністю матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів і організаційної структури підприємства його стратегічним цілям і завданням забезпечать йому певний рівень економічної безпеки [3]. Але сам факт наявності переваг і потенціалу, без їх використання і реалізації, не гарантує підприємству економічної безпеки;

- як реалізація і захист економічних інтересів. Відносно більш новий підхід, заснований на реалізації та захисту економічних інтересів підприємства, визначає її як захищеність його життєво важливих інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз, тобто захист підприємства, його кадрового та інтелектуального потенціалу, інформації, технологій,

капіталу і прибутку, яка забезпечується системою заходів спеціального правового, економічного, організаційного, інформаційно-технічного і соціального характеру [4].

Концепція безпеки підприємства висловлює систему поглядів на проблему безпеки підприємства на різних етапах і рівнях виробничої діяльності, а також основні принципи, напрямки і етапи реалізації заходів безпеки. Зарубіжний і вітчизняний досвід забезпечення безпеки свідчить, що для боротьби з усією сукупністю злочинних і протиправних дій необхідна злагоджена й цілеспрямована організація процесу протидії. Причому в організації цього процесу повинні брати участь професійні фахівці, адміністрація фірми, співробітники і користувачі, що і визначає підвищену значимість організаційної сторони питання.

Головною метою економічної безпеки підприємства є забезпечення його сталого і максимально ефективного функціонування в даний час і забезпечення високого потенціалу розвитку і зростання підприємства в майбутньому.

Результатом забезпечення економічної безпеки підприємства є стабільність (надійність) його функціонування, ефективність фінансово-економічної діяльності (прибутковість), особиста безпека персоналу.

За оцінками експертів, витрати на створення системи безпеки підприємства та її оптимальне функціонування можуть досягати 25% витрат від загального забезпечення процесу виробництва.

Ефективність систем управління з точки зору їх здатності своєчасного розпізнавання і вирішення проблем є визначальним чинником успішного функціонування підприємств. Це обумовлено тим, що практично кожен учасник виробничого процесу в своїй діяльності в тій чи іншій мірі стикається з питаннями управління.

Основна проблема підприємства полягає в підтримці життєвоважливих показників на належному рівні в умовах, що склалися. Отримання прибутку в такому обсязі, який

забезпечував би відтворювальний процес підприємства в повній мірі, є пріоритетною метою будь-якого підприємства.

У зв'язку з цим підвищується наполегливість і значущість проблеми управління неспроможними підприємствами в умовах нестабільного економічного середовища.

Серед проблем забезпечення економічної безпеки підприємства, які підлягають вирішенню, в першу чергу, слід згадати наступні:

- неповну визначеність з набором складових економічної безпеки підприємства;
- наявність значних утруднень формалізованого опису динамічних властивостей підприємства з метою забезпечення його економічної безпеки у взаємозв'язку з діями дестабілізуючих факторів;
- існуючі труднощі з визначенням складу оціночних критеріїв складових економічної безпеки, а також їх градацією для різних рівнів безпеки;
- відсутні загальновизнані вітчизняні методики оцінки рівня складових економічної безпеки підприємства, оскільки підходи, що отримали визнання в зарубіжній практиці, не завжди можна застосувати в умовах транзитивної економіки України;
- відсутність методики комплексної оцінки рівня економічної безпеки підприємства з урахуванням усіх її складових. Ця проблема досить істотна, оскільки рівні різних складових визначаються за різними шкалами, що ускладнює їх зведення в єдиний комплексний показник [5].

Перелік проблем можна було б продовжувати. Всі вони потребують наукового осмислення з метою визначення чи вдосконалення підходів до їх ефективному вирішенню.

Забезпечення економічної безпеки підприємства є сукупністю дій, які охоплюють: аналіз потенційних економічних загроз, планування заходів протидії, контроль за виконанням прийнятих заходів, аналіз ефективності системи економічної безпеки.

Аналіз проблем управління економічною безпекою підприємства показав, що всі проблеми вимагають наукового осмислення з метою визначення чи вдосконалення підходів до їх ефективному вирішенню.

Список використаних джерел:

1. Ільяшенко С.Н. Оценка составляющих экономической безопасности предприятия. Науч. тр. ДонНТУ. Донецьк, 2012. № 48. С. 16–22.
2. Волошин В.І. Пріоритети та методи забезпечення економічної безпеки малого і середнього підприємництва: дис. канд. екон. наук: 08.00.03 «економіка та управління національним господарством». м.Львів. 2008.196с.
3. Грунин О.А., Грунин С.О. Экономическая безопасность организации. г. Одесса. 2012. 315с.
4. Козаченко А.В. Пономарев В.П., Ляшенко А.Н. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения К.: Лібра, 2013. – 280 с.
5. Згадова Н.С., Рогатіна Л.П., Губко В.І. Рейдерство в Україні – загроза економічної безпеки підприємств. Економічний простір: Збірник наукових праць. № 159. ПДАБА, 2020. С.49-53 с.

Ясинская Д.В.
аспирантка,
Днепровский государственный
аграрно – экономический университет
г. Днепр, Украина

УПРАВЛЕНИЕ РИСКАМИ В АНТИКРИЗИСНОМ МЕНЕДЖМЕНТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

Обратим внимание на концепцию риск-менеджмента в управлении предприятием в период кризиса. Так, чрезвычайно важна оценка максимального уровня негативного отклонения, которая подразумевает собой анализ и разработку нескольких альтернативных вариантов развития ситуации, согласно которым целевой показатель, стоимость которого прогнозируется (например стоимость актива), рассчитывается по нескольким оптимистичным и пессимистичным сценариям [1]. Здесь, кстати, также целесообразно вспомнить математическую теорию вероятностей, которую в данном случае целесообразно применить.

Например, вероятность наступления события А в некоторых случаях рассчитывают по следующей формуле:

$$P(A) = \frac{m}{n}$$

где n - общее число всех возможных элементарных событий,

m - количество элементарных событий, которые являются благоприятной для события (Р (А)).

Конечно, само по себе математическое моделирование является чрезвычайно сложным мыслительным процессом, который также включает в себя большой массив в частности, но неисключительно: вероятность, вероятностное пространство, случайные величины, функцию распределения, математическое ожидание, дисперсию случайных величин,

независимость, условную вероятность, закон больших чисел и многое другое.

Управление кризисными ситуациями делится на три фазы: докризисный, реагирование на кризисы и посткризисный характер. Докризисный этап касается предупреждения и подготовки. Ответ на кризис - это когда руководство сталкивается с кризисом. Фаза после кризиса изучает возможности, чтобы быть лучше подготовленными к любой дальнейшей кризисной ситуации и выполнить все обещания, данные во время кризиса, включая соответствующую информацию о предстоящих событиях.

Профилактика и подготовка предусматривают уменьшение всех известных рисков, которые могут привести к кризису; это часть программы управления рисками организации. Профилактика предусматривает создание плана управления рисками вместе с подбором и обучением группы по антикризисному управлению. Необходимо сделать упражнения для тестирования группы сотрудников по управлению кризисными ситуациями, а также разработать план управления кризисными ситуациями. Организации готовы справиться с кризисом, когда выполняются эти четыре шага:

- обновление плана антикризисного управления не реже одного раза в год;
- назначение специалиста, который будет ответственен за антикризисное управление;
- моделирование кризисных ситуаций не реже одного раза в год;
- подготовка предварительно составленного сообщения о кризисе.

Выводя хозяйствующий субъект из фазы кризиса - необходимо всегда помнить об аудите уязвимости. Так, аудит уязвимости - это тщательный самоанализ, предназначенный для выявления потенциальных кризисов до их возникновения, а также проложение путей для создания плана кризисных коммуникаций, которые позволят в

дальнейшем избежать кризисного состояния, или, по меньшей мере, минимизировать негативное влияние кризиса.

Иными словами, это тот самый алгоритм оценки риска наступления кризисного состояния предприятия, которого необходимо придерживаться, чтобы определить сферы операционной слабости и предложить решение. Целью аудита является выявление текущих и потенциальных угроз в различных формах: тех, что возникают в результате обычных операций при осуществлении хозяйственной деятельности предприятия, а также неожиданных внешних событий.

Ответ на кризис – это мероприятия, которые осуществляются руководством предприятия после удара кризиса. В послекризисной фазе компания или организация возвращаются в нормальное состояние. Кризис уже не является центром внимания, но она все еще требует внимания и аудит уязвимости все еще стоит осуществлять.

Список использованных источников:

1. Комплексне забезпечення фінансово – економічної безпеки К 63 [текст]: Навч.посіб./ Г.Є. Павлова, І.П. Приходько, Н.І. Демчук, Л.І. Катан.-Дніпро: Акцент ПП, 2018. – 560 с.

СЕКЦІЯ 4.

КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

Міщенко Л.В.

директор,
Охтирський міський краєзнавчий музей
м.Охтирка, Україна

ВПЛИВ Т.Г. ШЕВЧЕНКА НА РОЗВИТОК ПРОСВІТИ НА ОХТИРЩИНІ

Охтирщина – слобожанський край з могутнім культурним і духовним потенціалом, батьківщина видатних митців світового рівня – Остапа Вишні, Платона Воронька, Василя Чечвянського, Івана Багряного та інших. Окрім цього є свідчення про зв'язок з Охтиркою і Т.Г. Шевченка. Доказом цьому є штемпелі 1846 року на одному із поштових листів, опублікованих у 1935 році, де місце відправки позначене: «Ахтырка, Харьковской губернии, 14 августа 1846г.» [1] «... 9 серпня 1846 року поет був іще в Києві, а потім, як це лише недавно вияснилось, їздив аж на Слобожанщину. Про його подорож нічого не знаємо, крім того, що 14 серпня був він у місті Охтирка, куди треба було їхати через Лохвицький та Зінківський повіти Полтавщини, де він того часу, здається, тут іще не бував. В Охтирці, рідному місті Щоголева, є собор, збудований Растреллі, з образами італійський малярів, що й могло Шевченка туди потягти».[2]

Уродженець охтирського краю український поет, Яків Щоголів, спілкувався з Шевченком. Кобзар щиро захоплювався віршем нашого земляка «Гречкосій» та сприяв опублікуванню в альманасі «Хата» (1860) добірки віршів Якова Щоголева. Існує припущення, що саме з ним Шевченко міг зустрічатися в Охтирці, оскільки літні місяці Яків

Щоголів проводив на рідній землі. Багато своїх творів Яків Іванович написав саме під впливом творчості Шевченка. Він був одним із перших популяризаторів Кобзаря в Охтирці.[3]

Ще один наш земляк Павло Грабовський у своєму творі «Невидані твори» зазначає, що у 70-их роках зустрів в Охтирці маляра, який писав по сільських храмах іконостаси і образи та з цього жив; свого часу бував в Академії мистецтв і дружив з Шевченком. У нього Грабовський побачив парусинову жилетку з печаткою... коло з вишитими літерами «Т.Ш.». Цим малярем був Петро Соколов - кріпосний художник князя Голіцина, якого у 1860 році Шевченко за 900 рублів викупив у князя з другої спроби.

Петро Максимович Соколов (родинне прізвище Соколенко) народився у с. Славгороді колишнього Охтирського повіту, нині Краснопільського району. Про цього художника – маляра Тарасу Шевченку розповів його друг художник Григорій Честахівський, який відзначав, що у Петра є і малярський, і поетичний хист. Співчуваючи долі нещасного Тарас Григорович згодом здружився з Петром, який щиро любив Україну, знав багато народних пісень, дум, слухав кобзарів та лірників. Він подарував Петрові виданого «Кобзаря» з автографом.

Тарас тим часом вже готував до друку свого «Букваря». Петро був його надійним помічником та виконував різні доручення. У міському краєзнавчому музеї, як найцінніший експонат, зберігається малюнок Петра Соколова, де олівцем зображено Т.Г.Шевченка, який підносить йому «Кобзаря». Під малюнком зазначено дату і підпис: *«12 октябрю 1860 г. Этот листок бумаги своими руками дал мне Тарас Григорьевич Шевченко для переписывания его «Букваря».*[4] Повна назва першого українського Букваря - «Буквар південноросійський». З 1861 року завдяки старанням полтавських вчителів Ф.Л.Ткаченка і В.С. Гнилосирова Шевченкове слово прийшло на Охтирщину.

В Охтирському краєзнавчому музеї зберігаються архівні записи Віктора Мульова з щоденника Гнилосирова В.С.:

«... любовь к серому человеку и желания лучшей для него будущности заставляет меня продолжать торго. И вот я на Ахтырской площади, как книготорговец. В течении трех дней было продано 18 книг Т.Г. Шевченка... молодые хлопцы кидались до книжек... часто приходилось выступать апостолом, взявши в руки «Хату» или «Кобзаря». [5]

В Охтирській вище початковій школі ім. Шевченка почав видаватися рукописний журнал «Надія». Редактором якого у 1915 році був Іван Багряний.[7] Журнал виходив українською мовою, бо вже тоді школа була україномовною. Ще восьмирічним хлопцем, Іван Багряний під впливом Шевченківської «Катерини» та байок Глібова, почав писати вірші у другому класі церковно-приходської школи.

Як і вся Україна, Охтирка долучилася до відзначення Шевченківських днів, що відзначалися як всенародне свято з 1917 року: відбувалися мітинги, літературно-музичні вечори, влаштовувались виставки. На це пізніше націлювала і постанова уряду України від 27 лютого 1919 року «Про святкування роковин з дня народження Шевченка».

У 1920 році Раднарком ухвалив постанову «Про відзначення роковин смерті Кобзаря». У той час виходило багато брошур, збірників про життя і творчість Тараса. В одному з таких видань «Збірник пам'яті Т.Г.Шевченка», виданого товариством «Просвіта» міста Охтирка, розміщено статтю Івана Задорожного «Поет трудового народу». Згодом цей збірник було вручено кожному учню.

До 59-х роковин з дня смерті поета коштом Охтирського споживчого товариства «Кооперація» вийшов у світ збірник творів Тараса Шевченка для Охтирського повіту. Ініціатором видання і його редактором-упорядником був М.Л. Довгополук, директор дитячого містечка. Співавторами виступили вчитель із Старої Іванівки Іван Задорожній і дружина Довгополюка – Галина Михайлівна Грязнова, завуч дитячого містечка.[8]

Кілька статей, присвячених Шевченку, надрукував Остап Вишня, який часто вдавався до ремінісценцій з творів

Кобзаря: «Універсал», «Будуймо Дніпрельстан», «Зоре моя, вечірня».

Пізніше до Шевченкіани додалася і ціла поетична низка творів Платона Воронька, який також переклав твори Тараса Шевченка на болгарську мову.

Поетична спадщина Шевченка живе і сьогодні. Щорічно в Охтирці проходить конкурс читців його у Шевченківські дні. Охтирська художня школа носить ім'я видатного поета та художника. На території міста знаходиться пам'ятник та погруддя великому Кобзареві.

Т.Г.Шевченко зробив вагомий внесок у становленні національної свідомості, формування та розвиток духовних цінностей, культурної політики як в Україні, так і на Охтирщині в цілому.

Список використаних джерел:

1. Айзеншток И. Неизведенные письма Т.Г. Шевченка // Литературное наследство. Т. 19/21. Москва: Жур.-газ. Объединение, 1935. С. 558-564.
2. Галкін О. Поет волі: до 179-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка // Прапор перемоги. 1993. №2. С. 2.
3. Зайцев П.І. Життя Тараса Шевченка. Вид. 2-е. Київ: Обереги, 2004. С. 158, 200.
4. Міщенко Л. Шевченко і Охтирщина // Роксолана - макси. 2014. №10. С. 16.
5. Попільнюх М. Т. Г. Шевченко в Охтирці був! // Прапор перемоги. 1996. №6. С. 4
6. Попільнюх М. Охтирський збірник пам'яті Кобзаря // Слово Просвіти. – 2003. №9. С. 7.
7. Шугай О. Іван Багряний або через терни Гетсиманського саду. Вид. Київ: Рада, 1996. – 480с.
8. <http://www.omvk.sm.ua/content/view/7674/>

Ринденко О. В.
професор кафедри спеціального фортепіано №2,
Національна музична академія України
імені П. І. Чайковського
м. Київ, Україна

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО У СУЧАСНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ: ОСВІТНІ ТРАДИЦІЇ ТА УМОВИ Й ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Яскравою ознакою сучасного культурного простору є активний поліфонічний процес розширення історичних та стилєвих горизонтів у інтонуванні музичної культури. Властивий розвитку як такому, цей процес за два останні десятиліття істотно пришвидшився завдяки невинному оберту «колеса» науково-технічного прогресу». Кардинально оновлений інформаційний профіль музичної культури сьогодення ставить нові виклики до стандартів у системі вищої мистецької освіти, спонукає до пошуку нових естетичних і концептуальних орієнтирів та переосмислення класичних форм та змістів. Світ високих технологій гранично розширив кордони й межі інформаційного контенту здобутків різних мистецьких та наукових шкіл, які тепер є відкритими для доступу. Віртуальні бібліотеки музичних творів і записів, музикознавчі дослідження, каталоги та підручники, зрештою навіть музеї музичних інструментів в розгалуженій мережі інтернет-ресурсів – чи це «скринька Пандори», або ж панацея від інформаційної недостатності мистецького продукту, який з особливою гостротою поставила перед людством пандемія останнього року? Проекція глобального переформатування тексту культури на інститут мистецької вищої освіти виявляє цілу низку проблемних питань у царині адаптації мистецьких освітніх традицій до актуальних викликів та умов за замовчуванням.

А пріорі, розширення музичного тексту культури в мистецькій освіті- найдивовижніший дарунок нашої історії.

Попри деякі неузгоди в руслі авторського права та плагіату, доступ викладачів та студентів до поки що хаотично налаштованого тексту культури дає можливість уявити та більш глибоко переосмислити багатомірність музичних феноменів різних жанрів, стилів, національних шкіл та естетичних концептів. «Сучасний етап розвитку музичного мистецтва вносить корективи у структуру художньо-комунікаційного акту, дає усвідомлення того, що між автором твору та його аудиторією знаходиться не лише музичний твір як канал, інструмент комунікації. Співавтором цього твору стає його виконавець, а додатковими ланками між митцем і слухачами є видавець, продюсер, редактор, критик і т. ін.». [1, С. 92].

Граничний об'єм зокрема музичної культури в освітньому контексті в той же час потребує більш універсальних підходів від викладача – центральної особистості на шляху ретрансляції інструментів інтерпретації музичного твору. Тобто збільшення інформаційного масиву не тільки не спрощує освітній процес, але вимагає більш розгалуженої спеціалізації курсів, індивідуалізації навчання. Отже виховання музиканта, митця, або ж викладача у мистецькій галузі в еру панування новітніх технологій залишається глибоко персоналізованою, штучною роботою Майстра з Учнем, яка корінням виходить з самих початків професійної мистецької освіти та зі складнощами вписується у сучасний освітній онлайн-простір та стандартизований підхід до вищої освіти в цілому.

Іншою максимою мистецької освіти є багатоетапність та спадкоємність системи навчання, що обумовлена віковими психофізіологічними особливостями онтогенезу музичних здібностей дітей на шляху досягнення якісного кінцевого рівня підготовки фахівців у сфері музичного мистецтва (подібна ситуація окреслюється і в художньому мистецтві, театральній справі, мистецтві кіно та хореографії тощо). Починаючи від першого етапу базової спеціалізованої середньої освіти (близько семи років) та другого етапу (повна

спеціалізована середня освіта – чотири роки) до трирівневої вищої мистецької освіти (бакалаврат – чотири роки, магістратура – два роки, докторантура – два / чотири роки) необхідність в великій частці індивідуальних занять є постійно актуальною. Особливістю музичних занять є те, що комунікація викладача та студента на всіх етапах навчання охоплює художньо-естетичний, творчий, креативний, когнітивно-інформаційний та психо-фізичний рівні, і на багатьох з них навіть сучасні технології не здатні відтворити реальне спілкування (зокрема в області слухових уявлень про тембр звучання, тактильних градацій розвитку віртуозно-технічних здатностей музиканта, емоційної та духовної амплітуди мистецької діяльності). Тому вимушена підміна індивідуального спілкування між викладачем та студентом наразі сучасними ерзац-формами мистецького навчання як то заняття з використанням записів гри музичної програми та відповідним коментування, або ж проведення занять через засоби інтернет-зв'язку аж ніяк не може відтворити ані реальні фарби музичного звучання, ані встановлення емоційно-креативного контакту.

A contrario, всупереч або/а також завдяки вище зазначеним факторам множинність музичних артефактів та їх виконавських, педагогічних, редакторських або музикознавчих інтерпретацій, розвиток музичного мистецтва і музичної освіти набирає обертів та наразі позначається новими прикметами. Одна з них – тяжіння до подолання специфічних іманентних форм, ізольованості музичної культури у рамках сучасної мистецької культури шляхом формування нових міждисциплінарних поєднань. Все частіше нові мистецькі проекти викликають до життя несподівані жанрові діалоги, а одвічна постмодерна «гра в шахи» між музикою та іншими видами мистецтва істотно збагачує жанрову палітру музичного мистецтва. Вражаючи результати цієї загадкової гри – це народження несподіваних жанрових комбінацій: сміливе зіткнення полярних за стилістикою

творів в цілісній концептуальній програмі, поєднання інструментального виконавства з мистецтвом балету в одній виставі, залучення омріяної ще О. М. Скрябіним та О. Мессіаном світлової підтримки у кольорі під час музичного концерту, застосування принципів моделювання простору концертної події за допомогою звукочутливих відео-модулів як у концертному залі, так і на відкритому повітрі (останні приклади можна знайти на сторінках мистецьких фестивалів, в Україні такими форумами є мистецькі платформи «Bouquet Kyiv Stage», «Гоголь-Fest», «Kyiv Contemporary Music Days» тощо. В освітній сфері ця тенденція знаходить своє втілення у діяльності академічних проєктів та мистецьких платформ, які поєднують різні формати спілкування. Серед них Міжнародний концертний музично-теоретичний проєкт «Творча майстерня інтерпретації сучасної музики» / «Modern Music Workshop», який проводиться у Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського вже впродовж десяти років. Головною метою Творчої майстерні ІСМ є осмислення виконавського, педагогічного та аналітичного досвіду в опануванні композиторських здобутків сучасного мистецтва. Розклад заходів Творчої майстерні інтерпретації сучасної музики поєднує різні формати комунікації: конкурсні виступи, концертні презентації, майстер-класи, лекції, теоретичні читання та семінари за участі виконавців, композиторів та музикознавців тощо. У рамках Творчої майстерні ІСМ проводиться науково-практична конференція «Механізми новацій у музичній творчості: проблеми інтерпретації», а також Відкритий конкурс піаністів «Інтерпретація сучасної музики» у номінаціях «Фортепіано соло», «Фортепіанний ансамбль» та «Гра з оркестром», Конкурс композиторів ТМ ІСМ. Головні тематичні напрямки роботи Творчої майстерні ІСМ – ювілейні та пам'ятні музичні дати року, музичний авангард та прем'єрні демонстрації творів ХХ та ХХІ сторіччя, музична культура у сучасному

виконавському дискурсі. Відкритість таких нових жанрів і форматів музичної (у тому числі освітньої) діяльності дозволяє автору і виконавцю, викладачу та студенту подолати класичну рамку твору та розширити його інтерпретаційний потенціал, залучаючи споріднені змісти та виражальні якості, знайти відповіді на питання про творчу сутність, художній сенс та музичне майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Берегова Олена Інтегративні процеси в музичній культурі України XX–XXI століть: монографія / Олена Берегова. – К.: Інститут культурології НАМ України, 2013. – 232 с.

СЕКЦІЯ 5.

МЕДИЦИНА

Байбаріна А.М.

студентка 3 курсу спеціальність
«Фізична терапія, ерготерапія»

кафедра фізичного виховання та здоров'я
науковий керівник: старший викладач кафедри Стратій Н.В.,
*Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна*

ВАЖЛИВІСТЬ ДИХАЛЬНИХ ВПРАВ ТА РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ПЕРІОД ОДУЖАННЯ ПІСЛЯ ПЕРЕНЕСЕНОЇ ІНФЕКЦІЇ COVID-19

Карантинний режим, статистика кожного дня з кількістю хворих, вилікуваних, померлих - ці дані оточують населення всього світу на протязі всього 2020 року і до сьогоднішнього дня. До кінця залишається невиясненими усі можливі симптоми та ускладнення перенесеної вірусної інфекції Covid-19.

Всім добре відомо, одними із найчастіших симптомів є головний біль, швидка втомлюваність, підвищення температури, також є такі симптоми - біль у суглобах та м'язах, розлади роботи шлунково-кишкового тракту (нудота, діарея), втрата нюху і смаку, больові відчуття у грудній клітині, задишка.

Перебіг хвороби має легку, середню та важку форми (підтверджені люди із підвищеним фактором ризику зараження з можливим летальним кінцем).

Легені, головний мозок, серце, нирки – на ці органи часто впливає вірусна інфекція Covid-19, провокуючи виникнення пневмонії, серцевої або дихальної та ниркової недостатності, ознаків депресії та безсоння.

В багатьох протоколах дослідження протікання хвороби та реабілітації після перенесення Covid-19, достатня увага приділяється роботі фізичних терапевтів [1].

За рекомендаційними протоколами кардіопульмонарної реабілітації після коронавірусної інфекції та стандартів реабілітації пацієнтів після пневмонії можна зробити загальний алгоритм роботи з пацієнтами після перенесеної інфекції Covid-19 для профілактики ускладнень [1], [2].

Спочатку фізичний терапевт має оцінити загальний стан пацієнта та призначити індивідуальну програму реабілітації. Варто пам'ятати про протипоказання до виконання вправ: значна інтоксикація організму, лихоманка, важкий стан хворого, неможливість виконання вправ [3].

З огляду на всі протоколи лікування при легкій формі хвороби пацієнти під час амбулаторного лікування мають виконувати легкі дихальні вправи зі зміною положення тіла, згідно рекомендаціям (лежачи на животі, на правому та лівому боці з піднятими нижніми кінцівками) для покращення очищення легень від мокротиння, зниження частоти дихальних актів, попередження ускладнень серцево-судинної системи та запобігання зниженні парціального тиску кисню у вдихуваному повітрі [4].

Так як пацієнти більшу частину хвороби перебувають у ліжку для покращення загального самопочуття та настрою є доцільним виконувати вправи низької інтенсивності для верхніх та нижніх кінцівок із поєднанням дихання.

У період одужання програма реабілітації за показаннями лікаря з урахуванням супутніх захворювань розширюється і має включати вправи для збільшення життєвої ємності легень, формування правильної біомеханіки дихання, нормалізація кількості дихальних актів, виконання статичних та динамічних дихальних вправ.

Приклади вправ для реабілітації пацієнта середнього віку, який переніс легку\середню форму. Варто почати із статичних дихальних вправ у положенні лежачи з затримкою на висоті вдиху і повільним видихом [5].

З часом цю вправу можна ускладнити: робити видих змикаючи губи. Робити максимальний вдих (до больових відчуттів) і подовжений видих [6].

Намагатися виконати вдих з акцентом на верхньогрудний, середньогрудний та нижньогрудний сегмент по черзі, видих повільний через напівзімкнуті губи. Виконувати повний вдих – видих повільний через рот із підтягуванням зігнутої ноги у коліні до грудної клітини. У положенні сидячи робити повний вдих, підіймаючи руки через бік угору, з видихом повільно опускаємо руки вниз. У положенні стоячи з видихом підіймаємо руки вгору через бік – видих робимо повільно з опусканням рук та нахилом тулуба вниз (намагаємося зробити максимальний видих) [7], [8].

Також рекомендовано виконувати загальнорозвиваючі вправи помірної інтенсивності, вправи на великі та середні м'язові групи (м'язи пресу, спини, нижніх та верхніх кінцівок) [9]. Слід не забувати після повного одужання (засвідченого лікарем) виходити на піші прогулянки на свіжому повітрі спочатку на 1-2 кілометри з часом поступово збільшувати дистанцію відповідно до фізичної підготовки пацієнта та його звичного рухового режиму [10], [11].

Отже, для поліпшення загального стану хворих, запобігання ускладнень, повернення працездатності осіб, які перенесли Covid-19 доцільно призначати у період хвороби та одужання дихальні вправи та руховий режим.

Список використаних джерел:

1. Nigeria Society of Physiotherapy Oyo State Chapter (2020): Physiotherapy in the Management of Patients with COVID-19: Recommendations to Guide Practice
2. Майданник В.Г., Ємчинська Є.О. Клінічні настанови з діагностики та лікування позалікарняної пневмонії у дітей з позиції доказової медицини. - К., 2014.- 43 с.
3. Спортивна медицина і фізична реабілітація: Навчальний посібник (ВНЗ IV р. а.) / В. А. Шаповалова,

В.М. Коршак, В.М. Халтагарова., 2008. – 248 с.

4. Мухін В.М. Фізична реабілітація підручник 3-тє вид., переробл. та доповн. – К.: Олімп. л-ра, 2010. – 488 с.

5. Все дыхательные гимнастики: М. Ингерлейб
http://loveread.ec/read_book.php?id=44418&p=1

6. Оксісайд вправи, техніка виконання:
www.stopbolezni.net.- 2013

7. Внутренняя сила: Секретные практики Тибета и Востока : Килхэм Кристофер С. пер. с англ. – М.: ООО изд. «София», 2007.- 192 с.

8. Йога – путь к совершенству: Ричард Хиттлмен – М: Армита-Русь, 2004. -208с.

9. Йога на каждый день: Т.Игнатьева – СПб. Питер, 2007. -127с.

10. Гимнастика Цигун: <http://promedical.com.ua/zdorovja/fizichna-aktivnist/gimnastika-tsigun/>

11. Избрание упражнения и медитации: Кацудзо Ниши – СПб; Вектор, 2007. -156с.

Коломосць А.В.

кандидат медичних наук,
директор,
ТОВ «Медсервісгруп»
м. Київ, Україна

Гбур З.В.

доктор наук з державного управління,
доцент, професор кафедри
управління охорони здоров'я та публічного
адміністрування,
Національна медична академія
післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика
м. Київ, Україна

ЛОГІСТИКА УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Ефективне функціонування охорони здоров'я сприяє зниженню захворюваності, зростанню продуктивності праці, продовженню працездатного періоду та вносить вагомий внесок в економіку – росту національного доходу, підвищенню добробуту населення та якості життя. Даний процес відбувається завдяки впровадженню ефективних медичних технологій та сучасних методів управління. Сьогодні це вкрай важливо, так як перед системою охорони здоров'я поставлене завдання пошуку додаткових джерел фінансування та їх ефективного використання, що обумовлює впровадження нових методів та методик управління, заснованих на підході логістики.

Сучасні системні і процесні підходи до управління зазнали значних змін також і в управлінні медичними установами, застосовуючи нові методи і технології управління ресурсами, які базуються на концепції логістики. Позитивними сторонами логістичних технологій в установах охорони здоров'я є: можливість впливу на стратегію і тактику

діяльності установ охорони здоров'я, формування нових конкурентних ринкових переваг в даному сегменті ринку. Використання методів і технологій логістики оптимізує процеси за показниками входу інформації про обсяги споживаних ресурсів, її отримання та передачі інформації, підвищуючи таким чином якість надання медичної допомоги. Причому логістична підсистема окремо взятого медичного закладу вбудовується в систему ресурсозабезпечення окремого закладу охорони здоров'я в цілому [1, 2]. Однак, в науковому середовищі така тема не знайшла належного відображення.

Логістика в сучасному закладі охорони здоров'я може бути використана на макро- та мікрорівні. На макрорівні вона знаменує перехід від управління об'єктами до управління процесами, розглядаючи при цьому взаємодію системи охорони здоров'я з державою та суспільством в цілому, а також з іншими галузями національної економіки. Такий рівень управління передбачає універсальні закони політичного та соціально-економічного устрою суспільства, генеральні принципи здійснення статутної діяльності медичних організацій в існуючій економічній системі. Таким чином, макрологістика вирішує питання, які пов'язані з аналізом якості медичних послуг, створенням загальних методичних рекомендацій, організацією інформаційного процесу, раціональних напрямів матеріальних потоків.

В рамках логістичного підходу організацію охорони здоров'я розглядають, як систему, що увібрала у себе безліч пов'язаних між собою процесів, кінцевою метою яких є надання якісних медичних послуг. Основна ідея логістичного процесу – це створення певного результату з наявних у медичному закладів ресурсів. Слід зазначити, що сьогодні в переході до логістичного управління зацікавлені підприємства різних галузей господарства. Під час медичної реформи в Україні було створено Національну службу здоров'я України, яка є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямована на реалізацію державної

політики у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування жителів країни за програмою медичних гарантій. НСЗУ є національним страховиком, який укладає договори з медичними установами та закуповує у них послуги з медичного обслуговування населення. Служба контролює дотримання умов договорів та робить прямі виплати закладам за надані послуги. Міністерство охорони здоров'я України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, а також захисту населення від інфекційних хвороб, забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах епідеміологічного нагляду (спостереження); розвитку медичних послуг; впровадження електронної системи охорони здоров'я, забезпечення державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення (НСЗУ); технічного регулювання медичних виробів; забезпечення населення якісними, ефективними та безпечними лікарськими засобами; розвитку кадрового потенціалу системи охорони здоров'я, вищої медичної, фармацевтичної освіти та науки.

Більшість зарубіжних вчених солідарні в думці, що для реалізації переходу до логістичного підходу в охороні здоров'я організаціям не вистачає необхідної теоретичної та практичної бази, достатнього позитивного досвіду впровадження.

Перевагою логістичного підходу в охороні здоров'я є можливість впливати на стратегію і тактику роботи медичної організації, на створення нових конкурентних переваг на ринку медичних послуг. Застосування логістики прискорює процеси отримання та передачі інформації про необхідні ресурси в результаті, підвищуючи якість надання медичних послуг.

При організації та наданні якісних медичних послуг логістичний підхід – це розгалужена система взаємодії різних служб, інтегровані результати роботи яких дає оптимальну

організацію та надання пацієнтам кваліфікованої медичної допомоги. У подальшому, спираючись на застосування інноваційного підходу до логістики у медичній сфері, з'являється можливість створити контрольоване та регульоване середовище з метою ефективного виконання різноманітних логістичних процесів у сфері охорони здоров'я і, таким чином, підвищувати певні показники регіонального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Аранович Л.М., Рогоцкая Н.Д. *Логистические подходы к ресурсному обеспечению ЛПУ. // Бюлетень медицинских интернет-конференций. 2013. Т. 3. № 3. С. 617.*
2. Смірнова В. Л., Панчишин Н. Я. Роль керівників охорони здоров'я в її реформуванні. *Вісник соц. гігієни та орг. охорони здоров'я України. 2013. № 3. С. 26–28.*

СЕКЦІЯ 6.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Набок І.І.

доцент кафедри міжнародних
економічних відносин і бізнесу
*Національний авіаційний університет,
м. Київ. Україна*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НА РИНКУ ЗЛИТТЯ І ПОГЛИНАННЯ В УКРАЇНІ ЯК ОСНОВНИЙ ІНДИКАТОР ІНВЕСТИЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

Осяг угод злиття і поглинань (M&A) в Україні за результатами першого півріччя 2020 року склав 159 млн. дол. США, що в 4,7 рази менше, ніж за аналогічний період 2019 року, і найбільш низький результат з 2015 року [1].

Розглядаючи угоди злиття та поглинання за останні три роки, можна визначити декілька тенденцій, а саме:

1. Кількість угод зростає, а вартість – ні. Україна все ще намагається реабілітувати інвестиційну активність до рівня 2013 року, тобто до анексії Криму. В 2014-2015 рр. сума всіх мега угод зі злиття та поглинання не перевищувала 800 млн. дол. США., кількість оберталась навколо кількості 50-60 одиниць в рік. Наблизитись до показників тринадцятого року вдалося лише в 2018. І все ж, інвестори не поспішають тратити великі суми на придбання активів в Україні.

2. Для українського ринку: спочатку фонди, потім стратеги. Таку тенденцію можна більше простежити у сфері програмного забезпечення. Міжнародні та вітчизняні інвестиційні фонди охоче вкладають кошти в українські ІТ аутсорсингові та продуктові компанії. Наприклад, 100% акцій українського дивізіону аутсорс ІТ компанії Циклум –

найбільший офіс данської материнської компанії, придбав Фонд розвитку України Джорджа Сороса. Вітчизняні фонди: Dragon Capital та Horizon Capital інвестували в ІТ компанії Intellias, українську Genезis, гіганта українського ринку e-commerce – Rozetka. Традиційно, за фондами йдуть стратегічні інвестиції.

3. Іноземні інвестори пасивніші за «домашніх». Хороші приклади стратегічних об'єднань з боку іноземних інвесторів є. Наприклад, корейський Posco Daewoo інвестував у зерновий термінал, побудований групою Orehim в Миколаївському порту. Або ж, завершення угоди поглинання українського аграрного холдингу «Мрія» компанією з Саудівської Аравії Saudi Agricultural and Livestock Investment Co. (SALIC). Тепер компанія існує під назвою «Continental Farmers Group». Ця угода також демонструє незникаючу активність інвесторів з Близького Сходу на українському ринку, останні 4 роки. Але цих прикладів замало, щоб відновити активність докризових років. Іноземні інвестори вже кілька років програють домашнім за кількістю угод. Також, довше триває процес поглинань, адже компанії дуже уважно вивчають документацію та нормативні обмеження українських компаній. Зважають на культурні розбіжності, корупцію, фальсифікацію звітності, і як результат довше триває етап Due Dilligence.

4. Українські компанії остерігаються «Outbound» угод. Українські покупці – не дуже активні гравці за кордоном. Після різкого спаду з показників 2013 року, 34 угоди, до 11 угод в 2014 році, відновитись так і не вдалося. У 2019 році кількість дійшла до 20, але обсяг все ще дуже малий – близько 500 млн. дол. США (див. Рис. 1.). Проривним в цьому напрямку була амбітна угода найбільшого українського виробника та експортера птиці – холдингу Миронівський хлібопродукт. У 2019 році завершилось придбання вертикально-інтегрованого холдингу з виробництва птиці Pertunina Ptuj, що у Словенії. Компанія останні 5 років здійснює рекордні прориви в багатьох

напрямах бізнесу. 2018 рік – вихід на ринок Аравійського півострову після отримання сертифікації «halal», 2019 рік – завершення M&A, в 2020 оголошене оновлення концепції бізнесу: холдинг трансформується з сировинного напрямку на продовольчий, розвиває напрямку кулінарії та оновлює свою франшизу, що складає 2000 торгових точок по всій Україні [2].

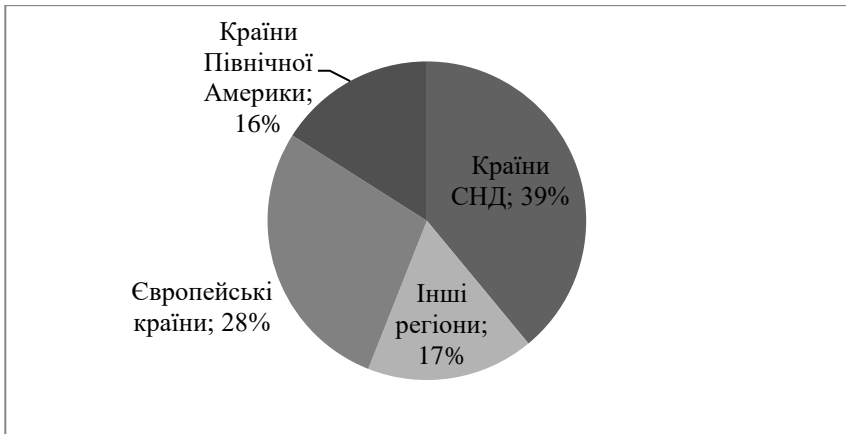

Рис. 1. Об'єм вхідних угод злиття та поглинання України з різними регіонами, (%).

Примітка. Побудовано автором за даними KPMG: Ukrainian M&A Review H12020 [1].

5. Активність угод найбільше простежується у всіх тих же, традиційних сферах бізнесу. Найбільш привабливими для зовнішніх інвесторів залишаються агропромисловий сектор, відновлювана та традиційна енергетика. З 2018 проривною вважають сферу нерухомості – кількість угод перевищила ту, що в секторі сільського господарства. Традиційно поступово збільшується кількість злиттів та поглинань у IT індустрії. Помірна активність спостерігається також на ринку FMCG, наприклад вкінці 2018 було завершено придбання грецькою компанією Sarantis українського виробника товарів для дому та побутової хімії

Ергопак. Найменший приріст активності досі в фінансовому секторі: боротьба з неплатоспроможними банками відлякує інвесторів. Ефективна діяльність основного українського регулятора угод злиття та поглинання. Антимонопольний комітет України (АМКУ) вже декілька років керується європейськими практиками. Нарікань на діяльність регулятора стало менше завдяки більш прозорій системі подання заявок; оперативності проходження аудитів\процедур; нові встановлені пороги для отримання дозволів. Ця тенденція оптимістична не лише для місцевих гравців, а і для залучення іноземних інвесторів в Україну.

6. Вдосконалення нормативної складової. Попереду ще довгий процес, але прогрес у побудуванні сприятливої нормативної інфраструктури для ринку злиттів та поглинань є. У 2014 році був оголошений старт ряду реформ. В «Стратегії-2020», складеній в 2014 році, виділяли 60 ключових напрямів, деяку частину з них вдалося виконати. Наприклад, в 2017-2018 роках вдалося оновити корпоративне законодавство країни. Було прийнято: закон про товариства з обмеженою відповідальністю, закон про корпоративні угоди, був вдосконалений закон про акціонерні товариства. Комісія з цінних паперів реформувалась і розпочала і, на думку багатьох експертів ринку, правильно, стратегічну реанімацію фондового ринку. Залишився ще ряд очікуваних реформ, які впливатимуть на прихід інвестицій (вільний ринок електроенергії, приватизація, судова реформа, реформа внутрішніх органів, прокуратури, податкової системи).

Таким чином, можна констатувати, що сільськогосподарський сектор, фармацевтика, логістика, портова та докова інфраструктура, ІТ та альтернативна енергетика є найбільш привабливими секторами, де злиття та поглинання відбуватимуться у 2020-2021 роках.

Отже, в українській практиці злиттів і поглинання можна виділити низку специфічних рис, що відрізняють її від світової, таких як превалювання спекулятивних мотивів угод M&A; відсутність транспарентності і доступності інформації

при проведені угод; корумпованість органів державної влади та їх велика роль у результаті угоди М&А; висока частка в числі акціонерів інсайдерів; прогалини українського законодавства стосовно аспектів злиття та поглинання компаній, а також слабкий захист прав інвесторів; неоднозначність трактувань у законодавстві понять злиття та поглинання; використання офшорних механізмів щодо угод М&А; відсутність ділової культури та етики.

Щодо перспектив, у найближчому майбутньому на динаміку розвитку українського ринку М&А багато в чому впливатимуть стабілізація загальної макроекономічної ситуації, зближення очікувань покупців і продавців щодо вартості українських активів і відновлення нормального функціонування світових кредитних ринків

Список використаних джерел:

1. KPMG: Ukrainian M&A Radar for H1 2020. [Electronic resource] – Access: <https://home.kpmg/ua/en/home/insights/2020/07/ma-radar-ukraine.html>
2. Acquisition of the year for Ukrainian FMCG/ MHP agreed deal to acquire Perutnina Ptuj [Electronic resource] – Access: <https://www.mhp.com.ua/en/media/press-releases/details/mhp-agreed-deal-to-acquire-perutnina-ptuj>

СЕКЦІЯ 7.

ПРАВО

Вовк В.М.

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії держави і права,
*Хмельницький університет управління та
права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

Олійник У.М.

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права,
*Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ефективність яких-небудь дій, заходів означає результативність, результат цілеспрямованої дії людей щодо досягнення чітко окресленої мети; ефективність норм права, нормативних актів – це властивість їх дії, яка (ефективність) може бути юридичною і соціальною, позитивною і негативною. Позитивна ефективність не завжди ще найвищий ступінь дії норма права, а може бути низькою, середньою, в цілому недостатньою у плані досягнення максимального ефекту [1, с. 19].

Правові норми, як відомо, виникають на базі фактичних відносин і відображають їх з урахуванням тенденцій суспільного розвитку, інтересів, потреб громадянського суспільства та держави [2, с. 70]. Відповідно суспільні і державні потреби та інтереси об'єктивно передують

правовому регулюванню суспільних відносин і виступають необхідною передумовою формулювання цілей нормативних актів усіх органів публічної влади. При цьому державні потреби та інтереси мають враховувати весь спектр політичних інтересів суспільства, мати об'єднуючу основу для суспільства. Відтак, можна сказати, що відповідність визначених нормативними актами цілей суспільним і державним потребам та інтересам виступає першим критерієм оцінки їх прогнозованої ефективності.

Достатність обґрунтованості видання нормативних актів ми вважаємо другим критерієм оцінки їх прогнозованої ефективності. Адже аналіз причин, які зумовлюють необхідність їх прийняття з наведенням фактів, цифрових даних, що обґрунтовують вирішення існуючої проблеми тощо є важливою ознакою, за якою оцінюватиметься потенційна результативність нормативних актів [3, с. 67].

Нормативні акти повинні прийматися на засадах системності права і законодавства. Інакше – під загрозою неправового впливу опиниться уся правова система країни. Тому реалізація принципу юридичної ієрархії, тобто відповідність підзаконних актів Конституції та законам України, а також іншим актам вищої юридичної сили слід назвати наступним критерієм оцінки прогнозованої ефективності нормативно-правових актів [1, с. 21].

Відсутність колізій між нормативними приписам нормативно-правових актів вважають ще одним критерієм оцінки їх прогнозованої ефективності. Відомо, що колізії заважають правильному їх застосуванню і таким чином знижують ефективність актів [4, с. 96]. При чому трапляються як колізії між приписами актів одного органу, так і між актами різного юридичного рівня. Наприклад, колізії між нормами актів Кабінету Міністрів, зокрема, Регламенту і Положення про Почесну грамоту Кабінету Міністрів України, які визначають форму його постанов. Але прагнення до максимальної узгодженості нормативних положень нормативно-правових актів між собою має не менш

важливе значення, ніж їх відповідність законам та іншим актам вищої юридичної сили, адже колізії будь-яких видів створюють прогалини у правовому просторі і породжують неоднозначне розуміння і застосування нормативно-правових актів.

Відповідність нормативно-правових актів засадам нормотворчої техніки суттєво впливає на результативність їх дії, забезпечує доступність їх для населення і відповідно належну реалізацію актів. Відтак, рівень нормотворчої техніки при оцінці конкретних нормативних актів слід назвати наступним критерієм оцінки їх прогнозованої ефективності.

Таким чином, попередня оцінка ефективності нормативних актів (або оцінка прогнозованої їх ефективності) здійснюється з метою визначення можливостей результативного впровадження цих актів у суспільну практику і має своїми завданнями проаналізувати відповідність актів суспільним чи державним потребам та інтересам, засадам побудови системи права і системи нормативних актів, вимогам нормотворчої техніки, а також дослідити всебічність передбачення і дієвість засобів досягнення поставлених цілей. Реальна ефективність нормотворчої діяльності, в першу чергу на нашу думку, залежить від рівня правосвідомості громадян, суб'єктів господарювання, інших суб'єктів, на яких поширюються вимоги відповідних актів.

Рівень правового забезпечення впровадження нормативних актів в суспільну практику можна назвати наступним критерієм оцінки їх реальної ефективності. Цей критерій передбачає встановлення відповідності прийнятих актів органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, їх посадовими особами, державними підприємствами, установами, організаціями, нормативним актам вищої юридичної сили, адже порушення їх вимог, відсутність реальних юридичних механізмів їх дії та несвоєчасність запровадження таких механізмів, негативно

впливають на позитивну ефективність нормотворчої діяльності в цілому.

Рівень організаційного забезпечення реалізації нормативних актів є наступним критерієм оцінки їх реальної ефективності. Від того, наскільки є високим рівень підготовки і здійснення заходів організаційного характеру із забезпечення реальної дії нормативно-правових актів, настільки можна говорити про досягнення найбільшого ступеня відповідності прогнозованих результатів запланованим.

Ще одним критерієм оцінки реальної ефективності нормативних актів є затрати коштів, що витрачатимуться на впровадження відповідних нормативних актів. Адже досягнення цілей актів з великими фінансовими затратами може звести нанівець їх ефективність. А в окремих випадках затрати коштів мають бути мінімальними. Йдеться про випадки, коли безпосередньою ціллю правової норми є досягнення економічного результату [5, с. 43]. Як приклад, можна навести цілі регуляторних актів Кабінету Міністрів України. У більшості випадків вони повинні бути економічними, оскільки такі акти переважно справляють вплив у сфері господарських відносин.

Наступним таким критерієм слід назвати якість правозастосовчої діяльності. Така діяльність часто опосередковує дію норм права на суспільні відносини і виступає засобом досягнення юридичних та інших соціальних цілей норм права. Тому, будучи критерієм оцінки реальної ефективності нормотворчої діяльності, якість правозастосовчої діяльності означає: а) її спрямованість на досягнення цілей норм права; б) законність, тобто включення до процесу правового регулювання в кожному випадку такої необхідності [6, с. 42], відповідність встановленим нормою права межам, нормам про компетенцію відповідних суб'єктів застосування норм права, встановлених процедурі з додержанням вимог щодо форми актів застосування юридичних норм; в) доцільність та обґрунтованість у виборі

передбачених юридичної нормою варіантів вирішення конкретної ситуації.

Ступінь відповідності практичних результатів прогнозованим слід вважати окремим критерієм оцінки реальної ефективності нормотворчої діяльності. Оцінка за таким критерієм передбачає порівняння якісних і кількісних значень показників, одержаних при здійсненні відстеження результативності цих актів (моніторингу їх виконання) із значеннями цих показників, одержаних при здійсненні попередніх відстежень (щодо регуляторних актів) або при підготовці проектів нормативних актів [7, с. 51].

Викладене дозволяє сказати, що наступна оцінка ефективності нормотворчої діяльності спрямована на визначення ступеня досягнення визначених при виданні нормативно-правових актів цілей, і має своїм завданням на підставі визначених критеріїв проаналізувати стан впровадження актів у суспільну практику та сформулювати висновки щодо його покращення. На базі визначених критеріїв можна сформулювати передумови реальної ефективності нормотворчої діяльності, оскільки ці критерії одночасно виступають необхідними орієнтирами, до яких слід прагнути у досягнення найбільшої ефективності нормативно-правових актів.

Отже, критеріями ефективності нормотворчої діяльності є.

1. Наявність реально визначених джерел матеріально-фінансового забезпечення, реального механізму юридичного забезпечення впровадження приписів нормативних актів у повсякденну суспільну практику.

2. Висока організованість дій щодо забезпечення процесів реалізації нормативних актів.

3. Висока професійна кваліфікація спеціалістів, які здійснюють контроль за виконанням нормативно-правових актів, а також безпосередніх виконавців цих актів.

4. Якість правозастосовчої діяльності та правомірність поведінки безпосередніх учасників урегульованих суспільних відносин, її якість.

5. Високий рівень правової культури громадян, колективних суб'єктів, суспільства в цілому. Особливо це актуально у зв'язку із запровадженням в практику органів державної влади «апробації» проектів нормативно-правових рішень та актів, які вже прийняті, громадськістю. Тут потрібно висока «громадянська компетентність» людей, щоб оцінка, зокрема, реальної ефективності нормативних актів була юридично грамотною, свідомою і зваженою.

Таким чином, оцінка сукупного результату нормотворчої діяльності та дії нормативно-правових актів дозволяє побачити негативні та позитивні чинники, що впливали на процеси їх реалізації, встановити факти недостатньої ефективності чи економічності цих актів, виявити причини подібного стану і визначити шляхи їх усунення.

Список використаних джерел:

1. Томкіна О.О. Поняття і передумови ефективності нормативних актів Кабінету Міністрів України. Юридична Україна. 2005. № 7. с. 19 – 22.
2. Нечипоренко А. О. Поняття та генезис правоутворення в Україні. Часопис Київського університету права. 2013. №2. С. 70-73.
3. Ефективність норм права. Зб. наук. праць. Матеріали VII міжнар. наук.- практ. конф. Київ, 17 лист. 2016 р. : за заг. ред. Н.М. Пархоменко, М.М.Шумила, І.О. Ізарової. Київ: Ніка-Центр, 2016. 540 с.
4. Железняк Н. М. Нормотворча діяльність як форма реалізації державної правової політики. Право України. 2009. № 7. С. 94 - 98.
5. Грицяк І. А. Форми правління і стабільність та ефективність державного управління . Парламентсько-президентська форма правління: Україна та німецький досвід: Збірник наукових праць : За наук. ред. Розпутенка І.В. К.: “К.І.С.”, 2007. С. 29 – 43.

6. Пархоменко Н.М. Реалізація норм права : Юридична енциклопедія. В 6т. К.: “Укр. енцикл.”, 2004. Т. 5: П-С. 733 с.
7. Онищук І. І. Правовий моніторинг: техніка прогнозування. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Випуск 61. С.50-55.

Джолос О.В.

доцент кафедри телебачення і радіомовлення,
Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ПУБЛІЧНИХ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ МЕДІА В УКРАЇНІ

Сучасною світовою тенденцією розвитку медіапростору є наявність інститутів публічних аудіовізуальних медіа: суспільного мовлення або національні публічні аудіовізуальні медіа та аудіовізуальні медіа громад і місцеві публічні аудіовізуальні медіа. Це один з ключових атрибутів демократичного розвитку держави, забезпечення незалежності ЗМІ від уряду, плюралізму поглядів та інформаційних прав громадян шляхом надання об'єктивної та збалансованої інформації.

Згідно з резолюцією ПАРЕ №1466 (2005), до обов'язків України як члена Ради Європи в інформаційній сфері належить ліквідація державних та муніципальних медіа, упровадження публічного мовлення та забезпечення відповідності нового українського медійного законодавства стандартам Ради Європи та рекомендаціям її експертів [1].

Після ухвалення Закону України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України», у 2017 році державне мовлення в Україні офіційно перетворили на суспільне, а питання впровадження медіа громад поки що тільки намагаються імплементувати в національне медійне законодавство [2].

Україна зобов'язалася визнати законодавчо та сприяти розвитку медіа громад у межах Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Тож такі чинники, як потреба українського народу в незалежному мовленні, зобов'язання української держави його впровадити та законодавчі кроки України щодо впровадження мовлення громад зумовлюють актуальність теми.

Що ж таке медіа громад?

Як зазначає науковець Ренні (Rennie), «громадські медіа – це комунікація в межах громади» [3]. Учений Клементія Родрігез (Clemencia Rodriguez) вважає, що «медіа громад» – засоби масової інформації, що дозволяють людям ефективно використовувати свої громадянські права в повсякденному житті. Попри те, що особливості визначення поняття медіа громад можуть відрізнятись в залежності від умов країни та місцевості, все ж є певні обов'язкові та незмінні характеристики – мовлення громад діє на основі організації громадянського суспільства та суспільної участі. На відміну від комерційного мовлення, воно діє із суспільною метою, а не для приватної вигоди. Громадські медіа забезпечують громадам доступ до інформації та надають право голосу, сприяють дискусіям на рівні громад, обміну інформацією та знаннями, а також допомагають приймати суспільно важливі рішення, базуючись на цьому.

Такі медіа існують у понад сотні країн та визнані як окремий вид ЗМІ поруч із суспільними та комерційними медіа. Типи медіа громад не відрізняються від інших видів ЗМІ це можуть бути: радіо, телебачення, друковані медіа, Інтернет-видання, мультимедійні платформи що поєднують кілька типів медіа. Відповідно до Резолюції Європейського парламенту 2008 р. щодо мовлення громад в Європі державам-членам рекомендується, не завдаючи школи традиційним ЗМІ, юридично визначити мовлення громад як окрему групу поряд із комерційними та суспільними ЗМІ [4].

Станом на січень 2021 року у парламенті України зареєстровано проект закону України № 2693-д «Про медіа» [5]. Цей документ має стати кодексом, що регламентує функціонування системи ЗМІ України, в тому числі й питання впровадження аудіовізуальних медіа громад і місцевих публічних аудіовізуальні медіа.

Розгляньмо детальніше, що пропонує новий законопроект.

Для чого взагалі передбачається система мовлення

громад?

Система мовлення громад має виконувати кілька завдань: 1) посилення ідентичності громад та їхньої ролі в забезпеченні демократичного управління української держави; 2) збереження культурного та мовного розмаїття українського народу; 3) підвищення медійного плюралізму; 4) об'єктивне висвітлення життєдіяльності громади.

Де можуть створюватися мовники громад?

У територіальних громадах сіл, селищ та міст, у тому числі в об'єднаних територіальних громадах сіл, селищ та міст. А також у громадах, що об'єднані спільним інтересом, не пов'язаним із місцем проживання членів громади (національністю, мовою, професією, творчою діяльністю, захопленнями тощо).

Хто може здійснювати мовлення громад?

Першими в переліку тих, хто може створювати аудіовізуальні медіа громад, у законопроекті прописані громадські об'єднання, та органи місцевого самоврядування, які представляють інтереси територіальної громади.

Які вимоги до мовників громад?

Будь-яке мовлення громад не може мати на меті отримання прибутку.

Окремі вимоги прописані для комунального некомерційного підприємства, що здійснює мовлення громади. Його статутні документи мають містити положення щодо складу, порядку формування та повноважень його наглядової ради.

Які джерела фінансування мовлення громад?

Запорукою ефективної діяльності медіа громад є фінансова незалежність і стабільність. Організації мовлення громад – це форми неприбуткових, соціальних підприємств. У законопроекті зазначено, що мовлення громад може фінансуватися за рахунок будь-яких надходжень, не заборонених законодавством, в тому числі і з місцевих бюджетів.

Які особливості ліцензування та реєстрації мовлення громад?

Відповідно до законопроекту «Про медіа», конкурси на отримання ліцензії на мовлення місцевих публічних аудіовізуальних медіа проводяться окремо від інших категорій мовлення.

В цілому законопроект № 2693-д «Про медіа», а саме розділ III «Публічні аудіовізуальні медіа» відповідає стандартам та принципам медійного законодавства Європейських країн.

Список використаних джерел:

1. Резолюція 1466 (2005) Парламентської Асамблеї Ради Європи "Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною" 5 жовтня 2005 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/994_611
2. Закон України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18>
3. Johnson, F., & Menichelli, K. What's Going on in Community Media. Washington: BENTON Foundation, 2007. 34 с.
4. Аналітичний звіт «Мовлення громад в Україні: можливості для розвитку» URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806a6732> (дата звернення: 16.01.20).
5. Проект Закону № 2693-д «Про медіа» URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69353

Кралюк М.О.
завідувачка відділу,
*Одеський науково-дослідний інститут
судових експертиз Міністерства юстиції України
м. Одеса, Україна*

Омельченко Н.В.
професор кафедри товарознавства,
торговельного підприємництва та експертизи товарів,
*Державний заклад «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Україна*

БЕЗПЕКА ТОВАРОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ІЗОЛЮЮЧИХ САМОРЯТІВНИКІВ НА ХІМІЧНО ЗВ'ЯЗАНОМУ КИСНІ

Товарознавчі дослідження саморятівників шахтних ізолюючих на хімічно зв'язаному кисні (далі по тексті – саморятівників) потребують дотримання чітких правил безпеки. В якості регенеративного продукту в саморятівниках, як правило, використовують надпероксид калію KO_2 [1]. До недоліків саморятівників можна віднести виняткову небезпеку самого кисневмісного продукту, який при контакті з деякими органічними середовищами, в т.ч. з паливно-мастильними матеріалами, може викликати загоряння і навіть спровокувати екзогенні пожежі або вибухи метанопилоповітряної суміші, які відбулися на шахті «Зирянівська» (Кузбас, 1998 р.), шахті Іспат Кармете (Караганда, 2004 р.) та шахті «Ульянівська» (Кузбас, 2007 р.). При проведенні розслідувань та встановленні обставин за наведеними надзвичайними ситуаціями були виявлені саморятівники із зруйнованими корпусами, і в актах спеціальних розслідувань зазначалося, що це являється однією з можливих причин вибухів.

Сам продукт в саморятівниках виготовлений на основі

їдкого калію і здатний до самозаймання. Виготовляють його шляхом механічного змішування необхідних компонентів і подальшого формування отриманої шихти в насадки різної форми (гранули, блоки тощо). Використання регенеративних продуктів на базі надпероксида калію базується на виділенні ним необхідного для дихання людини кисню при взаємодії з парами води і двооксидом вуглецю, що видихається. При цьому, в процесі роботи саморятівника відбуваються хімічні перетворення регенеративного продукту, ускладнені термічними ефектами, що призводить до плавлення гранул даного продукту. Саме тому, здійснення товарознавчих досліджень саморятівників вимагає особливої ретельності у їх підготовці та безпосередньому проведенні.

Перш за все, обов'язковою умовою є дотримання вимог щодо зберігання, транспортування та утилізації саморятівників, що викладені в Правилах вибору та застосування засобів індивідуального захисту органів дихання [2] та ДСТУ EN 13794:2005 (EN 13794:2002, IDT) [3].

Відповідно до зазначених вище вимог саморятівники можуть зберігатися в закритих приміщеннях за температури навколишнього середовища від $+5^{\circ}\text{C}$ до $+40^{\circ}\text{C}$ і відносній вологості до 100 % (за температури $+25^{\circ}\text{C}$). Повітря в приміщеннях не повинно містити домішок агресивних газів і парів, що викликають корозію металевих складових виробів. Ящики з саморятівниками повинні бути захищені від прямого впливу сонячних променів і перебувати на відстані не менше 1 м від тепловипромінюючих пристроїв. Забороняється кидати саморятівники на підлогу і звальювати їх до купи. Забороняється зберігати придатні саморятівники разом з використаними. Транспортування саморятівників може проводитися в закритих і сухих транспортних засобах усіма видами транспорту за температури навколишнього середовища від -40°C до $+50^{\circ}\text{C}$ і до 100 % відносної вологості. При транспортуванні повітряним транспортом транспортний відсік літака повинен бути герметичним і опалюватися.

Наступні умови для забезпечення безпечності проведення товарознавчих досліджень якості саморятівників стосуються місця та порядку їх проведення. Так, дослідження якості саморятівників необхідно проводити у випробувальних лабораторіях, які мають акредитацію Національного агентства з акредитації України у відповідності з ДСТУ ISO/IEC 17025:2017 [4] у сфері: «Дослідження індивідуальних та колективних засобів захисту органів дихання».

Саморятівники необхідно оберегати від механічних пошкоджень, які можуть викликати руйнування корпусу, регенеративного патрона та інших елементів саморятівника. Заборонено зберігати і розташовувати саморятівники поблизу джерел тепла. Розкриття саморятівника допускається тільки для його дослідження в приміщенні випробувальної лабораторії. Розкриті, використані за призначенням або пошкоджені саморятівники заборонено розташовувати поблизу рідких і твердих органічних горючих матеріалів. Негерметичні саморятівники (розкриті, пошкоджені), в яких кисневмісний продукт має безпосередній контакт з повітрям, слід негайно доставити на утилізацію. Заборонено залишати саморятівник поблизу тепловипромінюючих приладів, мити водою і використовувати не за призначенням тощо.

Завершальними умовами безпечності проведення товарознавчих досліджень якості саморятівників можна зазначити необхідність обов'язкової утилізації досліджених зразків в спеціалізованих організаціях, які повинні мати: ліцензію на утилізацію саморятівників, а також на утилізацію та знешкодження кисневмісного продукту, оформлену належним чином; офіційний дозвіл від заводу-виробника; технологічний регламент, схвалений заводом-виробником, щодо утилізації саморятівників, а також утилізації та знешкодження кисневмісного продукту.

Дотримання вищеперерахованих умов у повній мірі забезпечать безпеку проведення товарознавчих досліджень саморятівників шахтних ізолюючих на хімічно зв'язаному кисні.

Список використаних джерел:

1. Kraliuk M. O. Respiratory personal protective equipment: forensic expertise / Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ; Великобританія 07 листопада 2020 р. / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ; Великобританія: ФОП КАНДИБА Т.П., 2020. С. 91-94.

2. Про затвердження Правил вибору та застосування засобів індивідуального захисту органів дихання (НПАОП 0.00-1.04-07): Держгірпромнагляд; Наказ, Правила, Перелік від 28.12.2007 № 331. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0285-08#Text>.

3. ДСТУ EN 13794:2005 (EN 13794:2002, IDT). Засоби індивідуального захисту органів дихання. Автономні дихальні апарати з замкненим дихальним контуром для евакуації. Вимоги, випробування, маркування. Чинний від 01.07.2007 // Будстандарт. Сервіс документів online. URL: https://budstandart.ua/normativ-document.html?id_doc=54177&minregion=23036.

4. ДСТУ ISO/IEC 17025:2017 (ISO/IEC 17025:2017, IDT). Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій. Чинний від 01.01.2018 // Будстандарт. Сервіс документів online. URL:http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=74782.

Одарюк М.В.

судовий експерт сектору криміналістичного
дослідження транспортних засобів і реєстраційних
документів, що їх супроводжують відділу автотехнічних
досліджень та криміналістичного дослідження
транспортних засобів,
*Запорізький науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС України
м. Запоріжжя, Україна*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВИХ ТРАНСПОРТНО-ТОВАРОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ

На теперішній час дуже важливим та актуальним питанням є захист прав громадян України.

Одними з державних спеціалізованих установ, що працюють на принципах законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження, проводять судові експертизи та допомагають громадянам встановити істину у спірних питаннях є науково-дослідні експертно криміналістичні центри МВС України.

Статтею 1 Закону України «Про судову експертизу» визначено судову експертизу як дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [1].

Інструкцією з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби МВС України, затвердженою Наказом МВС України від 17 липня 2017 року, встановлено, що експертне дослідження – це дослідження, що проводиться експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини події, за зверненням юридичних або фізичних осіб [2].

Відповідно до ч.1 ст. 242 Кримінального процесуального кодексу України в редакції 04.10.2019 (далі –

КПК), експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, яких залучають сторони кримінального провадження або слідчий суддя за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених статтею 244 цього Кодексу, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання [3].

Однією з підстав проведення експертизи є зобов'язання слідчого або прокурору забезпечити проведення експертизи щодо визначення розміру матеріальних збитків, якщо потерпілий не може їх визначити та не надав документ, що підтверджує розмір такої шкоди, розміру шкоди немайнового характеру, шкоди довкіллю, заподіяного кримінальним правопорушенням.

Особливе місце серед напрямів за якими проводяться дослідження займає транспортно-товарознавча експертиза, адже на сьогодні кожна особа є учасником дорожнього руху, та майже кожна повнолітня особа є власником транспортного засобу. Необхідність проведення такої експертизи виникає при розслідуванні і судовому розгляді різних категорій кримінальних справ, зокрема це крадіжки, пошкодження, знищення майна, яке є особистою чи державною власністю. Також транспортно-товарознавча експертиза відіграє важливу роль при розгляді цивільних справ, а саме: при розгляді позовів про відшкодування збитку при пошкодженні майна, або розподілі майна, що перебуває у сумісній власності.

Транспортно-товарознавчий напрям спрямований на вивчення колісних транспортних засобів (далі - КТЗ) та їх складових частин як товару, вивчає методи пізнання їх споживчої вартості, вартісні значення технологічних аспектів їхнього відновлювального ремонту, вимоги до якості ремонту. У цьому аспекті транспортно-товарознавча експертиза знаходиться на стику товарознавчої та інженерно-технічної експертиз.

Об'єктами судової експертизи в процесуальному розумінні можна вважати матеріали справи, за допомогою

вивчення яких пізнається предмет експертизи. В інформаційному розумінні об'єктами експертизи можна вважати матеріальні носії обставин справи, що вимагають експертного встановлення, чи носії інформації про факти і події, джерела фактичних даних, які отримують шляхом застосування спеціальних знань, отже об'єктами судової експертизи є джерела інформації, які закріплені в матеріалах справи та передбачені кримінально-процесуальним та цивільно-процесуальним законодавством.

Об'єктом транспортно-товарознавчої експертизи є КТЗ та їх складники, документи, що свідчать про пошкодження КТЗ, виконаний ремонт, інші матеріали, за якими можливо встановити зв'язок фактів, що розглядаються, з подією, наприклад: свідоцтво про реєстрацію КТЗ (технічний паспорт) або відомості з облікової бази даних органів МВС; супровідні документи такі як митна декларація, інвойс, купча, довідка-рахунок тощо; документ про оцінку КТЗ, якщо було проведене попереднє дослідження; довідка про сплату обов'язкових платежів чи зборів; замовлення-наряд на виконання ремонтно-відновлювальних робіт на спеціалізованій станції технічного обслуговування; чек на придбання складників КТЗ; сервісна книжка; талони гарантійного обслуговування; страховий поліс та інше.

На теперішній час із погіршенням криміногенної обстановки та збільшенням дорожньо-транспортних пригод на території України, значно збільшилося навантаження на державні спеціалізовані експертні установи в плані кількості призначення проведення судових експертиз, але це лише підвищує професіоналізм фахівців, сприяє здобуттю додаткового досвіду та практичних навичок експертами, які кожен день проводять всебічні об'єктивні дослідження, складають висновки експерта із зазначенням розміру матеріального збитку, завданого власнику КТЗ чи із значенням вартості КТЗ або його складників.

Список використаних джерел:

1. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

2. Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, затверджена наказом МВС України від 17.07.2017 № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17>

3. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17/>

СЕКЦІЯ 8.

ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА, ОСВІТА, ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОЛОГІЯ

Вергун А.Р.

доцент кафедри сімейної медицини,
старший інспектор наукового відділу,
*відповідальний за антиплагіатну експертизу
наукових і навчально-методичних праць,
Львівський національний медичний
університет імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

Ягело С.П.

вчений секретар, старший викладач
кафедри українознавства,
*Львівський національний медичний
університет імені Данила Галицького
м. Львів, Україна*

ПРОТИДІЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ:

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ТА ДОСВІД ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ З ПОЗИЦІЙ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Негативною тенденцією щодо принципів академічної доброчесності в Україні є зростання частоти випадків «неякісних» і некоректно оформлених наукових праць [1, 2, 3], наявність несумісних зі світовим досвідом та вимогами практик академічного письма [1, 2, 4]. Відповідно до ст. 32 Закону України «Про вищу освіту» заклади вищої освіти, впроваджуючи відповідні новітні технології, зобов'язані вживати заходи для запобігання та виявлення порушень академічної етики, зокрема фальсифікацій результатів наукових досліджень та академічного плагіату

[4, 5]. Вища школа, як своєрідна модель колективного співіснування, є періодом становлення і формування цінностей, установок та моделі поведінки, котрі визначатимуть місце молодій людині в дорослому житті [1, 3]. У розділах Кодексу академічної етики Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького враховано основні поняття, завдання академічної доброчесності [6], які імплементовані на основі Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» [3, 6, 7, 8], «Про авторське право і суміжні права» [5], на основі рекомендацій Асоціації Європейських університетів щодо відкритого доступу до наукової інформації (2008) [3, 7], міжнародних асоціацій IFLA, SPARC, LIBER, EiFL [1, 6, 7]. Імплементация цих принципів також реалізується в навчальній дисципліні для здобувачів «Академічна доброчесність і антиплагіат», яка інтегрована у складову дисципліни «Універсальні навички дослідника» та спрямована на здобуття аналітичних компетентностей, необхідних під час планування і виконання дисертаційного дослідження, набуття ефективних навиків толерантної комунікації наукової спільноти [1, 2, 3].

Ознайомлення науково-педагогічних, наукових та інших працівників та студентів університету з документами, що унормовують запобігання академічного плагіату та встановлюють відповідальність за академічний плагіат, здійснюються шляхом формування, видання та розповсюдження методичних матеріалів із зазначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані у наукових і навчальних працях літературні джерела [1, 4] та введення до освітніх програм та навчальних планів підготовки фахівців з вищої освіти навчальних дисциплін, що забезпечують формування загальних компетентностей з дотримання етичних норм і принципів [2], коректного менеджменту інформації при роботі з первинними та вторинними інформаційними ресурсами [2, 4,] й об'єктами інтелектуальної власності [4, 5]; розміщення на веб-сайтах періодичних видань університету правил академічної

добросовісності щодо виконання наукових досліджень, рецензування статей та їх публікації [4, 6, 7, 8].

Перевірка наукових робіт здійснюється в мережі Інтернет, локальних мережах та репозитарії університету. Кожне антиплагіатне програмне забезпечення, незважаючи на подібність алгоритмів, має особливості пошукової індексації та практичного використання [7, 9]. Для проведення первинної перевірки дисертаційних робіт щодо виявлення академічного плагіату застосовується алгоритмічна логічна функціональна послідовність антиплагіатної експертизи з проведенням аналізу відсотка унікальності тексту методом шингла [9] з оптимізованими налаштуваннями параметрів глибокого пошуку та ґрунтовною перевіркою програмами “Unichek”, “Plagiarism Detector Pro v. 1092” тощо. Перевірка статей у фахові журнали та тез доповідей здійснюється програмами “Plagiarism Detector Pro v. 1092.”, “Viper”, “AntiPlagiarism.NET”, “AdvegoPlagiatius” з урахуванням методичних рекомендацій МОН України, технічних аспектів оптимізації затрат часу та обсягу представленого на експертизу матеріалу. Окрім того, проводиться перехресна (пороздільна) первинна перевірка розділів дисертаційних робіт та авторефератів дисертацій.

За результатами експертизи надається довідка з вказанням відсотку унікальності тексту, у якій наявна низка юридично важливих пунктів, зокрема автори, назва праці, яка надійшла для первинної антиплагіатної перевірки, дата надходження матеріалів, інформація про те, що друкований примірник є ідентичний електронному варіанту, констатація відсотка унікальності тексту, що дозволяє його оцінити задовільно в контексті літературних посилань щодо інших публікацій та інтернет-ресурсів.

Попереднє (первинне) виявлення плагіату в наукових, навчальних, науково-методичних працях, дисертаційних та кваліфікаційних роботах здійснюється шляхом експертної оцінки (рецензування, відгуки керівників), використання комп'ютерних програм та вільнодоступних інтернет-

ресурсів. Загалом за трьохрічний період (2018-2020 рр) в Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького здійснено первинну експертизу на наявність академічного плагіату 5535 наукових та навчально-методичних праць. Порушення академічної доброчесності до моменту затвердження до публікації констатовано у 611 працях (11,04% загальної вибірки), що було підставою до їх відхилення. Стверджено, що антиплагіатне забезпечення, що встановлене і функціонує у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, відповідає сучасним критеріям академічної доброчесності та є адекватним щодо проведення перевірки кирилических та латинських абеткових наукових текстів.

Список використаних джерел:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. Міжнарод. фонд.дослідж.освіт.політики. К.: Таксон. 2016. 234 с.
2. Лист Міністерства освіти і науки України від 23.10.2018 № 1/9-650 «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakononline.com.ua/documents/show/124272___124272.
3. Хоружий Г.Ф. *Європейська політика вищої освіти*. Монографія. Полтава. 2016. 384 с.
4. Етика наукових публікацій. Закон України «Про вищу освіту». 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://library.tntu.edu.ua/resources/etyka-naukovyh-publikacij/>.
5. Ковальова А. Проблеми академічного плагіату та авторського права. *Спеціальні історичні дисципліни*. 2014. № 21. С. 61-71.
6. Кодекс академічної етики Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nauka.meduniv.lviv.ua/wp-content/uploads/2020/04/kodeks->

akademichnoyi-etiki.pdf.

7. Положення про первинну експертизу наукових праць на наявність академічного плагіату в Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького. 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nauka.meduniv.lviv.ua/wp-content/uploads/2020/03/nove_polozhennya_pro_ekspertizu_2020.pdf.

8. Семінар кураторів щодо шляхів популяризації академічної доброчесності на факультеті. 10.12.2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/seminar-kuratoriv-schodo-shljahiv-populjaryzaciji-akademichnoji-dobrochesnosti-na-fakulteti-ate/>.

9. Чоп'як В.В., Надрага О.Б., Вергун А.Р. *Технічна експертиза наукових праць на наявність академічного плагіату*. Львів. 2016. 49 с.

Олексієнко Л.А.
доцент кафедри соціальної
роботи та мовної підготовки,
Філія «Кременчуцький інститут
вищого навчального закладу
«Університет імені Альфреда Нобеля»
м. Кременчук, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ АВСТРІЇ)

Об'єднання закладів вищої освіти європейських країн в Європейський освітній простір спричинило великий попит на вивчення іноземних мов та підготовку перекладачів у відповідності до нових стандартів якості надання перекладацьких послуг (професійних стандартів).

На думку Гойадека Д. [1], Хестермана А. та Уагнера Е. [2], Шоппа Й. [3], стандарти перекладу є ефективним засобом забезпечення якості, дозволяють відрізнити надійних професійних перекладачів (у тому числі фрілансерів) від інших «перекладачів».

Із 2006 року в країнах Європейського Союзу діяв стандарт DIN EN 15038, який регулював перекладацьку діяльність і замінив стандарти 30 країн Європейського комітету зі стандартизації [4]. У травні 2015 року його замінив стандарт ISO 17100:2015 «Послуги перекладу. Вимоги до послуг перекладу» [5; 6]. На сьогодні це єдиний дійсний у всьому світі стандарт у галузі якості перекладацьких послуг. Він є обов'язковим для всіх професійних перекладачів. Щоб отримати право на використання знака відповідності стандарту, перекладачі, які мають достатню кваліфікацію та здатні підтвердити свою професійність і досвід, повинні подати відповідну заяву.

Стандарт вимагає прозорості; безіменні переклади не допускаються.

Відповідність стандарту ISO 17100:2015 [5] передбачає високі вимоги до професійного досвіду та кваліфікації перекладачів і виконуваної ними роботи, до освіти і компетенції менеджерів проектів і до менеджменту проектів; постійне активне підвищення кваліфікації співробітників і перекладачів; використання системи пам'яті перекладів і термінологічних баз; редагування перекладу іншим кваліфікованим перекладачем для забезпечення якості та безпеки даних.

Освітні системи різних європейських країн, у тому числі й Австрії, з урахуванням культурно-національної різноманітності та специфіки економічного розвитку, характеризують дві тенденції: по-перше, перехід до професійних стандартів, що ґрунтуються на високих результатах; по-друге, системний опис кваліфікацій у професійних компетенціях [7].

Навчальні програми підготовки фахівців перекладацьких спеціальностей в університетах Австрії орієнтуються на Стандарти, яких дотримуються у своїй діяльності перекладачі Австрії, а саме стандарти: ÖNORM D 1200, D 1201 (послуги письмового перекладу та вимоги до перекладачів і перекладацьких компаній щодо надання перекладацьких послуг), D 1202 (послуги усного перекладу), D 1203 (переклад договорів). Ці стандарти пропонують детальну калькуляцію послуг відповідно до типу передачі даних (документальний переклад, комунікативний/функціональний переклад, адаптований переклад, інформативний, ререйтинг, актуалізація, інтернаціоналізація, переклад технічної документації тощо); лінгвістичних параметрів (друковані, стандартні або робочі версії); планування (форматування тексту, графічна адаптація); інших організаційних чинників, що впливають на роботу та складність роботи (час, обладнання, консультація експертів); попередній аналіз вихідного тексту з метою оцінювання документальних потреб постачальника послуг (термінологія та довідкова інформація); технічні вимоги

(обладнання для обробки та зберігання проектної інформації, доступ до інформаційних ресурсів, відповідних апаратних засобів, програмного забезпечення та комунікаційного обладнання); питання стосовно персоналу (тобто надавача послуг з перекладу); містять основні вимоги, які висуваються до постачальників перекладацьких послуг тощо. Такі вимоги є, по суті, переліком необхідних компетенцій: трансляційної, лінгвістичної, текстової, дослідної, культурної, технічної. У навчальних планах підготовки перекладачів відповідно до зазначених стандартів описані компетенції, яких вони повинні набути під час навчання в університеті.

Отже, стандарти встановлюють особливості перекладацької професії, а їх дотримання необхідне для забезпечення оптимальної якості перекладацьких послуг.

Список використаних джерел:

1. Gouadec D. (2007). Translation as a Profession. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, pp. 396.
2. Chesterman A., Wagner E. (2014). Can theory help translators?: A Dialogue Between the Ivory Tower and the Wordface (Electronic book text). Routledge, United States, pp.148.
3. Schopp J. (2009). Von Dienstleistungen, Mehrwertdienstleistungen und professionellem Handeln – Anmerkungen zur europäischen Translationsnorm DIN EN 15038. In: Baur, Wolfram (Hg.) Übersetzen in die Zukunft. Herausforderungen der Globalisierung für Dolmetscher und Übersetzer. Berlin: Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer. V. (BDÜ). S. 206–213.
4. BS EN 15038: 2006. Translation services – Service Requirements. – London : British Standards Institution, 2006, 22 p.
5. BS EN ISO 17100: 2015. Translation Services. Requirements for translation services. – London : British Standards Institution, 2015, 28 p.

6. BS EN ISO 17100:2015+A1:2017 Translation services. Requirements for translation services STANDARD by British Standard / European Standard / International Organization for Standardization, 05/31/2015.

7. Биндас О. М. Професійна підготовка вчителів іноземних мов магістерського рівня в університетських коледжах педагогічної освіти Австрії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Биндас Олена Миколаївна ; наук. керівник Л. О. Хомич ; Полтавський національний педагогічний ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2016. – 252 с.

Сухобокова О.О.

доцент кафедри нової та
новітньої історії зарубіжних країн,
*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В УКРАЇНОМОВНОМУ СЕГМЕНТІ СОЦМЕРЕЖ (НА ПРИКЛАДІ ФЕЙСБУКУ)

Зі стрімким розвитком інформаційних систем та новітніх технологій величезний обсяг інформації, накопиченої протягом десятиліть і навіть століть, із бібліотек та архівів поступово переміщується в інтернет-простір, стаючи все більш доступним широкому загалу. Це стосується усіх галузей знань, особливо гуманітарних, інформація з яких може бути подана у доступній науково-популярній формі. Поряд з тим зростає і вага самоосвіти, коли здобуті за шкільною чи університетською партами знання виявляються недостатніми, й виникає потреба в розширенні кругозору та заповненні певних прогалин. Насамперед це стосується таких суспільно важливих дисциплін як історія, яка тривалий час викладалася упереджено згідно радянський ідеологем. А в пострадянський час, в 1990-ті роки, бракувало сучасних знань. Так два-три покоління українців від 30 до 70 і більше років, які складають найбільшу аудиторію Фейсбуку, відчувають потребу в оновленні та доповненні своїх знань з історії. Надто в умовах інформаційної війни, коли для об'єктивної оцінки необхідно спиратися на вивірені факти.

Тож маючи можливості для популяризації наукових знань в соцмережах і відповідний суспільний запит, дослідники розширюють свою аудиторію, використовуючи Фейсбук, формат та функціонал якого найкраще підходять для викладу не надто текстів та ілюстрацій до них. Досить популярними є тематичні сторінки та спільноти, присвячені

окремим темам від найдавнішої історії України та спеціальних історичних дисциплін як, скажімо, геральдика чи генеалогія, до історії Української революції 1917-1921 рр.

Зважаючи на те, що соцмережі на кшталт Фейсбуку об'єднують українців з усіх куточків світу за мовною та національною ознакою, а також збільшення ваги проблем міграції та еміграції у суспільному дискурсі, найпопулярнішими в україномовному «історичному» сегменті є сторінки і спільноти на тему новітньої історії України та української діаспори. І це цілком закономірно, адже за межами України сьогодні мешкає за різними підрахунками від 12 до 20 млн етнічних українців. Значну частину становлять так звані заробітчани (представники сучасної трудової еміграції), але щонайменше до 10 млн належать до української діаспори (етнічна спільнота, яка живе на відстані від батьківщини, представники якої є повноправними громадянами країни поселення, а також незалежно від впливу батьківщини утворили для себе організаційні структури для представлення своїх інтересів).

У Фейсбуці представлено українську діаспору практично всіх країн світу, значну частину – в його україномовному сегменті. А якщо йдеться про країни з чисельною та активною українською діаспорою, як США, Канада, Велика Британія, Австралія, маємо низку сторінок, створених різними регіональними громадами чи організаціями, що приділяють увагу й історії діаспори. Так, сторінка «Українська історія Сполученого королівства» [1] цілком присвячена історії української діаспори у Великій Британії: тут представлено світлини з архівів та родинних фотоальбомів діаспорян, історії про їхніх предків, які після Другої світової війни емігрували туди. Так само, як приклад, можна згадати сторінку «Просвіти» в Буенос-Айресі [2], однієї з найдавніших громадсько-культурних організацій українців в цій країні. Вона присвячена висвітленню історії та сьогодення української діаспори в Аргентині.

Загальнодіаспорний контент, що охоплював би історію

діаспори в глобальному масштабі та в різних країнах, міститься на кількох сторінках українськомовного Фейсбуку. Переважно це «діспорознавчі» відділи інформаційних видань, як сторінка «Новини діаспори» Укрінформу, науково-дослідницьких установ, як Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою при Львівській Політехніці, музеїв (наприклад, «Музей української діаспори в м.Києві»), або сторінки-блоги дослідників української діаспори [3].

Окреме місце у «діаспорній» палітрі Фейсбука належить сторінці «Diaspora.ua» [4], що позиціонує себе як освітній сайт, а свою місію визначає як просвітницьку діяльність з популяризації історії української діаспори та досягнень вихідців з українських земель (різних етнічних приналежностей) за кордоном. Створена наприкінці 2018 року, саме ця сторінка має найбільшу аудиторію (понад 96 тисяч підписників) серед усіх сторінок на історичну та діаспорну тематику в україномовному сегменті Фейсбука. Сторінка піднімає та розкриває широке коло питань, пов'язаних із історією, культурою та сьогоденням української діаспори в усіх країнах світу: від витоків еміграції, обставин процесу переселення, адаптації на чужині, різних питань побуту та кількісних показників еміграції на протязі її історії до особливостей інтеграції в суспільно-політичне життя країн поселення та розвитку української культури за кордоном, підтримки нею України за сучасної війни.

Переважно увага акцентується на біографістиці – через короткі біографічні нариси розкриваються ширші проблеми української діаспори. Водночас персонал істика дозволяє продемонструвати внесок етнічних українців в культуру, науку, політичний розвиток різних країн, показати взаємодію з Україною (від мотивації до конкретних кроків через меценатство, волонтерство та інституційну співпрацю). Так щодня Diaspora.ua публікує дописи про видатних представників української діаспори, осіб з українським корінням або вихідців з України і українських земель. Наприклад, «Карл Саган та його космос», «Перша українка у

космосі» (про Роберту Боднар), «Великий Вейн Грецькі», «Я – українець, а не росіянин» (про актора Джека Паланса), «Українка Мері Бек – леді з перших», «Американський герой для України» (про Марка Паславського «Франка») та ін. Також подається інформація про різні українські установи та організації в діаспорі: «Музей Тараса Шевченка в Торонто», «Меморіал української імміграції у Куритібі (Бразилія)», «Український православний центр та Пам'ятник 1000-ліття Хрещення України в Канберрі (Австралія)», «Бібліотека імені Симона Петлюри в Парижі» тощо. Також подається актуальна інформація про поточні тенденції політичного і культурного розвитку української діаспори та важливі події в житті українських громад у різних країнах світу, про наукові дослідження та публікації українських та зарубіжних авторів, присвячені діаспорі [4].

Водночас дописи на сторінки формують ширше тло для розуміння впливу діаспори та її культурно-просвітницької роботи, популяризації української культури за кордоном, залучення підтримки для допомоги історичній батьківщині. Серед таких публікацій низка дописів про інформаційну боротьбу української діаспори в роки холодної війни для привернення уваги до проблеми поневолення України, за визнання Голодомору 1932-1933 рр. геноцидом українського народу, визнання незалежності України та розбудови з нею двосторонніх відносин тощо. Висвітлюються різноманітні заходи із допомоги батьківщині українською діаспорою та українськими емігрантами («Автомайдан в Чикаго 2014 р.», «Чорнобильська трагедія та українська діаспора США», «Кримськотатарський прапор в Оттаві» тощо), просування символів українства (марші вишиванок, побудова пам'ятників видатним українцям за кордоном, «українські» назви вулиць та площ і т.д.) [5].

Про популярність сторінки, крім кількості її аудиторії та активних реакцій на дописи, свідчить і те, що її матеріали використовують громадські й культурні організації української діаспори США, Канади, Аргентини, Нової

Зеландії та інших країн, а також українські та зарубіжні медіа ресурси, зокрема Укрінформ, газети «День» та «Час і події», фейсбук-сторінки посольств України в низці країн [5]. Таким чином, приклад сторінки Diaspora.ua засвідчує, що використання соціальних мереж на кшталт Фейсбуку для популяризації історичних знань є досить перспективним та може розглядатися як успішний кейс для подібних проєктів. Увага читачів та солідних медіа лише підтверджують, що соцмережі нині цілком можуть конкурувати з останніми, а за умови авторитетності тематична фейсбук-сторінка не поступається їм як джерелу інформації.

Список використаних джерел:

1. Ukrainian History UK [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/213277912756593>
2. PROSVITA Asociación Ucraina de Cultura [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/prosvita/about>
3. На своїй не своїй землі [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/368571147828922>
4. Diaspora.ua [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.facebook.com/history.diaspora/>
5. Подобєд О. Історія діаспори досліджується і пишеться в Україні [Електронний ресурс]. *Ukrainian Magazine (Chicago)*, 18 січня 2021. Режим доступу: <http://ukrainianchi.com/історія-діаспори-досліджується-і-пиш/>

Тертична Н.А.
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної і медичної психології,
*Національний медичний університет імені
О.О.Богомольця
м.Київ, Україна*

ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК БАЗОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МЕДИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Становлення майбутнього фахівця – це складний процес індивідуального розвитку професійно значущих якостей, формування образу «Я-професіонала» та набуття практичних навичок діяльності. Це процес послідовного руху до поставленої мети, що потребує напруженої праці як з точки зору розвитку наукової світоглядної позиції майбутнього фахівця, так і з точки зору формування його професійних компетенцій [1].

Системоутворюючим елементом психологічної готовності до професійної психологічної діяльності медичного психолога, є розуміння ним самоцінності особистості, її цілісності та унікальності. Тому у процесі підготовки майбутніх медичних психологів навчальний процес повинен бути зорієнтований на особистісно-професійну підготовку, що не лише забезпечувала б високий рівень фахових знань, а формування професійної самосвідомості та професійно значущих якостей.

Таким чином, процес формування особистості професіонала обумовлюється синтезом, з одного боку, можливостей, здібностей, активності особистості та значущих якостей, а з іншого – вимогами діяльності, що визначаються особливостями її змісту, засобів, умов організації. В основі цього синтезу і формується, власне, суб'єкт діяльності зі своєю позицією, професійними планами, стратегією поведінки, цілями та програмами дій, ставленням до

результатів діяльності й іншими специфічними властивостями. Тому, становлення професійно значущих якостей та компетенцій майбутніх медичних психологів у процесі їх професійної підготовки є дуже актуальним питанням. На нашу думку, професіоналізм фахівця як суб'єкта продуктивної творчої праці може розглядатися не лише як фактор його власного саморозвитку та самореалізації, а й як чинник професіоналізації медичної галузі в цілому.

Професійна діяльність медичного психолога зосереджена на попередженні психосоматичних розладів та захворювань, а також послаблення гострих емоційних реакцій. Відомий вислів давньогрецького філософа Сократа: «Як не можна починати лікувати очей, не думаючи про голову, або лікувати голову, не думаючи про весь організм, також не можна лікувати тіло, не лікуючи душу» дозволяє підкреслити, що медичний психолог має великий вплив на особистість, допомагає їй боротися з різними як соціальними, так і психологічними проблемами, реалізовує її потребу в тому, щоб бути почутою, отримати кваліфіковану підтримку у складній життєвій ситуації [2].

Разом з тим, усвідомлення лікарем власних обов'язків і розумне їх виконання, його майстерність та компетентність виступають не лише передумовою успіху в наданні психологічної допомоги, а й є показником його особистої відповідальної позиції.

Відповідальність розуміється нами як здійснюваний у різних формах самоконтроль суб'єкта над процесом та результатами власної професійної діяльності на основі дотримання ним встановлених та прийнятих норм і правил. Відповідальність розглядається нами як базова професійна компетенція медичного психолога.

Наше дослідження реалізовувало різні завдання: вивчення складових характеристик відповідальності у професійній діяльності майбутніх медичних психологів та психологів, які мають досвід роботи. За результатами

дослідження було встановлено, що у більшості студентів ще не сформоване розуміння змісту та форм прояву відповідальності у майбутній професії. Натомість, більшість практикуючих психологів вже демонструють власну відповідальну позицію, що є проявом професійної компетентності. Однією з головних відмінностей працюючих психологів і тих, що тільки вчаться є досвід, який накопичується з роками, а також серйозність і відданість своїй праці

Професійна діяльність медичного психолога вимагає формування більш спеціальних компетенцій, що зможуть забезпечити ефективну її реалізацію майбутнім фахівцем. Ці компетентності повинні відповідати необхідному рівню теоретичної та практичної професійної підготовки, і потребують уточнення змісту та психологічних умов їх формування і розвитку в процесі навчання.

Спонуканням для розробки і здійснення даної технології професійної підготовки майбутнього медичного психолога у вищій школі є наше припущення про те, що активізація практичної діяльності студентів і актуалізація їх мотиваційних ресурсів за допомогою включення у різноманітні професійно-орієнтовані види навчання, самореалізації й орієнтування на професійну доцільність сприяють підвищенню рівня професійної спрямованості і підготовленості до виконання конкретної професійної діяльності та формуванню професійно значущих якостей фахівця, зокрема його відповідальної позиції не лише у навчанні, а й у майбутній самостійній діяльності. Крім того, студент під час навчання вперше стикається з багатьма видами діяльності, що є компонентами його майбутньої професії, а це, передусім, визначає специфіку професійної підготовки медичного психолога, її спрямованість, щонайперше, на розвиток професійної компетентності фахівця та формування власної особистості. Тому в сучасному підході до організації навчання потрібно більше уваги приділяти саме формуванню особистісно значущих

характеристик фахівця, що допомогли б йому усвідомити своє професійне призначення та сформувати відповідальну позицію у майбутньому.

Це завдання вимагає суттєвого перегляду змісту і форм навчального процесу. Ми вважаємо, що навчальний процес повинен бути організований таким чином, щоб вияви власної активності становили його обов'язкову ланку, щоб створювалась необхідність в самостійній, відповідальній поведінці, щоб студенти природним чином спонукалися до самоактуалізованих дій.

Комплекс вказаних вимог вищий медичний навчальний заклад може реалізувати, якщо професійна підготовка медичного психолога буде розглядатися як всебічна цілеспрямована організація життєдіяльності студента упродовж усього терміну навчання, яка програмно забезпечувала б реалізацію його відповідальної професійної підготовки саме як фахівця даного профілю. При цьому, має бути не тільки збережений пріоритет фундаментальних медичних і психологічних наукових знань і ґрунтовної дослідницько-експериментальної підготовки, а й розроблена та втілена наскрізна програма формування практичних навичок професійної діяльності. Ця програма, на наш погляд, повинна включати ряд послідовно реалізованих та взаємопов'язаних завдань.

Так, перше завдання, безумовно, включає оволодіння студентами фундаментальними теоретичними психологічними знаннями, з виділенням основних завдань та напрямків професійної діяльності медичного психолога, з формуванням професійної ідентичності й усвідомлення себе як майбутнього професіонала. Окремої уваги потребує формування у студентів навички розробки, організації, проведення, кількісного і якісного аналізу та інтерпретації медико-психологічного дослідження з використанням сучасного психодіагностичного інструментарію. Третє завдання пов'язане з включенням студентів у практичну діяльність (практикум професійних навичок) під час вивчення

психологічних дисциплін. Воно може бути реалізоване через впровадження у навчальний процес практично орієнтованих курсів за вибором, нових форм і методів підготовки студентів на практичних заняттях, майстер-класів провідних фахівців у даній сфері, тренінгів професійного розвитку, включення у програму наукових і фахових стажувань. Наступне завдання передбачає організацію безпосередньої участі студентів у консультативно-діагностичній діяльності на клінічних базах різного профілю. Реалізація цього завдання забезпечує формування у майбутніх медичних психологів навичок психокорекційної та психотерапевтичної діяльності, оволодіння техніками психологічної реабілітації за допомогою сучасних методів, прийомів та методик.

Отже, ми переконані, що відповідальність як професійно значуща компетенція особистості розвивається упродовж всього періоду навчання, а потім і в самостійній практичній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Барабанова В.В., Зеленова М.С. Уявлення студентів про майбутній аспект їх особистісного і професійного самовизначення //Психологічна наука і освіта. – №2. – К., 2002. - С. 28-41
2. Основи нетрадиційного лікування: навч. посіб./ П.М.Полушкін. - Д.: РВВ ДНУ. 2010. - 136 с.

Шешукова О.В.

доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри дитячої стоматології,
Українська медична стоматологічна академія
м. Полтава, Україна

Поліщук Т.В.

доцент кафедри дитячої стоматології,
Українська медична стоматологічна академія
м. Полтава, Україна

Мосієнко А.С.

асистент кафедри дитячої стоматології,
Українська медична стоматологічна академія
м. Полтава, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В МЕДИЧНУ ПІСЛЯДИПЛОМНУ ОСВІТУ

XXI століття характеризується бурхливим розвитком інноваційних новітніх технологій, який обумовлений науково-технічним процесом та інформатизацією суспільства. Комп'ютерні технології проникли в усі сфери нашого життя, тому медицина не стала винятком. Сьогодні все більше уваги приділяється впровадженню сучасних інформаційних і комунікаційних технологій під час здобуття вищої медичної освіти на до- та післядипломному етапах [1,2].

На сучасному етапі модернізації медичної освіти провідну роль у набутті знань лікарями-інтернами та курсантами відіграють елементи дистанційного навчання [3,4,5]. Навчально-методична робота кафедри дитячої стоматології побудована на принципах покращення навчального процесу та впровадженні інноваційних технологій дистанційного навчання. Саме тому співробітниками кафедри було обрано для проведення

дистанційного навчання корпоративну платформу Microsoft teams.

Дана платформа дала змогу об'єднати в робочому просторі чат або онлайн-зустрічі з лікарями-інтернами та курсантами, нотатки та вкладки з необхідними навчальними програмами, календарними планами, методичними розробками, тестовими завданнями, ситуаційними задачами, відеозаписами лекційних матеріалів, які адаптовані для навчання дистанційно. Завдяки даній програмі під час онлайн-занять є змога навчатися десяткам спеціалістам, незалежно від місця свого знаходження та часу перегляду навчального матеріалу під час самостійного опрацювання [6].

Під час онлайн-зустрічей викладачі кафедри разом із лікарями-інтернами та курсантами мають можливість щоденно розбирати питання теми заняття по основі схеми, наведеної у методичній розробці. Курсанти мають змогу прослухати лекції у вигляді живого діалогу, обговорити актуальні питання діагностики та лікування стоматологічних захворювань на семінарських заняттях у вигляді мультимедійних презентацій. Розв'язання інтернами та слухачами тестів та ситуаційних задач після кожної теми дає викладачам змогу з'ясувати початковий та поточний рівень засвоєння матеріалу курсантами, за допомогою комп'ютерної системи дистанційного курсу та усного особистісного спілкування он-лайн.

До завершення дистанційного курсу кожен лікар-інтерн та курсант повинні написати наукове есе з індивідуальної програми профілактики пацієнта, яке відсилаються викладачеві через електронну скриньку. В подальшому під час відеоконференцій через чат з викладачем і групою курсанти захищають свою наукову працю у вигляді доповіді. Даний вид навчання сприяє удосконаленню клінічного мислення лікарів-стоматологів та активізує їх творчі можливості.

Отже, впровадження інноваційних технологій в професійну діяльність майбутніх лікарів є необхідним

елементом формування основ їх професіоналізму і є одним з пріоритетних напрямків розвитку медичної освіти на сучасному етапі.

Список використаних джерел:

1. Шешукова О. В. Використання інноваційних технологій в навчальному процесі лікарів-стоматологів під час всесвітньої пандемії / О. В. Шешукова, А. С. Мосієнко, Т. В. Поліщук // Science. Innovation. Quality : 1st International Scientific-Practical Conference SIQ-2020, Berdyansk, Ukraine, Dec. 17-18th, 2020 : Book of Papers. – Berdyansk: BSPU, 2020. – Р. 401-403.

2. Мосієнко А. С. Новітні технології в медичній освіті / А.С. Мосієнко, Т. В. Поліщук // Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку. Матеріали IV-ої Міжнародної науково-практичної конференції. м. Мадрид (Іспанія), 07 грудня 2020 р. 2020 р.– С. 18.153-155.

3. Поліщук Т. В. Дистанційна освіта лікарів-стоматологів на післядипломному етапі / Т. В. Поліщук, В. П. Труфанова, А. І. Падалка [та ін.] // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2015. – С. 196–197.

4. Шешукова О. В. Застосування елементів дистанційної освіти в післядипломній підготовці лікарів-стоматологів / О. В. Шешукова, Т. В. Поліщук, В. П. Труфанова // Реалізація Закону України "Про вищу освіту" у Вищій медичній та фармацевтичній освіті України (з дистанційним під'єднанням ВМ (Ф)НЗ) України за допомогою відеоконференс-зв'язку) : Всеукраїнська навч.-наук. конф. з міжнар. участю, присвяченої пам'яті ректора члена кореспондента НАМН України, професора Леоніда Якимовича Ковальчука (Тернопіль, 21-22 трав. 2015 р.) / Терноп. держ. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2015.– С. 493.

5. Рябушко Н. А. Специфика внедрения дистанционного образования в «Украинской медицинской стоматологической академии» / Н. А. Рябушко, Т. В. Полищук, Ю. И. Семененко // Образование XXI века : Сборник материалов Международной научно-практической конференции. – Витебск : ВГМУ, 2014. – С. 430–433.

6. Шешукова О. В. Інновації в організації самостійної роботи лікарів-інтернів на кафедрі дитячої стоматології факультету післядипломної освіти / О. В. Шешукова, А. І. Падалка, В. П. Труфанова [та ін.] // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 23 березня 2017 р. – Полтава, 2017. – С. 188–189.

СЕКЦІЯ 9

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пустовойт О.В.

провідний науковий співробітник,
*Інститут економіки та прогнозування НАН України,
м.Київ, Україна*

ДИНАМІКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Конкурентоспроможність одне з широкоживаних економічних узагальнень, яке ще не набуло загальноновизнаного трактування. Виявлена багатогранність конкурентоспроможності змусила економістів для її опису вдаватися до узагальнень. Внаслідок цього вона перетворилася на дещо загадковий, неконкретний і неоднозначний феномен економічного життя. Докладний аналіз історії теоретичного розвитку поняття «конкурентоспроможність» здійснили австрійські економісти К. Айгінгер С. Беренталер-Зібер, Й. Фогель, американські – М. Дельгадо, К. Кетельс, М. Портер, С. Стерн, К. Гарден, Р. Мартін, польські – Т. Сюдек, А. Завойська.

Спираючись на зібрані матеріали цих та інших вчених можна стверджувати, що впродовж останніх п'ятдесяти років зміст поняття «конкурентоспроможність» найчастіше пояснювався таким термінами, як здатність, ймовірні майбутні можливості фірм, країн успішно виробляти та/або продавати товари, послуги в умовах ринкової конкуренції. Сьогоднішнє розуміння сутності загадкового феномену «конкурентоспроможність» влучно описали М. Дельгадо, К. Кетельс, М. Портер, С. Стерн. Зокрема, вони наголошують, що сучасні уявлення про конкурентоспроможність пов'язані з

тим, що лежить в основі створення багатства та економічних показників [1, р. 7].

Проте наведені уявлення є небездоганними, оскільки вони сформовані на припущенні, що ознаки, фактори та наслідки конкурентоспроможності є явищами, які можна кількісно оцінити, а саму конкурентоспроможність – ні. На наш погляд, така суперечливість в дослідженнях буде переслідувати економістів до того часу, поки не буде знайдено задовільну теоретичну відповідь на питання: що ж ми узагальнюємо поняттям «конкурентоспроможність»?

На наш погляд, пошук відповіді на це питання варто розпочати з уточнення ієрархії в системі понять, що містять термін «конкурентоспроможність». Серед них базовим доцільно визнати те, що використовується для характеристики товарів і послуг. Аргументація з цього приводу проста. Неможливо довести або уявити, що можуть існувати конкурентоспроможні фірми, галузі чи країни, в яких не виробляються конкурентоспроможні товари, послуги. Саме вони є основною умовою конкурентоспроможності усіх інших економічних структур.

Однак такий підхід до опису ієрархії понять, що містять термін “конкурентоспроможність” породжує зустрічне запитання: що робить товари і послуги конкурентоспроможними? На перший погляд, відповідь проста – особливі унікальні властивості тієї чи іншої продукції. Однак у світі щорічно створюється велика кількість продуктів з новими властивостями, але серед них далеко не всі стають лідерами продаж на ринках і приносять фірмам, країнам підвищені доходи. Наведений факт можна використати як аргумент на користь висновку, що виключно споживчий пріоритет стосовно купівлі того чи іншого продукту робить його конкурентоспроможним. Отже поняттям «конкурентоспроможність» варто узагальнювати не що інше, як відповідність товару (послуги) споживчим перевагам учасників ринку.

З цього витікає, що будь-який товар (послуга)

залишається конкурентоспроможним до того моменту, поки його властивості та ціна перебувають складі споживчих переваг учасників ринку. Такий погляд на конкурентоспроможність дає змогу знайти способи її безпосередньої оцінки. Зокрема, про рівень відповідності товару (послуги) споживчим перевагам учасників ринку свідчить, наприклад, показник питомої ваги продажу продукції на конкурентному ринку. Спираючись на нього можна стверджувати, що купівлю того чи іншого товару (послуги) вбачають своїм пріоритетом споживачі, які формують певну частину попиту на окремому ринку. Використовуючи наведений підхід, спробуємо оцінити динаміку внутрішнього продажу вітчизняної й імпоротної споживчої та інвестиційної продукції у період посткризового відновлення української економіки.

1. *Динаміка продажу вітчизняної та імпоротної споживчої продукції.* Зміни в зазначеній динаміці можна оцінити за допомогою показників, які відображають коливання часток вітчизняної та імпоротної продукції в структурі роздрібного товарообороту економіки. Для цього скористаємося даними таблиці 1.

Таблиця 1

Частка вітчизняної продукції в структурі роздрібного товарообороту України в 2013–2019 рр.

Вітчизняна продукція в структурі роздрібного товарообороту	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Споживчі товари, %	57,2	57,8	58,1	55,8	52,3	53,2	52,4
Продовольчі товари, %	85,5	85,6	85,2	84,8	82,2	81,4	80,0
Непродовольчі товари, %	39,0	39,5	39,3	35,6	32,6	31,7	32,0

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [7].

Дані таблиці 1 свідчать, що в посткризовий період

2016–2019 рр. в Україні частка продажу вітчизняних продовольчих товарів зменшилася з 85,2 до 80,0 %, а непродовольчих – з 39,3 до 32,0 % в структурі роздрібного товарообороту. Це означає, що в ці роки темпи зростання виробництва та продажу вітчизняної продукції відставали відносно темпів зростання реалізації імпортних аналогів.

2. *Динаміка продажу вітчизняної та імпортної інвестиційної продукції.* У 2016–2019 рр. в Україні почав зростати індекс капітальних інвестицій, що свідчило про збільшення попиту на засоби виробництва в економіці. Часові ряди показників, які дають змогу описати зазначені потреби та шляхи їх задоволення в Україні в 2015–2019 рр., подані в таблиці 2.

Таблиця 2

Відносна динаміка продажу вітчизняних та імпортних інвестиційних товарів в Україні в 2015–2019 рр.

Роки	2015	2016	2017	2018	2019
Капітальні інвестиції, млн грн	273116	359216,1	448462	578726,4	623978,9
Індекси капітальних інвестицій, % до попереднього року	98,3	118,0	121,1	116,4	115,5
Імпорт інвестиційних товарів, млн грн	101097,4	166202,8	228674,0	266460,9	295793,3
Обсяг реалізації вітчизняної інвестиційної продукції, млн грн	102716,1	117183,6	152604,0	185416,0	200866,1
Імпорт інвестиційної продукції, % від капітальних інвестицій	37,0	46,3	51,0	46,0	47,4
Реалізована вітчизняна інвестиційна продукція, % від капітальних інвестицій	37,6	32,6	34,0	32,0	32,2

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [3] та Національного банку України[4].

Дані таблиці 2 свідчать, що в 2015–2019 рр. обсяг реалізованої вітчизняної інвестиційної продукції зменшився з 37,6 до 32,2, а імпортованої – зріс з 37,0 до 47,4% порівняно з величиною капітальних інвестицій. Ці тенденції є ознакою уповільнення виробництва вітчизняних інвестиційних товарів порівняно з імпортом їх аналогів.

Висновки. У 2014–2019 рр. в Україні активно здійснювалися економічні реформи. Однак їх спрямованість та глибина поки що залишаються недостатніми для підвищення конкурентоспроможності української продукції. У майбутньому це буде слугувати суттєвим обмеження щодо прискорення темпів зростання економіки України.

Список використаних джерел:

1. Delgado M., Ketels C., Porter M.E., Stern S. The Determinants of National Competitiveness. *NBER Working Paper*. July 2012. No. 18249. 47 p. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w18249/w18249.pdf

2. Частка продажу споживчих товарів, які вироблені на території України, через торгову мережу підприємств / Державна служба статистики України. 2020. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Обсяг реалізованої промислової продукції добувної та переробної промисловості за основними промисловими групами (ОПГ) / Державна служба статистики України. 2020. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Динаміка експорту товарів за широкими економічними категоріями / Національний банк України. 2020. URL : <https://bank.gov.ua>

СЕКЦІЯ 10

ТУРИЗМ

Шепелева О.В.

аспірант кафедри туристичного бізнесу та рекреації,
Одеська національна академія харчових технологій
м. Одеса, Україна

Ліганенко М.Г.

доцент кафедри туристичного бізнесу та рекреації,
Одеська національна академія харчових технологій
м. Одеса, Україна

АПІТУРИЗМ – ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Бджільництво, яке передбачає виробництво меду є одним із найпоширеніших видів сільськогосподарської діяльності України, зокрема в Одеській області. Зв'язок бджільництва з сільським туризмом впливає на розвиток бджільницького сектору, тим самим породжує новий перспективний та економічно привабливий туризму - апітуризм.

Апітуризм – це форма туризму, пов'язаного з бджільництвом як традиційним видом діяльності в сільському господарстві і продуктами бджільництва в екологічному, харчовому, оздоровчому та медичному напрямках [1].

Цей новий та перспективний вид туризму передбачає проживання в агрооселі або безпосередньо на пасіці бджоляра, дегустацію, споживання продуктів бджільництва (мед, віск, прополіс, маточне молочко, бджолина отрута,

бджолиний підмор, перга, забрус). Туристи також мають можливість ознайомитись з технологією виробництва цих продуктів, спостерігати за життям бджолої сім'ї і водночас провести апітерapeutичні заходи.

Одним з найбільш ефективних терапевтичних заходів для людини є використання вулика (декількох скріплених вуликів) у вигляді ліжка з надставкою. Лежачи на потолочинах вулика-ліжка над бджолами в надставці, людина отримує тепло бджіл, вдихає цілюще вуликове повітря та отримує лікувальний ефект від біополя бджіл. Можливість з середини весни до середини осені проводити відпочинок, зелений туризм та оздоровлення на вуликах з бджолами та вживання свіжих продуктів бджільництва допомагає зміцнити здоров'я [2].

Серед основних функцій апітуризму можна виділити наступні:

- профілактична функція - популяризація природних методів лікування та продуктів бджільництва, які при правильному використанні можуть замінити складні засоби виробництва. Важливо привернути увагу до невідомих і рідко використовуваних продуктів бджільництва, таких як прополіс, бджолиний хліб, маточне молочко, пилок та віск;

- кулінарія, медицина та косметика - це також пропаганда здорового способу життя та повернення до природи, що може успішно служити людині;

- соціальна функція - пропозиція апітуризму дозволяє активізувати місцеву громаду шляхом створення нових робочих місць у службах туристичного руху, розвивати ферми агротуризму та використовувати потенціал знань та досвіду пасічників.

У багатьох країнах, що розвиваються, бджільництво відіграє важливу роль у подоланні економічної кризи в сільській місцевості завдяки додатковому доходу, що забезпечується реалізацією продуктів бджільництва. Мед - основний природний продукт з *Apis mellifera* L., який отримують із квітів (квітковий мед), виділень живих частин рослин або виділень із смоктання комахи (мед медової роси),

яких бджоли знаходять, збирають, перетворюють та зберігають у гребінках вулика. В екологічному аспекті бджоли відіграють дуже значну роль, адже безпосередньо приймають участь у запиленні різних видів рослин [3].

Аналізуючи міжнародний досвід, стосовно оцінки доступності пропозиції апітуризму відносно Одеської області, об'єкти апітуризму налічують: пасіки, музеї бджільництва під відкритим небом та ферми агротуризму з наданням відповідних послуг. В таблиці 1 узагальнено основних виробників меду-пасічників в Одеській області, що можуть стати потенційними об'єктами апітуризму Одещини, яка є новим, перспективним регіоном у цьому виді туризму.

Таблиця 1

Узагальнені дані виробників меду в Одеській області

Назва підприємства	Географія розміщення
Сільськогосподарський виробничий кооператив «Вікторія»	Ізмаїльський р-н, село Фурманівка
Державне підприємство «Експериментальна база «Дачна» селекційно-генетичного інституту – національного центру насіннєзнавства та сортовивчення»	Одеський р-н, село Дачне
Сільськогосподарський виробничий кооператив «Вільне Козацтво»	Білгород-Дністровський р-н, село Старокозаче
Товариство з обмеженою відповідальністю Агрофірма «Кодима»	Подільський р-н, село Лисогірка
Товариство з обмеженою відповідальністю «Ягорлик»	Подільський р-н, село Ткаченка
Приватне підприємство «Чорногірське»	Березівський р-н, село Чорногірка
Балтійський психоневрологічний будинок-інтернат	місто Балта
Фермерське господарство «Вифлеєм»	Білгород-Дністровський р-н, село Забари

Назва підприємства	Адреса підприємства
Державне підприємство «Дослідне господарство «Андріївське» Одеської державної дослідної станції національної академії аграрних наук України»	Білгород-Дністровський р-н, село Андріївка,
Центр етнографічного, сільського зеленого туризму та сімейного відпочинку Фрумушика-Нова	Білгородський район в 6,5 км від сіл Старосілля та Весела Долина

Сприятливим фактором розвитку апітуризму є те, що на території Одеської області започаткували агропромисловий кластер з розвитку бджільництва, виробництва і реалізації меду та продуктів його переробки. Створено його на території Одеського та Роздільнянського районів.

В Одеському регіоні вже діє агро-еколого-рекреаційний кластер «Фрумушика-Нова», який надає широкий спектр послуг з апітерапії. На території Центру етнографічного, сільського зеленого туризму та сімейного відпочинку «Фрумушика-Нова» можна продегукувати та придбати цінні локальні види меду, напої з нього та отримати лікувально-оздоровчі процедури.

Апітуризм - це інноваційний вид туризму, який сприяє сталому розвитку сільських територій, створюючи нові робочі місця в туристичних послугах, підтримуючи розвиток місцевої інфраструктури. Різні функції, яким він може слідувати, дають можливість для динамічного зростання регіонів. Специфіка апітуризму, створеного на базі існуючих ферм бджільництва, що дозволяє поступово розширювати пропозицію залежно від фінансових, житлових та людських ресурсів кожної ферми, дозволяє підготувати пропозицію на кожній пасіці без необхідності великих інвестицій на початку.

Список використаних джерел:

1. Сеньків М., Габа М., Шевчук А. Географія і сучасний стан апітуризму в Україні та Словенії *Журнал «Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм»* [Електронний ресурс]. 2020. № 3 (2). С. 175-184. Режим доступу: <http://tourism.knukim.edu.ua/article/view/221276>
2. Транченко Л. Апітуризм – перспективний напрямок сільського зеленого туризму. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.udau.edu.ua/ua/other-news/apiturizm-perspektivnij-napryamok-silskogo-zelenogo-turizmu.html>
3. G. Pantoja, M. Gómez, C. Contreras, L. Grima, and G. Montenegro. Determination of suitable zones for apitourism using multi-criteria evaluation in geographic information systems: a case study in the O'Higgins Region, Chile. *Журнал «Ciencia e Investigación Agraria»* [Електронний ресурс]. 2017. №44 (2): 139-153. Режим доступу: <https://scielo.conicyt.cl/pdf/ciagr/v44n2/0304-5609-ciagr-44-02-0139.pdf>

***Матеріали VI-ої Міжнародної науково-практичної конференції
(07 лютого 2021 р., м. Варшава (Польща), дистанційно)***

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Підписано до друку 04 лютого 2021 р.
Формат 60х90/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2. Наклад 100 прим.

ФОП КАНДИБА Т.П. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
Державного реєстру видавців серія ДК № №5263 від 20.12.2016р.

Надруковано рекламним агентством
«GoToPrint» Адреса, Україна, Київська обл., м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
тел.+38073 996 46 57, +38050 771 27 31, e-mail: gotoprint@gmail.com

